

Валентина Молинь  
Андрій Андрейканіч  
Ігор Яремін

ВАСИЛЬ І МИКОЛА  
ДЕВДЮКИ

*VASYL AND MYKOLA  
DEV DYUK*

**В. Молинь, А. Андрейканіч, І. Яремін**

Василь і Микола Девдюки. – Косів: Писаний Камінь, 2016. – 200 с.; іл.

*Рекомендовано до друку Правлінням Косівської регіональної організації Національної спілки художників України (протокол № 5 від 30 квітня 2013 р.).*

Книга «Василь і Микола Девдюки» знайомить із творчістю відомих гуцульських різьбярів – батька і сина Девдюків зі Старого Косова, присвячена ювілейним датам митців – 140-ій річниці Василя Григоровича (1873-1951) та 110-ій річниці Миколи Васильовича (1904-1991).

Видання є спробою авторського колективу віднайти, упорядкувати й систематизувати фактологічний матеріал із музейних фондів та родинних архівів, відобразити на рівні документальних даних широкий спектр життєвих моментів, зокрема, творчої активності й громадянської позиції.

Окреслюючи постать Василя Девдюка в історії народного мистецтва Гуцульщини, розкрито найбільш важливі аспекти життя і творчості визначного майстра, висвітлено його роль у формуванні й розвитку Косівської школи різьбярства.

Уточнено і доповнено відомості про майстра Миколу Девдюка, який був одним із перших учнів свого батька й допомагав йому в проведенні навчання в приватній школі-майстерні, а згодом мав і своїх учнів.

Ілюстративний ряд, представлений у виданні, знайомить із розмаїттям творів, що прикрашають експозиції багатьох музеїв України. Значна частина фотоматеріалів публікується вперше.

Видання розраховане на педагогів і студентів мистецьких навчальних закладів, художників декоративно-прикладного мистецтва, усіх, хто цікавиться питаннями історії народного мистецтва Гуцульщини.

Рецензенти:

**Василь Артемович Щербак**, *заслужений діяч мистецтв України,  
кандидат мистецтвознавства.*

**Іван Степанович Кочержук**, *заслужений художник України,  
голова Косівської регіональної організації  
Національної спілки художників України.*

ISBN 978-617-7436-08-8



## ДІМ, ЗВЕДЕНИЙ ПРЕМУДРІСТЮ БОЖОЮ

Знання про нашу культуру, мистецтво, декоративно-вжиткову, народну художню творчість збагачує генетичну пам'ять, розширює межі національної духовності, почуття гордості за цю культуру, її світочів, що розумом і руками створили для нас безцінні пам'ятки, яскраві сліди свого мистецького огнива. Ми пишаємося наявними скарбами, пам'ятаючи про тих, хто їх народжував та ніс переконання, що це робиться для людей, що з темряви небуття випромінюють світло. Дім, зведений із премудрості Божої, – ось він, логотип наших знань, національної пам'яті, любові до народного творіння. Мудрість гуцульських мистців, плоть од плоті народних, богомільних мирян, що творили мистецтво во славу Божу, здекларована любов'ю до свого гірського краю й родинною повагою, гідністю та солідарністю, що зкріплювала відносини між батьками й дітьми. Мудрість як природна данність мала своїм підґрунтям твердість означених відносин – звідси мотивації походження рідкісної краси талантів, носіїв династичної гілки мистецького продукту, який спостерігаємо в народних майстрів із Косова, Річки, Брустурів, Кутів.

Мудрість гуцульської писанки, ліжника, різьблення, одягу, вишивки, кераміки, меблів... Мудрість у любові до професійного ремесла, вона й збудувала свій дім – мистецький храм, яким у сукупності своїй є мистецтво гуцульського краю. Гуцульське мистецтво просвітлене Божою ласкою, мудрістю Божою. Випадає сказати, що таке мистецтво творить образи людяного в людині, воно є щире, лине із серця, скраєне з добра, злагоди, любові й нам симпатичне.

Усіх, хто пише книги про гуцульське мистецтво, упізнаємо за прагненням розширити межі знань про нього, – це, свого роду, символи сходження до нього. Під таким кутом зору я розцінюю працю Валентини Молинь, Андрія Андрейканіча та Ігоря Яремина «Василь і Микола Девдюки» – науковий погляд нинішнього покоління на ціннісні орієнтири гуцульських об'єктів художньої обробки дерева та металірства, відкритість



їхніх спрямувань до людської свідомості й серця. Ми намагаємося усвідомити значення, вагу, самодостатність зробленого авторами, які донесли чіткі межі мистецьких образів батька й сина Девдюків.

Вдумаємося: батько перебував у взаєминах тотожності зі своїм часом, а безневинного сина більшовики заслали на каторгу, щоби принизити його гуцульський Дух. Але він не скорився, бо в нестерпних умовах кремлівської каторги розвивався в напрямі батькового просвітлення, єднання з рідним для нього гуцульським краєм.

Вчитайтесь в документ: «Справка видана громадянці Девдюк Парасков'є Сем'єновне в том, что ее муж – Девдюк Николай Васильевич, 1904 года рождения, репрессированный 25 января 1941 года, на основании ст.1 Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 г. реабилитирован 31 марта 1989 года».

Онуки вчорашніх катів-єнкаведистів сьогодні виповзли з темних кремлівських кутків і всіх нас хочуть добровільно загнати в Митний союз, і знову повториться історія: ріки української крові увіллються в крижані сибірські ріки.

Поглянемо уважно на світлину гуцульських каторжан на поселенні в Котласі 1945 року й відчуємо: перед нами просвітлені сонцем любові до рідної землі, чисті та красиві душою наші славетні безіменні та впізнані герої! Вони спізнали ціну підлої кари й красу оновлення через любов до Бога та України, через реалії віри, мрії, надії й думок про правду волі, свободи, незалежності своєї ж, не чужинської, не чужої землі!

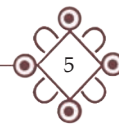
Поглянемо уважним зором на світлину із записом рукою талановитого майстра: «Девдюк Василь 27 літ». Ця світлина з 1910 р. поглиблює нашу думку в бік уяви: який просвітлений образ молодика, яка гордість, сила й міць, твердість характеру, яка мудрість газди, що чоботами твердо стоїть на своєму ґрунті, а в хаті головою підпирає стелю! Жодному зайді не вдасться скорити таких людей – про це пам'ятаймо, ушановуючи 140 роковини Василя Девдюка та 110 його сина Миколи!

Девдюки, батько й син, своїм мистецтвом, яскравою творчістю утвердили непорушність нашої святої землі, право на вільну незалежну соборну гуцульську творчість, честь і гордість. Повік будемо вдячні їм за витворені ними мистецькі скарби!

Автори книги крок за кроком, спокійно, вдумливо, із достатніми аргументами фактів, доносять до читача об'єктивну правду про те, що естетична вартість художніх творів Василя та Миколи Девдюків є непідвладна примхам часу й узаконює подвиг віри і традиції.

Гуцулія припала до серця багатьом, бо являє собою міру ідеального в системі знаного про красу народної творчості. Чи не тому нескінченність гуцульської землі прагнули спізнати Михайло Коцюбинський, Іван Франко, Гнат Хоткевич, у чотирьохтомній праці «Гуцульщина» Володимир Шухевич, у спостереженнях із Бистреця Станіслав Вінценз, які дали йому право донести відчуття правічного «На високій полонині»? А Сергій Параджанов з Юрієм Ільєнком і Сергієм Якутовичем! Світло мудрості Гуцулії, утілене в образах творів Василя та Миколи Девдюків, батька й сина, бачимо в книзі колективу авторів.





Торкаючись думкою праці покійного Михайла Курилича «Гуцульський орнамент», що скерована на дослідження його семантики й морфології, – праці, яка виношує логіку народних уявлень про серцевинну духовність мистецької форми, що наснажувала порядок і чистоту художнього мислення майстра, оздоба різьблених творів, як і всіх інших у багатому гнізді гуцульської творчості, була сповнена психологічної доцільності й мала прилучення до землі, що була «засіяна красою» (М. Рильський). Такий порядок руху оздоби, логіку орнаментальних мотивів склав імператив мистецької якості зробленого талановитими майстрами.

Отже дім, споруджений премудрістю Божою, – це мистецтво батька Василя та сина Миколи Девдюків. Таким самим було єдносне мистецтво Шкрібляків, Корпанюків, Медвідчуків, Дудчаків, Харінчуків, Баранюків, Кошаків, сотень інших майстрів, чий імена пов'язані з мудрістю Гуцулії – краю, що замаєсний дерев'яними церковцями, у яких сконденсовано гніздо Мудрості.

Науково-мистецьке видання про Девдюків потрібне й принесе користь: воно прислужиться людям. Так само, як усі інші книжки про народне мистецтво Гуцульщини, що концентрує людську уяву про порядок, урешті, наші надії, мрії зі сподіваннями, що духовність, закладена у творах майстрів, скріплює наш національний дух.

...Сходить щоранку сонце над гуцульською землею. І доки ми ще живі, сонце завжди з нами, воно в кожному нашому кроці: коли люди садять бульбу, виводять на полонину маржину, коли дітки у вишиванках поспішають до школи, а онука горнеться до своїх дідуся й бабці – це і є наша непорушна духовна твердь, яку я прочитую у творах славетних Девдюків та їхніх учнів, це ж бо я прочитую в багатьох книгах про гуцульське мистецтво Антіна Будзана, Люби Сухої, Олексія Соломченка, Петра Арсенича, Миколи Моздира, Михайла Станкевича й багатьох інших, а тепер у названих трьох авторів.

Крізь мистецтво Девдюків ми йдемо назустріч нашому сонцю, збагачені їхнім величезним мистецьким досвідом, розкриваємо перед собою світ красивих форм і візерунків, повторюємо за авторами книги: «Пресвятий Боже, дай нам ласку збагнути й до інших донести велику мудрість майстрів гуцульського краю, землі дідів наших!». Форма у творах гуцульських майстрів цілісна, велична. У ній закладені почуття вічного, логіка духовного сенсу життя – це шлях у світ пізнання себе самого й світу, де панують гармонія та порядок, відсутні хаос та руйнація.

**Олександр Федорук,**  
академік Національної академії мистецтв України,  
доктор мистецтвознавства, професор





Анатолій Калитко. Портрет різьбяр Василя Девдюка. 1999 р.  
Полотно, олійний живопис, 70х50. Зберігається в родині Девдюків





## ВАСИЛЬ ДЕВДЮК В ІСТОРІЇ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА ГУЦУЛЬЩИНИ

Гуцульщина – етнографічний регіон із властивим лише йому етногенезом народного мистецтва, традицій, культури, побуту. Тут здавна поширені різьба по дереву, художня обробка виробів з металу та шкіри, кераміка й ткацтво. Твори народних майстрів відзначаються яскравою самобутністю і майстерністю виконання, відмінним знанням технології та особливостей матеріалів.

На Гуцульщині виокремлюють низку локальних осередків, де були розвинені окремі чи одночасно кілька видів народного мистецтва, працювали провідні майстри та цілі династії. Одним із поширених є художня обробка дерева. Різьбленням оздоблювали сволоки хат, меблі, а також різноманітні предмети домашнього вжитку. Уже з другої половини XIX століття розвивається творчість династій народних майстрів з Яворова, Річки, Брустурів, Косова. Особливе значення має косівський осередок.

У мистецьких традиціях та в різних видах певного етнографічного регіону відомі імена та постаті зробили значний вплив на формування нових стереотипів. До таких майстрів-новаторів художньої обробки дерева та металірства на Гуцульщині належить Василь Григорович Девдюк (1873-1951). Виробивши свій власний стиль, він увійшов до сузір'я найвидатніших майстрів гуцульського мистецтва.

Ушановуючи 140 роковини визначного різьбяра і майстра художньої обробки металу на Гуцульщині, розкриємо найбільш важливі аспекти життя і творчості, окреслимо постать Василя Девдюка в історії народного мистецтва Гуцульщини, його роль у формуванні й розвитку Косівської школи різьбярства.

Цікавий фактологічний матеріал про Василя Девдюка містять мистецтвознавчі дослідження науковців Антіна Будзана “Різьба по дереву в західних областях України” [7], Люби Сухой “Художні металеві вироби українців Східних Карпат другої половини XIX–XX ст.” [67], Олексія Соломченка “Народні таланти Прикарпаття” [62], Михайла Станкевича “Українське художнє дерево» [66], Юрія Юсипчука “Школа Василя Девдюка і формування локальних традицій новітнього гуцульського деревообробництва й металірства кінця XIX–XX століття” [76], Ростислава Шмагала “Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX ст.: структурування, методологія, художні позиції” [71].

Розвідка Тадеуша Северина польською мовою “Huculska wykladanka w drzewie” [80] інформує про організацію приватної школи-майстерні Василя Девдюка, є важливою з огляду сучасника тих подій.

Окремі відомості знаходимо в статтях Ольги Кратюк [34-37], Олексія Соломченка [60-65], Ігоря Пелипейка [37-40], Петра Арсенича [1-3], Дмитра Козубовського [27-29], Миколи Моздира [41], Катерини Каркадим [25-26], Валентини Молинь [42-49], Юрія Юсипчука [73-76], Мирослава Близнюка [4-5], а також на сторінках каталогів тогочасних виставок [9] та періодики першої половини XX століття [15; 38; 39; 55; 69; 70].

Стислу інформацію про майстрів Девдюків містять такі енциклопедичні видання, як “Митці України” [19], “Художники України” [20; 21], “Енциклопедія Сучасної України” [37; 79], “Енциклопедія Коломийщини” [35], регіональних періодичних виданнях “Гуцули і Гуцульщина” [25] та “Гуцульський календар” [77].



Григорій Девдюк. 1870-і рр.  
*Photo I. Hryhory Devdyuk*



Василь Девдюк. 1890-і рр.  
*Photo 2. Vasyl Devdyuk*



Важливою джерельною базою для нашого видання стали матеріали із фондів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї, Івано-Франківського та Чернівецького краєзнавчих музеїв, Музею етнографії та художнього промислу у Львові, музею Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв та Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка. Також уведено в науковий обіг маловідомий фактологічний матеріал із родинних архівів онуків та правнуків Василя Девдюка – Марії Девдюк-Яремин та Ігоря Яремина із с. Старий Косів, Миколи Іванюка та Надії Пасічняк (Іванюк) із с. Сморна, Анни Стефуранчин із с. Старий Косів Косівського району Івано-Франківської області.

Василь Девдюк, син Григорія, народився 8 червня 1873 року в селі Старий Косів. Зростав хлопчик у простій селянській родині, де змалку привчали працювати. Батько Григорій був добрим господарем, займався домашнім господарством. У селі його шанобливо називали “майстром на всі руки”. Він завше щось майстрував, уласноруч виготовляв різні господарські речі, а також умів різьбити. Тому перші навички різьби малий Василь перейняв від свого батька, який плоским різьбленням оздоблював предмети домашнього вжитку (рамки, міртуки, полиці, скриньки). Спостерігаючи за його роботою, згодом і сам відчув потяг до цього заняття. Ще зовсім малим, після уроків у народній школі чи влітку, випасаючи худобу на пасовиську, вирізував з дерева невеличкі фігурки тварин (овець, коників), прості музичні інструменти (фляри, сопілки) й прикрашав їх.

Мама Василька була родом з Яворова, тому малим він часто відвідував родичів у Яворові, де в той час проживала родина різьбярів Шкрібляків. Неодноразово хлопець бував у їхній домівці. Саме там, як згодом напишуть дослідники, „відкрився для нього справжній світ мистецької краси художнього різьблення” [36]. Захоплення було настільки великим, що він упросив батька залишити його в Яворові, де хлопець закінчував школу й одночасно знайомився з мистецтвом різьби по дереву, інкрустації та обробки металу. Відомо, що Василь Девдюк закінчив два класи Коломийської гімназії, але далі вчитися в місті не мав змоги [3]. Туга за горами й рідним мистецтвом повертає його в село. Він залишає гімназію і повністю віддається улюбленій справі. Дванадцятирічний Василь, за порадою діда Івана, їде до Яворова, де вчиться кілька місяців у відомих майстрів Шкрібляків.

Василь Шкрібляк (1856 р.н.), син знаменитого Юрія Шкрібляка, допомагав хлопцеві оволодіти практичними навиками столярної справи, токарства, різьби й інкрустації. Саме тут, у Василя Шкрібляка, навчився інкрустації кольоровим деревом, рогом, металом, перлівкою та пацьорками [63].

Металірство опановував у відомих на той час брустурівських майстрів-мосяжників Никори та Дмитра (1856 р.н.) Дудчаків, які досконало знали технологічні процеси гуцульського художнього лиття, гравіювання на металі й інші прийоми обробки металів та їх сплавів. У Брустурах, на горі Кичері, стояла невелика хата народного майстра Дудчака, про якого йшла слава далеко. У його майстерні малий Девдюк, разом із сином Дмитра Лукином, навчився художнього лиття і гравіювання на металі.

Нагадаємо, що рід Дудчаків (Лукин, Никора, Дмитро, Лукин) із Бруsturів прославився видатними майстрами художньої обробки металу. Творчість Д. Дудчака припадає на останню чверть ХІХ – початок ХХ століття. Він виготовляв латунні накривки для ташок, ножі, кільця до поясів, стремена, а також лускоріхи й люльки з нейзильберової бляхи. У цей період художня обробка металу досягла найвищого розвитку. Наука в таких майстрів допитливому хлопцеві давалася легко. За короткий час Василь перевершив свого вчителя [67]. Уже в ранньому віці він самостійно й успішно працює з металом, виготовляє топирці, ланцюжки, лускоріхи, люльки, стремена, ножі для розрізання паперу й інші речі.

У чотирнадцять років Василь уперше надсилає свої вироби з дерева й металу на рільничо-промислову виставку в Кракові (1887) й одержує за них бронзову медаль та диплом [7; 36]. Краєзнавець П. Арсенич згадує про знайомство молодого Девдюка з відомим українським етнографом і культурно-освітнім діячем Володимиром Шухевичем, який і посприяв хлопцеві взяти участь у краківській виставці. Зокрема, з листа до Шухевича довідуємось,



Василь Шкрібляк  
*Photo 3. Vasyl Shkriblyak*



Дмитро Дудчак  
*Photo 4. Dmytro Dutchak*

як він чотирнадцятилітнім хлопцем водив етнографів гуцульськими селами для збору експонатів на виставки в Тернополі й Кракові (1887). Тоді В. Шухевич навіть сфотографувався в гуцульському вбранні батька Василя – Григорія, і ця фотографія довго зберігалася в майстра, а згодом була опублікована в перевиданні В. Шухевича



Василь Девдюк. 1900 р.  
*Photo 5. Vasyl Devdyuk*



Василь Девдюк у австрійському  
війську. 1890-і рр.  
*Photo 6. Vasyl Devdyuk in the Austrian army*

“Гуцульщини”[3].

У 1890-х роках Василь служив у австрійському війську на Балканах. Відслуживши, він продовжує займатися різьбярством.

На Крайовій виставці у Львові (1894) за майстерне виконання інкрустації на експонованих тарілках, скриньках і палицях В. Девдюк був нагороджений срібною медаллю, а за мосяжні роботи отримав похвальний лист. Як майстер мосяжної справи він добре володів старовинними технічними прийомами обробки металу, знав орнаментальні елементи і мотиви, на основі опанування яких творив нові, застосовував їх при виконанні лускоріхів, люльок, топірців. Оздоблював свої вироби багатим



гравіюванням та інкрустацією. Василь Девдюк належить до таких майстрів, високохудожні твори яких досконалі щодо композиції і стилю [67].

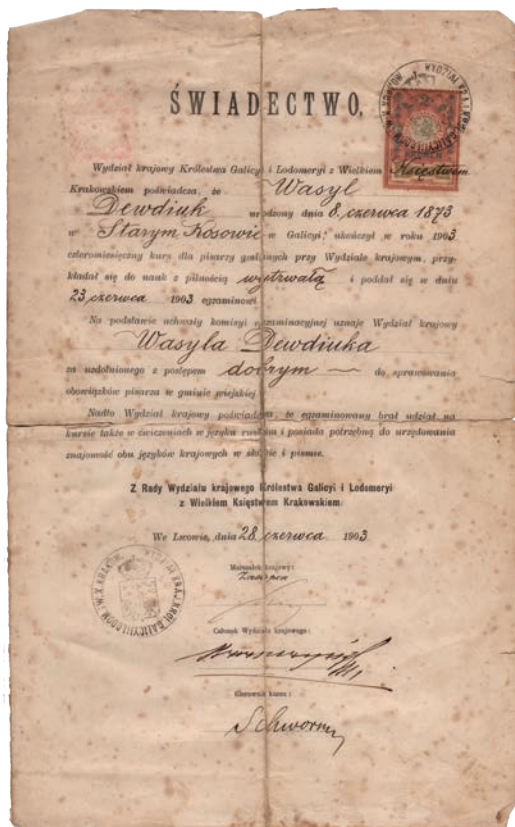
На сьогодні відомо небагато збережених художніх виробів з металу авторства В. Девдюка. Портрет майстра і світлина його робіт з фондів Музею етнографії та художнього промислу у Львові вміщені у праці відомої дослідниці Люби Сухої “Художні металеві вироби українців Східних Карпат другої половини XIX–XX ст.” (1959) [67]. З чорно-білих ілюстрацій робіт (топірець, лускоріх, люлька, ніж), виконаних майстром на початку XX століття, можна простежити чітке орнаментальне поєднання мотивів (іл 1). Зокрема, добре підкреслюють форму палиці-топірця виразні ряди “зубчиків” та “сосонок”. Обушок декорований гравіюваним орнаментом. Лускоріх відлитий у вигляді півня, декорований гравіюванням з використанням мотивів “підківки” й “кружальця”. Люлька виготовлена з нейзильберової бляхи, декорована гравіюванням. Місце з’єднання кришечки з люлькою прикрашене плоским вінчиком. Завершення кришки нагадує голівку коника.

Кольорову ілюстрацію ще одного топірця В. Девдюка, авторство якого встановив П. Жолтовський, містить альбом “Гуцульські художні вироби з металу кінця XVIII – початку XX ст.” (2011) [17]. Особливу увагу майстер приділив декоруванню палиці-топірця (іл. 2). Дерев’яне топорище декороване жируванням. Великі металеві “бобрики”, кожен з яких оповитий металевим скрученим дротиком, утворюють центральну частину ритмічного ряду. Обабіч нього видовжені стрічкові орнаменти, укладені з симетрично розташованих “підківок”. Такий декор покриває верхню частину палиці майже до половини. Обушок оздоблений гравіюванням. Попід обушком палицю обвиває стрічка бакунової бляхи з ажурним вирізуванням. Верхній



Василь Девдюк під час поїздки до Відня. 1904 р.

*Photo 7. Vasyl Devdyuk during his trip to Vienna*



Свідоцтво про закінчення курсів писарів у Львові. 1903 р.

Photo 8. Certificate of clerk course completion in Lviv

край палиці закриває металева лита накладка овальної форми з гравіюванням. Уміле поєднання форми з орнаментом у металевих виробках майстра свідчить про високе відчуття краси, знання технологічних особливостей і володіння прийомами обробки (іл. 1, 2).

Як засвідчує збережене свідоцтво, навесні 1903 року В. Девдюк закінчив чотиримісячні курси для писарів гмінних при Відділі Крайовому у Львові. На підставі ухвали екзаменаційної комісії “визнає Відділ Крайовий Василя Девдюка до виконання обов’язків писаря в гміні сільській”. Після проходження курсів В. Девдюк виконував обов’язки писаря в селі Город поблизу Косова. Водночас він продовжує займатися улюбленою справою – художньою обробкою дерева й мосяжництвом.

Уже на початку XX століття твори Василя Девдюка користувалися популярністю, їх експонували на багатьох виставках, а саме: на виставці крайового промислу в Мисленицях (Польща), господарсько-промисловій

виставці в Косові (обидві 1904 року). За участь у цих виставках майстер нагороджений грамотами, а в Косові отримав ще й грошову премію.

Михайло Грушевський у статті “Гуцульська вистава” зазначив, що виставка показала “багатство народного гуцульського промислу” [15].

В одному з номерів львівської газети “Діло” (1904) у статті “З вистави гуцульських виробів у Косові” описано про виставку в народній школі на Москалівці (передмістя Косова), яку “уряджувала рада повітова в Косові”. Виставка складалася з кількох відділів. Зазначено, що “прикраси, виконувані з дерева і металю (мосяжу), і писанки звичайні, а особливо писані на дереві, мають

артистичну вартість”... Зокрема, йдеться про топирці, палиці й вироби мосяжні, що їх представив Василь Девдюк, який “любить ексцентричність у красках” [38].

Щороку життя Василя Григоровича стає ще активнішим і насиченим різними подіями. Відомо, що 1904 року Комітет господарсько-промислової школи в Коломиї направив молодого талановитого майстра на курси художніх промислів до столиці Австрійської імперії – Відня, де здобували професійну підготовку провідні майстри народного мистецтва з Галичини, Гуцульщини й Буковини. Закінчивши курси, він повертається додому в Старий Косів.

1905 року Василя Девдюка запрошують на роботу в новостворений “Крайовий научний заклад для різьбярства та металевої орнаментики (оздоби)” у Вижниці, що на Буковині. Основним із напрямів діяльності закладу було відродження традиційного народного ремесла, столярської та токарської справи, декоративного оздоблення предметів домашнього вжитку. Саме з цих позицій формували педагогічний колектив. На посади перших вчителів запрошували визнаних народних майстрів, які досконало знали й володіли таємницями гуцульського народного мистецтва, могли і вміли його творчо розвивати.

Зі спеціального справоздання “Ради для плекання промислу” Буковинського Крайового Відділу (1905), яке підготував член Ради, директор державної промислової школи в Чернівцях Е. Кольбенгаєр, довідуємося, що він “за місячну плату по 140 корон заангажував на учителів до нової школи славних гуцульських різьбярів Василя Шкрібляка з Яворова, Марка Мегединюка з Річки і Василя Девдюка зі Старого Косова” [70]. Передбачалося, що навчання триватиме від 15 жовтня до 15 квітня кожного року, а повний курс навчання – три роки. Крім науки “артистичних виробів”, що буде проводитись 6-7 годин на день, будуть навчати читання, писання й рисування 1-2 години в день [70].

Третього вересня 1905 року Еміль Кольбенгаєр (директор державної промислової школи в Чернівцях, дослідник буковинської народної вишивки) та Григорій Туркевич (директор народної хлоп’ячої школи у Вижниці) зустрілися в Старому Косові з народним майстром, різьбярем і мосяжником Василем Девдюком і запросили його на роботу. У цей же день був запрошений відомий у Вижниці майстер столярної справи Кароль Покорний і майстер з Мамаївців Федір Гнатюк, який мав вищу мистецьку освіту [27]. Таким чином, новостворений колектив складався з 4 чоловік: управителя і трьох промислових майстрів. Спочатку для організації навчального процесу орендували помешкання директора народної школи Г. Туркевича. Приміщення складалося з трьох навчальних кімнат. Бургомістр Цувіш обіцяв підшукати землю під будівництво приміщення мистецької школи, яке повинно було розпочатися на початку 1906 року.





Василь Девдюк (ліворуч) та Василь Шкрібляк (праворуч) з учнями  
Вишницької школи. 1907 р.

*Photo 9. Vasyl Devdyuk, Vasyl Shkriblyak with the students  
of the Vyzhnytsya School*

Протягом вересня й першої половини жовтня готували приміщення й закупляли необхідні матеріали. Зокрема, В. Девдюком і К. Покорним були придбані інструменти та деяка частина матеріалів, обладнані робочі місця для навчання.

П'ятнадцятого жовтня 1905 року напередодні свята Покрови урочисто було відкрито середню фахову школу під назвою “Крайовий научний заклад для різьбярства та металевої орнаментики (оздобу)” [28]. Учасниками церемонії були депутат Віденського сейму М. Василько, відомі громадські і політичні діячі Буковини, представники Крайової і Повітової державної адміністрацій, Чернівецької промислової школи, громадських організацій та приватні особи [29].

Отже, Василь Григорович Девдюк допомагав організовувати навчальний процес у Вижниці й з перших днів став учителем різьби по дереву та обробки металу. До цього часу він уже закінчив восьмимісячні промислово-мистецькі курси у Відні, а 1906 року за направленням школи – півроку провів у Сараєво, де вивчав народне мистецтво південних слов'ян [7]. Особливо цікавила майстра інкрустація перламутром і бісером.

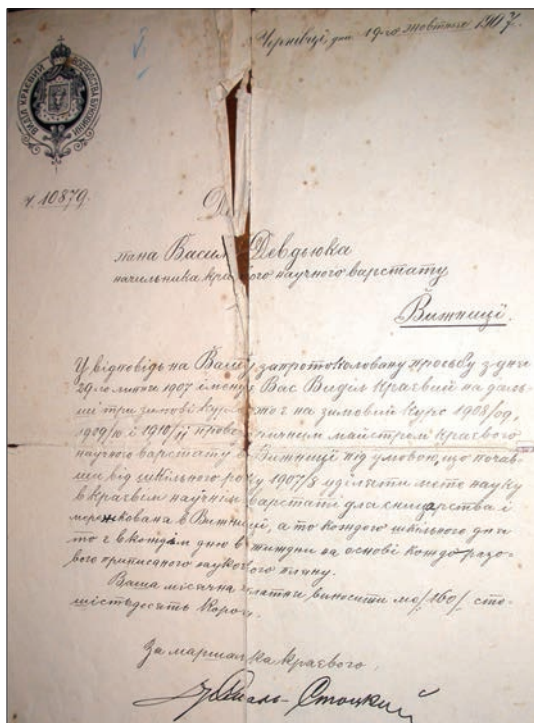
Документи з родинного архіву Марії Яремин підтверджують, що 1906 р. В. Девдюк був майстром різьби по дереву Краєвого научного верстату у Вижниці. Інший документ, завірений Краєвим Відділом воєводства Буковини, що засвідчує про запрошення В. Девдюка провізоричним майстром навчального закладу у Вижниці та погоджений договір оплати праці на період 1907-1911 рр., зберігається у фондах Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.

На початку 1907 р. у Вижниці було введено в експлуатацію двоповерхове приміщення школи з господарськими прибудовами. Цього ж року директором призначено здібного організатора і педагога Ф. Лишовського, який викладав фаховий і перспективний малюнок. Навчальний рік тривав десять місяців. Незважаючи на складні умови праці та навчання, у перші роки становлення навчального закладу викладачі виявили організаторські й педагогічні здібності, зуміли швидко налагодити творчий процес. Під час навчального року особлива увага зверталася на вивчення народних традицій, їх засвоєння та творчу інтерпретацію.

У Вижниці інструктором різьби по дереву та інкрустації з 1907 року працював відомий народний майстер Василь Шкрібляк (1856-1926), а вчителем різьби по дереву 1911 року був запрошений відомий на Гуцульщині майстер інкрустації бісером Марко Мегединюк (1842-1912) [29]. З ініціативи В. Шкрібляка в школі було обладнано кімнату, у якій повністю відтворено інтер'єр гуцульського помешкання.

Василь Девдюк викладав мережкування та металеву орнаментику, з радістю передавав учням свої знання та мистецький досвід. На уроках мосяжної справи учні досконало вивчали техніки обробки металу. З ініціативи В. Девдюка в школі була побудована піч для плавлення металу. Учні вчилися виготовляти форми, виливати келефи, топірці, стремена, лускоріхи й оздоблювати їх. Особлива увага приділялася вивченню технологічних процесів та професійної майстерності.

У школі був чималий асортимент виробів, що пропонувалися учням для виконання. Кращі роботи відбиралися для експонування на виставках, інші – продавали на Крайовому базарі в Чернівцях. Продукція переважно мала



Документ про запрошення Василя Девдюка провізоричним майстром навчального закладу у Вишніці. 1907 р.

Photo 10. Document which proves that Vasyl Devdyuk was employed as a master at the Yzhnytsya School

різьбярства та металевої орнаментики” [28]. Відповідно до нового статусу, його випускники одержували кваліфікацію майстра столярного й токарного ремесла, право на відкриття власних майстерень.

Напередодні Першої світової війни авторитет Вишніцької школи був високим у мистецькому середовищі. Популярність школи зростала: окрім європейського ринку, її вироби збували в Америці, а викладачів запрошували на педагогічну роботу до аналогічних навчальних закладів. Форма організації “художньо-ремісничого вишколу Вишніцької школи у свій час набула значення найефективнішої моделі функціонування шкіл такого профілю, сприяючи розвитку самобутнього народного мистецтва” [72]. Провідні майстри – В. Девдюк, В. Шкрібляк, М. Мегединюк відіграли помітну роль в історії розвитку цього

сувенірно-подарунковий характер (орнаментальні тарілки, скрині, барильця, вази, топірці, хрести, оправы для Біблії, портретні рамки, письмове приладдя, лускоріхи, металеві пряжки) і користувалася попитом [29].

Уперше Вишніцька крайова школа представила роботи вчителів і учнів 1906 року на Міжнародній виставці в Бухаресті, де окремі роботи відзначені срібними медалями. Вироби учнів цієї школи з успіхом експонувалися на виставках у Празі й Парижі (1907). На хліборобській виставці в Чернівцях (1908) та виставці домашнього промислу в Коломиї (1912) їх вироби нагороджено золотими медалями.

1911 року в школі були відкриті відділи столярства й токарства під керівництвом Ф. Вагнера й А. Вилинського. Цього ж року школу реорганізовано в “Крайовий науковий заклад столярства, токарства,



навчального закладу, оскільки працювали там з перших років заснування. Василь Девдюк разом з Василем Шкрібляком викладали у Вижницькій школі до 1918 року [7], коли почався період румунської окупації Буковини.

Навчаючи учнів, Василь Григорович багато працював і над власними творами, у яких помітні пошуки нових композиційних вирішень і технічних прийомів. Згодом він більше захопився різьбою по дереву, однак, не залишав і художнього металу. Особливістю творчого почерку майстра було те, що для інкрустації по дереву він використовував дерево, різнокольорові пацьорки, металеві дротики й перлівку, бо це збагачувало декоративний ефект творів. Орнаментальні композиції він укладав з таких елементів, як трикутники, квадрати, півкруги, круги, доповнюючи їх “кучерями”, “пшеничкою”, “гачками”, “слізками”. Саме він один із перших почав використовувати політуру, що надавала виробам привабливішого вигляду.



Викладачі та учні Крайового наукового закладу столярства, токарства, різьбярства та металевої орнаментики у Вижниці. 1913 р.

*Photo 11. Teachers and students of the Krayovy Research School of joinery, turning, woodcarving and metal ornamentation in Vyzhnytsya*

Вироби майстра неодноразово експонувалися на різноманітних тогочасних виставках у Львові (1905), Чернівцях (1908), Стрию (1909), Коломиї (1912).

Зауважимо, що виразність форм, доцільність декору і їх гармонійне поєднання у виробах гуцульських різьбярів, мосяжників, керамістів, ткачів сприяли високій оцінці мистецьких вартостей творів народного мистецтва на різноманітних виставках, починаючи з другої половини XIX століття. З улаштуванням господарсько-етнографічних виставок у Львові, Коломиї, Тернополі, Відні, Кракові, Парижі, на яких експонувалися твори народних майстрів Гуцульщини, вони стають відомими в Галичині та Західній Європі.

З усіх етнографічних та господарсько-промислових виставок, які відбувалися в Галичині наприкінці XIX – початку XX ст., найважливіше значення мала “Вистава української штуки й українського артистичного промислу”, організована Товариством прихильників української літератури, науки і штуки 1905 року у Львові. Уперше разом експонувалися твори професійних українських художників і народних майстрів. З приводу цієї виставки художник, мистецький критик та один із організаторів виставки Іван Труш у журналі “Артистичний вісник” написав широку рецензію під назвою “Вистава українських артистів”, у якій охарактеризував творчість окремих митців, проаналізував найбільш цікаві твори, а також дав оцінку експонованим зразкам народного мистецтва [69]. На виставці було представлено 73 твори “гуцульського сницарства”, зокрема роботи Юрія Шкрібляка та його синів, Марка Мегединюка, Василя Якіб’юка,



Диплом Василя Девдюка з виставки у Стрию. 1909 р.

*Photo 12. Vasyl Devdyuk's Diploma from the exhibition in Stryi. 1909*



Афіша Крайової виставки у Львові. 1894 р.

*Photo 13. The Krayova exhibition poster. 1894*

Афіша виставки домашнього промислу в Коломиї. 1912 р.

*Photo 14. Poster from the Handicraft exhibition in Kolomyia. 1912*



Івана Семенюка, Василя Девдюка, Петра Гондурака. Згадані гуцульські різьбярі були нагороджені медалями й дипломами.

Василь Девдюк отримав золоту медаль за участь у першій хліборобській виставці у Стрию (1909), де представив художні вироби з дерева й металу. Зберігся диплом, яким був нагороджений майстер. Дослідник А.Ф. Будзан зауважує: “Найкращим експонатом цієї виставки був оригінальний стіл, виготовлений В. Девдюком у народній гуцульській традиції. Прямокутна кришка стола лежить на двох широких профільованих ніжках, сполучених посередині поперечкою – “стрілою”. Ніжки й бічніці стола прикрашені різьбою та інкрустовані деревом, металом і перламутром” [7].



На виставці домашнього промислу в Коломиї (1912) майстер був нагороджений золотою медаллю за експоновані роботи: стіл, шафу, портретні рами, топірці й лускоріхи. В оглядовій статті Д. Лукіяновича “Вистава домашнього промислу в Коломиї” у львівській газеті “Неділя” акцентовано, що з мосяжу були представлені переважно “річи старосьвітські” (хрести мосяжні, згарди, чепраги, ланцюжки мосяжні, тобівки і ташки з металевими оздобами), а “свіжо зроблених річий ніхто не виставив, тільки буковинський краєвий базар мав у своїм відділі кілька лускоріхів” [39]. Далі автор пише: “Вижницька різьбярська школа має в своїй програмі мосяжництво і передано його п. Девдюкови... Для п. Девдюка якраз було би тут поле до праці і може йому вдалось би мосяжництво підтримати... бо він є одним з ліпших майстрів” [39].

Різьблені гуцульські вироби відзначені й у каталозі цієї виставки: “Визначаються передовсім ніжні взористі роботи Миколи Шкрібляка, а також Василя Шкрібляка з Яворова та визначаючі ся старанним викінченням до найменшої дрібнички роботи Івана Семенюка з Печеніжина. Далі заслуговують на увагу роботи Василя Девдюка з Старого Косова, Марка Мегединюка з Річки, Ол. Шкром’юка з Шешор” [9].

Типологія творів В. Девдюка в галузі художнього деревообробництва виявляє особливу зацікавленість до меблярства. Гарним прикладом традиційних гуцульських меблів є стіл В. Девдюка, який нині зберігається в будинку його онука – Миколи Іванюка в с. Сморна. Це великих розмірів стіл на двох стояках, що з’єднані поздовжньою “стрілою на клини” (іл. 31, 32). Продумана конструкція дозволяє подовжувати прямокутну кришку стола за допомогою додаткових частин стільниці, які певним способом уміщені в потайних шухлядах, що висуваються вздовж стільниці (іл. 35). Кришка стола лежить на двох міцних широких стояках, прикрашених фігурним профілюванням у вигляді кругів (побільшеного діаметру в середній частині). Профільовані кружельця менших розмірів з двох боків декоровані різьбленими шестипелюстковими розетами (іл. 32).

Особливу увагу майстер приділяє формі та декоруванню поздовжньої “стріли” стола. Центральна частина поперечки – великий диск з двостороннім різьбленням, у якому два варіанти вирішення орнаментальної композиції різні (іл. 33, 34). Осередковий різьблений орнамент щільно вкриває дископодібну площину (іл. 32, 33). У центрі кожної з композицій акцентами виступають мотиви, інкрустовані перлівкою. На передній частині стола (під стільницею) декор містить сакральні елементи – хрести, зубці (іл. 31). За М. Станкевичем, такі сакральні різьблені мотиви були оберегами достатку й освячували на столі страви, возвеличували родинну трапезу [66].

Василь Девдюк був добрим майстром-меблярем. Про це свідчить уміло продумана форма стола (1916), що є традиційною для гуцульських народних меблів з експозиції Коломийського музею (іл. 16). Твір вражає продуманістю форми, композиції, багатством орнаментальних мотивів. Стіл декорований різьбленням, інкрустацією та випалюванням. Зауважимо, що майстер досконало володів технікою випалювання.

Світлини оригінального меблевого гарнітуру В. Девдюка зберігаються у фондах цього ж музею. Як бачимо, майстер застосовував й інші виражальні засоби з відмінними стильовими орієнтирами, звертаючись до “гуцульської сецесії”. Меблі, виконані з деревини бука, мають прості, лаконічні й довершені форми. Стіл та три табурети прості за своєю конструкцією, мають три ніжки-опори. Основне декоративне навантаження припадає на восьмикутні накривки. Орнаментальні мотиви розміщуються з урахуванням характеристики загальної форми та спрямування основних її частин. В. Девдюк образно відчував площину й відповідно до форми виробу заповнював її задуманими мотивами. Площини стола й табуреток поділені на орнаментальні поля, центральні мотиви “сонечка”, “розети”, “зірки”, “хреста”, в обрамленні доповнюючих “гадючки”, “медівничок”, півкіл тощо. “Василь Девдюк створив власний, притаманний тільки йому, орнаментальний почерк. Чудовий технолог, майстер композиції, створив оригінальні мотиви, використовуючи різьбу та інкрустацію деревом, бісером, металом, перламутром. Важливим чинником у даному оздобленні є активне впровадження кольору, що виявляється в обмеженій, теплій палітрі. У даному гарнітурі архітектоніка виробів існує в синтезі утилітарності й естетичності, змістовності й органічності” [26].

Упродовж творчої діяльності В. Девдюк неодноразово виконував столи, стільці, шафи, полички. Він вважався чудовим майстром з виготовлення гуцульських меблів, опрацьовував їх традиційні форми. Його набори, шафки, столи, крісла, карнизи були зручними та традиційно декорованими (іл. 15, 16, 31). Відомо, що один стіл В. Девдюк виконав у подарунок Ю. Пілсудському (1935). Декорована інкрустацією кришка стола, багатий різьблений орнамент прикрашає профільовані стояки і поперечку, створюючи при цьому цілісний образ.

Ужиткові предмети автора – альбоми, рамки, кубки, таци, тарелі, свічники-трійці тощо ставали справжніми творами мистецтва (іл. 17–26).

У фондах Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї зберігаються декоративні тарілки, альбом, свічники-трійці, цукорниця, таця, ваза і спортивний кубок майстра (іл. 17–21). Особливо привертають увагу свічники-трійці на квадратних підставках, у яких поєднано точені деталі з ажурним випилюванням,

декоровані різьбленням та інкрустацією (іл. 22). Один з них має абсолютно різні підходи до вирішення декору з двох сторін (іл. 25, 26). Їх важко назвати лицевою і зворотньою, тому що вирішення різьбленого орнаменту на одній стороні свічника (іл. 26) й декорування інкрустацією деревом, пацьорками, перлівкою та жируванням металом іншої (іл. 25) виконані з однаковою вправністю. Цікавою особливістю є те, що автор, виконуючи одну річ, старався не повторюватись і пропонував вирішення декору різними техніками, або ж урізноманітнював композиційні варіанти. Це спостерігаємо на свічниках і рамках В. Девдюка (іл. 25–27).

Цікава скринька, форма якої нагадує писанку, зберігається в Івано-Франківському краєзнавчому музеї. Вишуканості надає оригінально продумана конструкція скриньки і філігранне орнаментальне вирішення в техніці інкрустації (іл. 41). Серед творів майстра особливо коштовними виглядають рами 1930-х років з численними пластичними накладками – великими по кутах і меншими вздовж по периметру (іл. 7, 14, 28). Зокрема, такі різьблені та інкрустовані перламутром накладні мотиви підсилюють колористичний ефект рами В. Девдюка з Музею етнографії та художнього промислу у Львові.

Три портретні рамки (1903) та вішачок для рушника (1906) з музею Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва також декоровані випалюванням та різьбленням. Смерекову рамку майстер оздобив випалюванням, укладаючи контурні рослинні та геометричні візерунки стрічкою вздовж по периметру (іл. 10). Для підсилення різьбленого мотиву “головкاته” в іншій рамці В. Девдюк використовує білий і блакитний бісер, а в місцях з’єднання частин рамки вводить квадрати з масивними круглими перламутровими вставками всередині (іл. 9). Різьба та інкрустація перлівкою вдало доповнюють конструкцію вішачка в експозиції цього ж музею (іл. 15). Певна суворість у побудові композиції відчувається в рамці (1909) з Чернівецького краєзнавчого музею. Для її оздоблення використані накладні квадрати темного кольору з перламутром усередині, кочільця з різьбленим тонким орнаментом, що гармонійно поєднані з основною частиною форми рами.

Привертає увагу різьблення орнаменту великих розмірів рами з Косівського музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини, де замкнута стрічкова композиція вдало укладена з різних орнаментальних мотивів, що водночас добре урівноважені між собою (іл. 27). Василь Девдюк був людиною творчих пошуків, не повторювався у побудові форм та композиційному вирішенні декору. Традиційні народні мотиви – “гачки”, “кучері”, “пряжки”, “головкате”, “розклине” трактував по-своєму [34]. У мистецтво різьблення по дереву він вніс багато нового, розробив методи фарбування дерева в чорний та червоний



кольори. Одним із перших почав використовувати політуру, що надавала виробам привабливішого вигляду (іл. 18, 19, 21, 30, 40).

На новаторство Василя Григоровича Девдюка звертають увагу дослідники його творчості. Зокрема, Ю. Юсипчук зауважує, що він “підтримав новаторські пошуки Шкрібляків, М. Мегединюка, долучивши свою розробку інкрустації кольоровим деревом і перламутром” [76]. Спочатку великий вплив на творчість В. Девдюка мали творчі традиції родини Шкрібляків, особливо Василя Шкрібляка – його товариша і вчителя. З часом у творчості Василя Григоровича переважають індивідуальні риси, притаманні саме його стилю [25]. Про певне наслідування Марка Мегединюка можна говорити, розглядаючи скриньку майстра з Косівського музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини, для декорування якої використано суто техніку інкрустації кольоровими пацьорками (іл. 39).

Василь Девдюк був сміливим новатором. Працював над різноманітними технологічними прийомами фарбування дерева в різні відтінки, використовував в інкрустації металеві тонкі пластини, дротики, бісер. Улюблені центральні мотиви “пряжки” мали безліч варіантів виконання (іл. 18, 30, 40). Добре володіючи “сухою” різьбою, він започаткував оздоблення виключно інкрустацією різнокольоровим деревом, бісером, металом і перламутром (іл. 30, 40), а на завершення – поліруванням [7; 66]. Він уперше починає оздоблювати свої вироби тільки “викладанкою”, тобто інкрустацією різноколірним деревом, металом, перлівкою і пацьорками, розробляє низку нових декоративних мотивів нескладної форми, пристосованих до цієї техніки. Такі мотиви мають геометричний характер. Усі вони складаються з простих елементів: прямих, скісних, півкруглих і круглих ліній, квадратів, прямокутників та трикутників. Уміле комбінування цих елементів створювало нові мотиви й таким чином урізноманітнювало композицію.

Варто зауважити, що майстер сміливо впроваджує таке композиційне вирішення, як поєднання орнаментального різьблення з об’ємно-пластичними мотивами декоративного характеру (іл. 4, 14, 22). За словами О. Соломченка, це “надає його виробам скульптурної соковитості, чим досягається багатство художньої насиченості і враження суворої урочистості” [61].

Застосування різьбленого орнаменту та інкрустації знаходимо на його виробах різної форми, різного призначення й різних розмірів. Діапазон творчості В. Девдюка надзвичайно різноманітний і технічно досконалий. Він досяг розуміння композиційної майстерності, принципів розміщення орнаменту в заданій площині (круг, квадрат, прямокутник), в основі яких лежить симетрія і ритм (іл. 20, 23, 24, 30).

Майже всі роботи майстер підписував. Він любив вирізати текст “Артист-різьбяр Василь Девдюк. Косів на Покутю” і вказувати дату виконання. Тадеуш Северин підмітив те, що Василь Девдюк завжди підписує, причому з боків імені та прізвища неодмінно вміщує “різьбяр” чи “артист” [80]. Згаданий автор інформує, що до ювілею цісаря Франца Йосифа I Василь Девдюк виготовив інкрустовану скриньку й топірець, за які з цісарської канцелярії через староство у Вижниці (1908) отримав подяку й похвалу за прекрасну інкрустацію деревом і металом [80].

Відомо, що В. Девдюком виготовив процесійний хрест для церкви на Монастирському в Косові. Хрест пишно декорований різьбленням та накладними декоративними вставками, характерний піднесеною врочистістю багатого декору (іл. 4).

Слава про майстра-різьбяра поширилась ще більше після того, як священник Микола Миколаєвич замовив у Девдюка скриньку-альбом для паперів і крісло, яке незабаром забрали до музею в Петербург (1915) [80].

Василь Григорович Девдюк був свідомим українцем, справжнім інтелігентом, людиною мудрою, твердих поглядів. Він – фундатор товариства “Просвіта” в Старому Косові й тривалий час очолював товариство. Згодом був членом громадської ради в Косові.



Товариство “Просвіта” в Старому Косові. 1920-і рр.

*Photo 15. Union “Prosvita” in Stary Kosiv*

1914 року був одним із ініціаторів спорудження в Косові пам'ятника Т.Г. Шевченкові, який зведено навпроти його будинку. Коли почув про намір збудувати пам'ятник українському Пророкові, то безкоштовно віддав для цього власну земельну ділянку. Особисто брав участь у насипанні кургану. Той курган був значно більший, ніж тепер. На ньому могло вміститися багато сотень людей. У день відкриття пам'ятника Тарасу Шевченкові в Косові (19 липня 1914 р.), судячи зі збережених світлин, там можна було нарахувати до тисячі осіб [54].



В. Девдюк під час насипання кургану  
для пам'ятника Т. Шевченкові в м. Косів. 1914 р.

*Photo 17. Mound dedicated to T. Shevchenko in*



Василь Девдюк — учасник насипання кургану

*Photo 16. Vasyl Devdyuk helped construct the mound*



Особливої уваги заслуговує такий аспект діяльності Василя Григоровича Девдюка, як заснування приватної школи-майстерні в Старому Косові.

У зв'язку з початком Першої світової війни і наступним приєднанням Буковини до Румунії, а Галичини до Польщі, Василь Девдюк повертається у своє рідне село, де якийсь час займається домашнім господарством. Водночас він думає про створення державної промислової школи в Косові. Обмірковує пропозиції, звертається з клопотанням до уряду, але це не приносить позитивного результату.

Тоді п'ятидесятилітній майстер Василь Девдюк, маючи за плечима неабиякий досвід, набутий у Вижниці, вирішує відкрити приватну школу-майстерню. У власному помешканні він організував столярсько-різьбярську робітню й школу з метою “подальшого плекання артистичного столярства, токарства та гуцульського різьбярства” [72]. Для здійснення задуму, 1923 року В. Девдюк позичає гроші (один мільйон марок) у львівському товаристві “Достава”, купує потрібні верстати (столярний, токарний) і набирає учнів для навчання. Можна сказати, що при матеріальній підтримці львівської “Достави” закладає новий осередок різьбярського мистецтва в Косові. Першими учнями школи Василя Девдюка були: Петро Баранюк, Василь Кабин, Микола Тимків.

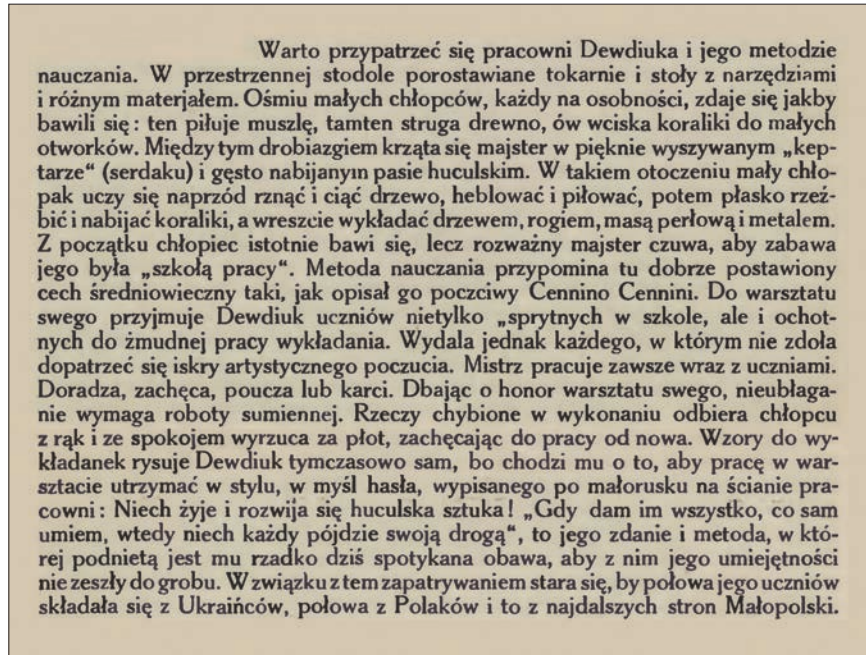
Досі збереглася будівля, де розміщувалася школа-майстерня, у якій молоді хлопці з навколишніх сіл навчалися токарства, столярства, різьби по дереву



Учні школи-майстерні Василя Девдюка. 1928 р.

Photo 18. Students of Vasyl Devdyuk's school/workshop

та інкрустації. Василь Григорович прагнув зробити зі своїх учнів справжніх майстрів. Він був суворим учителем, вимагав надзвичайної точності у виконанні різьби та інкрустації. Учитель забезпечував учнів матеріалом та необхідними інструментами. У процесі навчання значне місце відводилось оволодінню технікою орнаментальної викладки – інкрустації фарбованим деревом,



З тексту Тадеуша Северина про школу Василя Девдюка. 1924 р.

*Photo 19. Extract from Tadeusz Severin's article about Vasyl Devdyuk's school*

кольоровим бісером, перламутром, рогом та жирування металом. Досить детальний опис початку діяльності школи-майстерні В. Девдюка, його методики навчання подає Тадеуш Северин, підкреслюючи при цьому багатостороннє знання майстром свого ремесла і спокійний характер, що “дозволяють йому вишколити своїх учнів на солідних практиків свого фаху” [80]. Орнаменти вчитель спочатку розробляв сам, щоб витримати гуцульський стиль, відповідно до написаного на стіні майстерні гасла: “Хай живе і розвивається гуцульська штука!”

Заняття в школі проходилися тричі на тиждень, окрім фахових предметів вивчали також деякі теоретичні – стилістику, купецькі рахунки, рисунок,

географію. Відомо, що в школі Девдюка учні навчалися української мови та арифметики. Так митець-патріот оберігав молодь “від денаціоналізації, коли польська влада здійснювала колонізаційну політику” [51]. Після закінчення трирічного терміну навчання окремі учні ще залишалися на річну або дворічну практику. Після отримання свідоцтва вони мали право відкривати власні майстерні. Саме М. Тимків і В. Кабин першими отримали свідоцтва про завершення курсу навчання в школі-майстерні Василя Девдюка, а згодом відкрили свої майстерні в Косові. Відомими майстрами різьби стали й інші випускники школи, зокрема Дмитро Кабин, Василь Лелет, Петро Фокшей, брати Петро і Юрій Баранюки. Збереглося й власноруч виписане В. Девдюком свідоцтво, видане Ю. Баранюкові. За період діяльності (до 1939 року) зі школи Девдюка вийшло сорок п’ять майстрів [66]. Це дає право стверджувати, що школа-майстерня В. Девдюка була своєрідним центром художньої обробки дерева і металу.

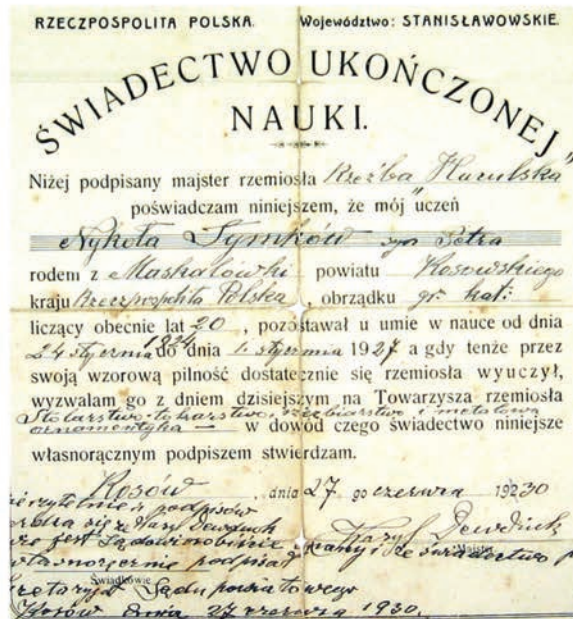
Майстер разом з учнями виконував різні замовлення. Добрим помічником батька постійно був син Микола. Незабаром художні вироби учнів стали широковідомими.

Заасортиментом виробів косівської робітні поділялися на “церковні, люксові та сальонові”. Серед церковних предметів згадуються кивоти, тетраподи, рами, хрести (напрестольні, ручні, процесійні), свічники, ліхтарі, поставники. Під “люксовими” В. Девдюк розумів унікальні вироби в стилі народного різьблення: свічники, топірці, тарелі, пушки, цукорниці. Групу салонних виробів складали меблеві гарнітури, ліжка, столи, шафи, рами для образів, картин, дзеркал, столики для гри в карти. Усю продукцію робітні школи зі стилістичного боку мала об’єднувати гуцульська орнаментика [72].

Замовлення на різні роботи та збут виробів проводила львівська “Достава”.

Одним із перших учнів школи-майстерні В. Девдюка, який досконало оволодів техніками різьблення, інкрустації, випалювання, був Микола Петрович Тимків (1909-1985). У родинному архіві дочки М. Тимківа Дарії Даниш зберігся оригінал документа. Свідоцтво про закінчення науки, видане й підписане майстром ремесла “Різьба Гуцульська” В. Девдюком 27 червня 1930 року, засвідчує, що М. Тимків був у нього на науці від 24 січня 1924 року до 1 січня 1927 року. Завдяки своїй зразковій пильності він достатньо вивчив такі ремесла: столярство, токарство, різьбярство й металеву орнаментику. Отримавши добру науку в школі-майстерні В. Девдюка, згодом був відомий як досвідчений майстер широкого творчого діапазону [49]. Впродовж життя він створив багато тематичних композицій, утілених різними техніками в





Свідоцтво, видане М. Тимківу про завершення навчання в школі-майстерні Василя Девдюка. 1930 р.

Photo 20. M. Tymkiv's certificate which proves that he completed the course of study at Vasyi Devdyuk's school/workshop



Василь Девдюк з учнями школи-майстерні в Старому Косові  
*Photo 21. Vasyl Devdyuk with the students of the school/workshop in Stary Kosiv*

тарелях і альбомах, скриньках і рахвах. Його орнаментальним композиціям властива ритмічна основа. Вони вирізняються декоративністю, використанням інкрустації різними породами деревини, бісером, а особливо жирування металом. М. Тимків залишив багатющий мистецький доробок [48]. Архівні матеріали Косівської регіональної організації НСХУ засвідчують активну творчу й громадську діяльність М. Тимківа, який був першим головою обласної організації.

Добрим майстром зарекомендував себе також Василь Кабин (1908-1992), більшість творів якого зберігається в Коломийському музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття. У побудові композицій тарелів з музею Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ, декорованих різьбленням та інкрустацією бісером, помітний вплив В. Девдюка [45].

Не пориваючи з педагогічною діяльністю, у 1920-1930-х рр. Василь Девдюк створює низку високохудожніх робіт, бере участь у багатьох виставках. У 1929



Василь Девдюк зі своїм учнем Василям Кабином. 1940-і рр.

*Photo 22. Vasyl Devdyuk with his student Vasyl Kabyn*



році його твори експонувалися на виставці в Познані, а 1933 – у Кутах, де він був нагороджений золотою медаллю, а його син Микола – срібною. Роботи майстра цього періоду є яскравим свідченням великого таланту. У них простежуються постійні творчі пошуки митця у створенні орнаментальних мотивів, нових композицій і форм. Майстер віддає перевагу різьбі, а інкрустацію використовує лише для підсилення. Часто вводить у композицію точені “дармовиси”, накладні квадрати, кочільця, що збагачують декор твору (іл. 22, 24–26).

У родинному архіві Девдюків збереглося багато фотодокументів, які свідчать про те, що досить частими гостями в майстра бували члени товариства “Просвіта”, молоді місцеві пластуни та “літники” (люди, які приїздили до Косова відпочивати влітку), які охоче купували собі на згадку гуцульські вироби. Вишуканість, вибагливість, деяка еклектичність форм робіт майстра 1920-1940-х рр. частково пов’язана з побажаннями замовників.

У 1930-х роках Василь Девдюк у складі делегацій з представниками влади й громадськими діячами Косівського повіту здійснив ряд поїздок до Кракова й Варшави. Неодноразово майстер презентував там свої мистецькі роботи. Відомо, що впродовж 1930-1934-х років Василь Девдюк у дарунок маршалу Ю. Пілсудському (прем’єр-міністру Польщі) виготовив велику скриньку, декоровану інкрустацією (1930), дерев’яну точену різьблену та інкрустовану булаву (1934). Світлини з родинного архіву переконливо доводять це. На одній зі світлин В. Девдюк тримає в одній руці булаву, а в другій велику триярусну фруктівницю, що увінчується келихом для вина. Існує вірогідне припущення, що саме Василь Девдюк є автором цієї типологічної групи виробів [66]. Фруктівниці – це точені і різьблені таріли на високій ніжці, можуть бути двоярусні чи одинарні (кльош) (іл. 42).

Серед творів майстра нерідко бачимо виготовлені плоскі таци, інкрустовані різнокольоровим деревом та пацьорками (іл. 24). Зокрема, одна з таких тач прямокутної форми зберігається в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї (іл. 17). Такої ж форми тачу, відмінну за вирішенням інкрустації, бачимо в руках майстра на світлинці під час поїздки до Варшави 1935 року. Однак ще більше вражає стіл В. Девдюка (1935). Застосування політури підсилює звучання інкрустованого орнаменту в центральній частині стільниці. Конструкція стола є традиційною для гуцульських народних меблів.

За заслуги на ниві багатолітньої праці в галузі художньої обробки дерева й металу 1936 року В. Девдюк був нагороджений бронзовим хрестом [3].



В. Девдюк з подарунком для Юзефа Пілсудського. Варшава, 1934 р.

*Photo 23. V. Devdyuk with a present for Youssef Pilsudski. Warsaw*



Паспорт Василя Девдюка. 1920 р.

*Photo 24. Vasyl Devdyuk's passport*



У складі делегації гуцулів. В. Девдюк з подарунком  
для Юзефа Пілсудського. Варшава, 1930 р.

*Photo 25. Delegation of Hutsuls from Kosiv neighborhoods. V. Devdyuk with a present  
for Youssef Pilsudski. Warsaw*





Стіл, що виготовив В. Девдюк у подарунок для Юзефа Пілсудського.  
Варшава, 1935 р.

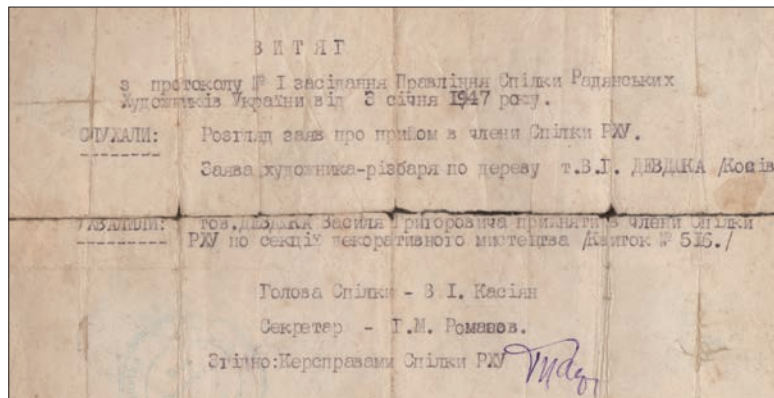
*Photo 26. Table made for Youssef Pilsudski. Warsaw*



Гуцульський різьбяр Василь Девдюк презентує подарунки для Юзефа Пілсудського. Варшава, 1935 р.

*Photo 27. Vasyl Devdyuk, a Hutsul woodcarver, shows his works*

1947 року по секції декоративного мистецтва Василь Девдюк був прийнятий у члени Спілки радянських художників України (членський квиток № 516). Головою Спілки РХ України на той час був художник Василь Ілліч Касіян, родом зі Снятинщини.



Витяг із протоколу засідання Правління Спілки  
радянських художників України. 1947 р.

*Photo 28. Extract from the minutes of the meeting of the Union of Soviet Artists of Ukraine*

На першій обласній виставці образотворчого мистецтва, організованій 1941 року в Станіславі (тепер Івано-Франківськ), експонувалися три роботи майстра – великий альбом, таця і ваза, декоровані різьбленням.

Василь Девдюк брав активну участь у організації артлі “Гуцульщина” в Косові. Майстер вважався одним з кращих фахівців, мав великий досвід, був фаховим консультантом при виготовленні меблів для Кремля (1946) групою гуцульських майстрів [36].

Нашу розповідь про В. Девдюка як визначного різьбяра й мосяжника варто хоча би стисло доповнити його зацікавленням іншими видами народного мистецтва Гуцульщини, зокрема, керамікою. Майстер здійснив вдалу спробу втілення орнаментів традиційної гуцульської різьби в керамічних виробах. Досить великих розмірів плесканець, виконаний ним, зберігається в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття в Коломиї [25]. Великого діаметру сплющений корпус плесканця, що кріпиться на круглій підставці, декорований у традиційних для гуцульської кераміки барвах, запозиченими мотивами з художньої обробки дерева (іл. 62).





Посвідчення члена польського туристичного товариства. 1933 р.

Photo 29. Membership certificate of the Polish Tourist Society



В. Девдюк з “літниками”.

Photo 30. V. Devdyuk with the holidaymakers



Василь Девдюк з дружиною Параскою (Слободян)

*Photo 31. Vasyl Devdyuk with his wife Paraska (Slobodyan)*

Особливої уваги заслуговує кахельна піч (п'єц), що нині зберігається в хаті Марії Яремін – онуки Василя Девдюка в с. Старий Косів. У побудові композицій пічних кахлів використані мотиви та елементи гуцульської різьби. На одній з кахель є авторський підпис: “Власноручна різьба Василя Девдюка на кахлях у Томаша Наппа в Кутах”. Укрупнені мотиви різьби, вкомпоновані в квадратній площині кожної з кахель, надають чіткості й виразності розпису печі, що виконаний способом риткування. У цілому розпис не перевантажений, легко прочитується на світлому тлі (іл. 57). У колористичному вирішенні витримано традиційну гаму кольорів: коричневий ангоб, зелена, жовта і синя підполивні фарби. Зауважимо, що синю фарбу в незначній кількості вводили до розпису керамічних виробів у таких осередках, як Кути і Пістинь. Пічні кахлі з уведенням синього кольору виготовляв відомий майстер Петро Кошак з Пістиня. Для цього майстра були характерні орнаментально-рослинні розписи.

Кутський гончар Томаш Напп продавав гончарні вироби у власному магазині, а також возив їх у Катовіці (Польща). Разом з ним працювала також його дружина Петрунеля Напп, яка своєрідно декорувала вироби орнаментальними мотивами, запозичивши їх з вишивки чи різьбярства.





Перша громадська рада м. Косова. 1920-1930-і рр.  
*Photo 32. The first public Council of Kosiv*



Представники Станіславського воєводства. 1920-1930-і рр. Краків  
*Photo 33. Representatives from Stanislav province*



Особливістю розписів кахлів Василя Девдюка є чіткість і геометрична точність виконаного розпису способом ритування (іл. 58–61). Ритування – спосіб, коли шилом наносять тонкі лінії на политу білим ангобом поверхню. Для цього майстер користується навіть циркулем і лінійкою, як це зазвичай робить у різьбі чи інкрустації. У розписах пічних кахлів він сміливо експериментує, впроваджуючи “викладанку” в іншому матеріалі, чітко розраховує композицію кожної кахлі в квадратній площині чи видовженому прямокутнику кутових кахлів (іл. 60, 61). У їхніх орнаментальних композиціях добре прослідковуються мотиви, запозичені з гуцульського мосяжництва, різьблення та вишивки – “сонечка”, “ружі”, “хрест”, “віконця”, “зубці”, “гачки”, “головкاته”, “штерна”, “сосонки”, “пшеничка”, “восьмираменні ружі”, “ільчате письмо”, квадратні й ромбічні мотиви, кола і півкола. На одній з них зображений розквітлий хрест з акцентом у жовто-синій гамі, доповнений мотивами, що нагадують тризуб (іл. 60). Чіткі ряди створюють певний ритм, що підкреслюється горизонтальними стрічковими орнаментами і пишним карнизом. Вишукане різноманіття окремих кахлів симетрично укладене в композиційній структурі п’єса, що надає йому шляхетності сприйняття (іл. 57).

Такі вдалі спроби, пошуки і їх втілення, що ми спостерігаємо в композиції кахельного п’єса, дозволяють говорити про новаторство Василя Девдюка не тільки як майстра мосяжної справи й художньої обробки дерева. Це людина творчо мисляча, надзвичайно працелюбна, визначний майстер і вчитель майстрів.



Василь Девдюк серед пластунів. 1920-30-і рр.

*Photo 34. Vasyl Devdyuk among the scouts*

Музей Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва сьогодні володіє унікальною збіркою творів майстрів художньої обробки дерева, зокрема, представників Косівської школи – Василя Девдюка, Миколи Тимківа, Василя Кабина, Миколи Федірка, Володимира Гуза, Івана Балагурака, за зразками робіт яких безпосередньо вчать студенти відділу художнього дерева, використовуючи ці надбання у своїх творчих розробках.

Слід зауважити, що за мотивами творчості Василя Девдюка виконано кілька дипломних робіт. Творчості майстра була присвячена бакалаврська наукова робота Віктора Білого “Творчість Василя Девдюка” (2003) і його ж дипломна робота в матеріалі. Тематичні тарелі з портретним зображенням Василя Девдюка виконали дипломники Іван Геник (1989), Іван Геник (2001), а орнаментальну таріль за мотивами майстра – Володимир Сандюк (1989).

Випускник Косівського училища прикладного та декоративного мистецтва Сергій Пасічняк виконав дипломну роботу “Декоративна скринька за мотивами творчості В. Девдюка” (2008), присвятивши їй 135-літньому ювілею свого прапрадіда.

Сергій Пасічняк (1988 р.н.), який народився і живе в с. Смодна, праправнук Василя Девдюка по лінії дочки Насті (Іванюк) з дитинства ввібрав у себе красу гуцульської різьби, приглядаючись до робіт прапрадіда, які знаходяться на чільному місці у власності родини. Уважно слухав розповіді дідуса Миколи Іванюка про життя відомого майстра, любив сидіти за столом, змайстрованим ним у гуцульських традиціях, прикрашеним різьбою, інкрустацією металом і перлівкою (іл. 31–34). Уже зі шкільних років хлопець самостійно займався токарною справою і різьбою, брав участь у шкільних конкурсах із художнього різьблення, виготовляв декоративні тарілки, рахви, булави.

Після закінчення училища Сергій продовжив навчання. Бакалаврську роботу захистив у Коломийському педагогічному коледжі (2009), а закінчивши Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, здобув кваліфікацію художника образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (2010). Його дипломна робота “Орнаментальна скринька”, виготовлена з деревини горіха, має цікаву конструкцією, що нагадує гуцульські скрині з двосхилим верхом. Для декору скриньки використано орнаментальні мотиви різьблення стола Василя Девдюка, що нині є реліквією родини. Інкрустація металевими цвяшками підсилює виразність конфігурацій основних мотивів орнаменту бокових стінок і накривки скриньки.

Серед нових робіт молодого фахівця бачимо орнаментальні тарелі, рами для ікон, скриньки і рахви. На сьогодні Сергій – єдиний продовжувач

прапрадідівської справи, що принесла мистецьку славу роду Девдюків.

Василь Девдюк був визначною фігурою гуцульського металірства й деревообробництва кінця ХІХ – першої половини ХХ століття. Освіченість, широкий кругозір, професійна практика майстра й викладача дозволили йому стати засновником Косівської школи різьби, яка відіграла значну роль для розвитку різьбярства на Гуцульщині.

Упродовж багатолітньої праці Василь Григорович навчив понад сотню учнів у Вишницькій школі та приватній школі-майстерні в Старому Косові. Серед його учнів найбільш відомі: син Микола, Василь Кабин, Микола Тимків, Петро і Юрій Баранюки, Тарас Герцюк, Михайло Григлюк, Михайло Бурдяк. Послідовників Девдюка було набагато більше. Це визначні творчі особистості: Іван Балагурак, Роман Боєчко, Володимир Гавриш, Дмитро Гавриш, Володимир Гуз, Василь Довбенчук, Микола Довбенчук, Микола Кабин, Дмитро Стринадюк та інші. Роботи майстра, його учнів та послідовників зберігаються й досі в багатьох музеях України і за кордоном.

Василь Девдюк допомагав становленню державної промислової школи гуцульського мистецтва, створеної 1939 року, навчального закладу, що нині функціонує в статусі інституту.

Краєзнавець Ігор Пелипейко, навчаючись у “косівській промислівці”, на початку 1940-х років не раз бачив В. Девдюка й так описує його: “Кремезна постать, мужні, шляхетні риси обличчя, хвилясте сиве волосся, пишні вуса – все складалося на образ людини, сповненої гідності, яка знає собі ціну, ні перед ким не запобігає, справжнього гуцульського патріарха” [51]. Саме такі риси майстра живописними засобами втілив косівський художник Анатолій Калитко.

Помер Василь Григорович 3 травня 1951 року у віці 78 років.

За своє життя Василь Девдюк (1873-1951) створив низку чудових творів, які увійшли в золотий фонд народного мистецтва і є окрасою багатьох музеїв. Творчі роботи визначного майстра художньої обробки дерева та металу зберігаються в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї, Музеї етнографії та художнього промислу у Львові, Івано-Франківському та Чернівецькому краєзнавчих музеях, Косівському музеї народного мистецтва та побуту Гуцульщини, музеї Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ, а також у музеях Києва, Москви, Санкт-Петербурга.

Означені важливі аспекти й наведені факти дають підстави стверджувати, що Василь Девдюк – відома постать в історії народного мистецтва Гуцульщини.





Василь Девдюк на фоні дипломів

*Photo 35. Vasyl Devdyuk against the background of diplomas*

УЧАСТЬ МАЙСТРА У ВИСТАВКАХ Й ОТРИМАНІ НАГОРОДИ

- 1887 – Крайова рільничо-промислова виставка в Кракові (Польща)  
(диплом та бронзова медаль).
- 1894 – Крайова виставка у Львові  
(диплом, срібна медаль, похвальний лист).
- 1894 – Виставка крайового промислу в Мисленицях (Польща)  
(нагороджений грамотою).
- 1904 – Господарсько-промислова виставка в Косові  
(диплом і грошова премія).
- 1905 – Вистава української штуки й українського артистичного  
промислу у Львові.
- 1906 – Міжнародна виставка в Бухаресті (Румунія).
- 1908 – Хліборобська виставка в Чернівцях.
- 1909 – перша хліборобська виставка в Стрию  
(золота медаль).
- 1912 – виставка домашнього промислу в Коломиї  
(золота медаль).
- 1929 – виставка в Познані (Польща).
- 1933 – виставка гуцульського мистецтва в Кутах  
(диплом і золота медаль).
- 1941 – перша обласна виставка образотворчого мистецтва в  
Станіславі (тепер м. Івано-Франківськ).
- 1941 – Всесоюзна сільськогосподарська виставка в Москві (Росія).







Anatoly Kalytko. Portrait of Vasyl Devdyuk, the woodcarver. 2013  
*Canvas, oil painting, 70x50. Preserved by the Devdyuks' family*





## VASYL DEVDYUK IN THE HISTORY OF FOLK ART OF HUTSULSHCHYNA

Hutsulshchyna is the ethnographic region with unique folk art, traditions, culture and mode of life. Woodcarving, artistic metalwork and leatherwork, ceramics and weaving have been widely since time immemorial. Works by folk craftsmen of Hutsulshchyna are characterized by their originality and the skillfulness of their practitioners as well as these practitioners knowledge of the technology and the peculiarities of the materials with which they work.

A number of villages In Hutsulshina's Kosiv area including Yavoriv, Richka, Brustory and Kosiv are renowned for producing leading masters or even whole dynasties of one or more types of folk art. Artistic wood carving has always been one of the most widespread kinds of folk art in Hutsulshchyna. Wood carvers decorated buildings' beams, furniture as well as various objects for everyday use. Dynasties of folk masters from these villages have been honing their skills since the second half of the 19th century.

A study of the art of a particular ethnographic region will often yield a list of well-known names and personalities from different media whose work has influenced subsequent generations. Vasyl Hryhorovych Devdyuk (1873-1951) is one of such outstanding masters-innovators in the fields of artistic wood- and metalwork in Hutsulshchyna. Having developed a style of his own, he joined a constellation of the most distinguished masters of folk art of Hutsulshchyna.

To commemorate the 140<sup>th</sup> anniversary of an outstanding woodcarver and master of artistic metalwork we are going to reveal the most important aspects of his life and creative work, characterize the personality of Vasyl Devdyuk in the history of folk art of Hutsulshchyna, i.e. his role in the formation and development of the Kosiv School of Woodcarving.

Studies in art history by the following researchers include interesting information about Vasyl Devdyuk: Antin Budzan's "Woodcarving in the Western Parts of Ukraine," Lyuba Sukha's "Artistic Metalwork by the Ukrainians from the Eastern Carpathians of the Second Half of the 19-20<sup>th</sup> Centuries," Olexiy Solomchenko's "Folk Talents of the Precarpathia," Mykhailo Stankevych's "Ukrainian Artistic Woodwork," Yuriy Yusypchuk's "The Devdyuk School and Formation of Local Traditions of New Hutsulian Wood and Metalwork of the End of the 19-20<sup>th</sup> Centuries," and Rostyslav Shmahalo's "Art Education in Ukraine in the Middle of the 19<sup>th</sup> – Middle of the 20<sup>th</sup> Centuries: Structuring, Methodology, Artistic Positions."

"Huculska wykladanka w drzewie," a research done by Tadeush Severyn, Devdyuk's Polish contemporary, contains information about the foundation of Vasyl Devdyuk's private school/workshop (Photo 19).

Some information about Devdyuk can also be found in articles by Olha Kratyuk, Ihor Pelypeiko, Petro Arsenych, Dmytro Kozubovsky, Mykola Mozdyr, Kateryna Karkadym, Valentyna Molyn, Myroslav Blyznyuk as well as in catalogues of exhibitions and periodicals published during the first half of the 20<sup>th</sup> century.

Encyclopedias such as "Artists of Ukraine" and "Painters of Ukraine" contain brief references to the Devdyuks, while "The Encyclopedia of Modern Ukraine" and "The Encyclopedia of Kolomyishchyna" provide comprehensive overviews of their lives and work.

Examples of Devdyuk's work located in Kolomiya's Kobrynsky National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttia, The Ivano-Frankivsk Museum of Local Lore, The Chernivtsi Museum of Local Lore, Lviv's Museum of Ethnography and Artistic Handicrafts, museums in Kosiv's Institute of Applied and Decorative Arts of The Lviv National Academy of Arts and The Vyzhnytsya Shkriblyak College of Applied Art served as the basis for our edition. Previously unknown facts from the family archives of Maria Devdyuk-Yaremyn and Ihor Yaremyn from the village of Stary Kosiv, Mykola Ivanyuk and Nadia Pasichnyak from the village of Smodna and Anna Stefuranchyn from the village of Stary Kosiv, Ivano-Frankivsk oblast and the grandchildren and great-grandchildren of Vasyl Devdyuk are being made public for the first time.

Hryhory Devdyuk's son Vasyl was born on June 8, 1873 in the village of Stary Kosiv. He was raised in a typical rural family and began working at an early age. Vasyl's father (Photo 1) was both thrifty and industrious making it necessary for him to devote much time to his household. People from the village referred to him as a Jack of all trades. He made household objects by hand: either household items or woodcarving.

Small Vasyl learned his first flat carving skills from his father who decorated

frames, shelves, boxes and other household items. While watching his father carve, young Vasyl became interested in immediately following in his father's footsteps. His father, however, insisted he stay in school. As a young boy, Vasyl carved small animals (sheep, horses) and simple musical instruments (pipes, fifes) of wood and he decorated them after school or during the summer while tending sheep and cows.

Vasyl's mother was born in the village of Yavoriv. This explains Vasyl's frequent childhood visits to relatives still living there and to his meeting the Shkriblyaks, another family famous for its woodcarving living in the area at that time. The boys often spent time together. Following the researchers, it was in Yavoriv that Vasyl's opened a real world of artistic beauty of woodcarving for himself. Passion for woodcarving became so great that he begged his father to leave him in there to finish school and master the art of woodcarving, inlay and metalwork at the same time.

It is known that Vasyl Devdyuk (Photo 2) finished two forms at the Kolomiya gymnasium, but that he had no opportunity to continue his study in town. He yearned to be home again among the mountains and art dear to him. So, he left the gymnasium and instead began devoting 100% of his time to his favorite trade. At twelve, Vasyl returned to Yavoriv on his grandfather Ivan's recommendation. He had been bound for several months as an apprentice to eminent masters there.

Vasyl Shkriblyak (Photo 3) (1956), the son of renowned Yury Shkriblyak, helped Vasyl gain practical skills in joinery, turning, woodcarving and inlay. Shriblyak taught him marquetry with wood, metal, horn, mother-of-pearl and beads.

Vasyl learned metalwork from Nykora and Dmytro Dutchak (Photo 4) (1856), masters-metalworkers from the village of Brustory. The Dutchaks were well-known at the time for their knowledge of Hutsulian casting technology, engraving and other methods of working metals and their alloys. Vasyl Devdyuk (Photo 5) together with Lukyn, Dmytro's son, learned artistic casting and metal engraving in Dutchak's Brustory workshop.

It is worth mentioning that the Dutchak family (Lukyn, Nykora, Dmytro and Lukyn) from Brustory won renown as masters of artistic metalwork. Creative work by D. Dutchak dates from the end of the 19<sup>th</sup> – beginning of the 20<sup>th</sup> century. He made brass flaps for bags (tashka – a rectangular Hutsul bag), knives, decorative rings for belts, stirrups, nutcrackers and pipes of German silver. During that period the technical level of artistic metalwork reached its climax. Young Vasyl found it easy to learn and soon surpassed his teacher. At an early age he worked metal on his own, making axes, chains, nutcrackers, pipes, stirrups, paperknives, etc. with great skillfulness.

In 1887, at the age of 14, Vasyl sent examples of his work to a craft exhibition in Krakiw for the first time and won a bronze medal. The ethnographer P. Arsenych



remembers a meeting between young Devdyuk and outstanding Ukrainian ethnographer and cultural and educational activist, Volodymyr Shukhevych, who helped the boy to take part in the Krakiw exhibition.

We come to know from Vasyl's letter to Shukhevych that as a 14-year old he had taken ethnographers to Hutsul villages in order to collect exhibits for display in Ternopil and Krakiw (1887). At the same time V. Shukhevych had his photograph taken in Hutsul dress belonging to Hryhory, Vasyl's father. The photo was preserved by the master for a long time before being published in the reprint of "Hutsulshchyna" by V. Shukhevych (Photo 6).

In 1890s Vasyl served in the Austrian army in the Balkans and subsequently returned to woodcarving.

At the Krayova (regional) Exhibition in Lviv (Photo 13), V. Devdyuk was awarded a silver medal for skillfully inlayed plates, boxes and canes and a certificate of merit for his metal works. He was a good hand at metalwork and an expert in old technical methods of working metal to make nutcrackers, pipes and axes. His works were richly engraved and inlayed. V. Devdyuk is a master whose highly artistic works are perfect in terms of composition and style. Having mastered the old technical methods, ornamental elements and motifs, he used his skills to create new ones.

Only a few artistic metal works by V. Devdyuk have been preserved. Pictures of the master and his works from Lviv's Museum of Ethnography and Artistic Handicrafts's archives appear in works by Lyuba Sukha, a well-known research: "Artistic Metal Works of the Ukrainians from the Eastern Carpathians of the Second Half of the 19<sup>th</sup> – 20<sup>th</sup> Centuries" (1959). Black-and-white illustrations of the hatchet, nutcracker, pipe and knife, made by the master at the beginning of the 20th century, enable us to follow clearly arranged ornamental motifs. In particular, the expressive rows of "cogs" and "pines" emphasize the shape of a hatchet-like cane with great mastery. The knob of the axe is decorated with engraved ornaments. The nutcracker (kohutets – a rooster) is cast in the shape of a rooster, decorated with engraving and ornamental motifs "pidkivka" and "kruzhaltsya" (horse-shoe and circles accordingly). The pipe is made of German silver. The junction of the lid with the pipe is decorated with a flat circlet. The lid is finished with a stylized horse head.

There is a color illustration of another hatchet by V. Devdyuk in the album "Hutsul Artistic Metal Works of the End of the 18<sup>th</sup> – Beginning of the 20<sup>th</sup> Centuries" (2011). The authorship was established by P. Zholtovsky. The master paid special attention to the decoration of the cane-hatchet. A wooden axe-helve is ornate with metalwork. Large metal "bobryky" (heads) were wound around with stranded wire each and form the centerpiece of the rhythmic row. Oblong striped ornaments run in symmetrical

horse-shoes between the stranded lines on both sides. Such décor covers almost half of the cane. The knob is engraved. The cane below its knob is wound by a band of tinplate in the technique of open-work. The top of the cane is covered with a metal cast oval strap with engraving. A skillful combination of shape and ornament in the master's metal works shows his feeling for the beautiful as well as knowledge of technological nuances and mastery of processing methods.

The certificate (Photo 8) proves that in the spring of 1903 V. Devdyuk finished a four-month course for clerks at the Regional Department in Lviv. According to the resolution of the examining panel he was now authorized to perform duties as a clerk at the village Council. Having finished the courses, he took a job in his trade near Kosiv, in the village of Horod. At the same time he continued his artistic wood- and metalwork.

At the beginning of the 20<sup>th</sup> century works by V. Devdyuk were extremely popular. They were on display at many exhibitions, including in 1904 the Regional Handicraft Exhibition in Myslentsi (Poland) and Household Handicraft Exhibition in Kosiv. The master received certificates of merit for participation in them. He also received a financial reward in Kosiv.

Mykhailo Hrushevsky included the article "Hutsul Performance" about Kosiv's exhibition in "The Literary Research Journal" in which he noted "the exhibition showed a resplendence of Hutsul folk handicrafts."

The article "From the Exhibition of Hutsul Works in Kosiv" in one of the issues of the "Dilo" newspaper describes the exhibition in the folk school in Moskalivka (just outside Kosiv) arranged with the assistance of the Local Council. It points out that adornments made of wood and metal and common pysankas (painted eggs) are of artistic value. In particular, it mentioned the hatchets, canes and metal works by Vasyl Devdyuk's and his liking for unusual colors.

Every year Vasyl Hryhorovych's (Photo 7) life became more active, full of various events. In 1904 the Panel of the Household Handicraft School in Kolomiya sent a young talented master to Vienna, Austria, to attend courses in artistic handicrafts. The leading masters of folk art from Halychyna, Hutsulshchyna and Bukovyna had special training there.

In 1905 Vasyl Devdyuk was invited to work in the newly founded Regional Research Institution of Woodcarving and Metal Decoration in Vyzhnytsya, Bukovyna. One of its goals was to revive traditional handicrafts such as joinery, turning and ornamentation of household objects. The primary goal was to determine who would teach. Renowned folk masters, who knew and wielded secrets of Hutsul folk art to perfection and were able to develop it creatively, were offered the first posts including

Vasyl Shkriblyak from Yavoriv, Marko Mehedynyuk from Richka and Vasyl Devdyuk from Stary Kosiv. These leading Hutsul woodcarvers were paid 140 kronas a month from the basis of a special reference book “For the Sake of Handicrafts” of Bukovyna Regional Department (1905) prepared by E. Kohlbengaer, a member of the Panel, the director of the State Handicraft School in Chernivtsi. According to the curriculum, the academic year would last from October 15 to April 15. A complete course of study would be three years. Apart from specialized training in the field of art for 6-7 hours a day, they would devote 1-2 hours a day to teaching reading, writing and drawing.

In September 1905 Emil Kohlbengaer, the director of Chernivtsi’s State Handicraft School and researcher of Bukovyna folk embroidery, and Hryhory Turkevych, the director of Vyzhnytsya’s Folk School for Boys hired Vasyl Devdyuk (Photo 9), the folk master, woodcarver and metalworker, in Stary Kosiv. Karol Pokorny, a well-known joiner in Vyzhnytsya, was employed the same day. The following day they hired Fedir Hnatyuk, a folk master from the village of Mamaivtsi, who had a higher education in art. The newly established team of four included the administrator and three craftsmen. At first, they rented the apartment of H. Turkevych, the director of the Folk School, to train students. The accommodation consisted of three classrooms. The Burgomaster promised to allocate land for an art school, construction of which was scheduled to begin at the beginning of 1906.

September and the first half of October they spent preparing the rooms and buying necessary materials. V. Devdyuk and K. Pokorny bought tools, some materials and equipped the workstations, thus getting the facility ready for the beginning of the academic year.

On October 15, 1905 on the eve of the Pokrova Holiday (lit. translated as Coverage, Protection) a secondary specialized school under the name “Kraevy Research Institution for Woodcarving and Metal Decoration” was opened in a celebratory atmosphere. Well-known activists and political leaders from Bukovyna, representatives of the Kraevy and Regional State Administration, Chernivtsi’s Handicraft School, NGOs and individuals took part in the celebration. M. Vasylo, the deputy of Vienna Seym participated in the ceremony.

Vasyl Hryhorovych Devdyuk helped organize the program of study in Vyzhnytsya and from the very beginning he became a teacher of woodcarving and metalwork. By this time he had completed the eight-month artistic handicraft courses in Vienna. In 1906 he was given a grant to study the folk art of the Southern Slavs in Sarajevo for half a year. Inlay with mother-of-pearls was of particular interest to him.



The documents from the family archive of Maria Yaremyn confirm that in 1906 V. Devdyuk was a master of woodcarving of Vyzhnytsya's Kraevy Research Institution. Another document (Photo 10), verified by the Kraevy Department of Bukovyna province, proves that V. Devdyuk was employed as a master of the educational institution in Vyzhnytsya. Payment of his contract, approved for the period 1907-1911, is preserved in the archive of the Kolomiya Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya.

At the beginning of 1907 a two-storey school building including workshops was opened. F. Lyshovsky, a talented organizer and teacher of professional drawing and perspective, was appointed director. The school year lasted ten months. During the school's formative years, the teachers showed competent organizational and pedagogic skills in spite of the difficult conditions involving work and training. They were able to advance the creative process. The goal of the training sessions was to teach students folk traditions, master them and interpret them creatively.

Vasyl Shkriblyak (1856-1926), a well-known folk master, began working as an instructor of woodcarving and inlay in Vyzhnytsya in 1907 while Marko Mehedynyuk (1842-1912), a well-known specialist in bead inlay in Hutsulshchyna, began working as a teacher of woodcarving in 1911. V. Shkriblyak began collecting materials to establish a "Hutsul Room" in the school; this would completely retrofit the interior of Hutsul accommodation.

Vasyl Devdyuk taught wrought-iron openwork and metal decoration, generously sharing his knowledge and experience with his students, who perfected their metal processing techniques under his tutelage. V. Devdyuk initiated the building of a kiln for metal fusion. The students learned to make molds, cast axes, stirrups, and nutcrackers and to decorate them. They paid special attention to the study of technological processes and professional craftsmanship.

There was a large selection of works for the students to execute. The best works were exhibited; the others were sold at Chernivtsi's regional market. The objects were mostly for souvenirs and gifts: ornamental plates, boxes, barrels, vases, axes, crosses, Bible settings, picture frames, writing sets, nutcrackers, metal buckles, etc. They were available for the buyers and were in demand.

The Vyzhnytsya Krayova School was represented at the International Exhibition in Bucharest in 1906 by the works of teachers and students. Some received silver medals. The works by the students of the Vyzhnytsya School were well received at exhibitions in Prague and Paris in 1907. They were awarded gold medals at the Agricultural Exhibition in Chernivtsi (1908) and at Kolomiya's House Handicrafts Exhibition in 1912 (Photo 14). In 1911 new departments of joinery and turning were founded at that

School under the supervision of F. Vagner and A. Vylynsky. The same year the School was renamed the Krayovy Research Institution of Joinery, Turning, Woodcarving and Metal Ornamentation (Photo 11). According to the new status its graduates qualified as masters of joinery and turning and received the right to open their own workshops.

Before World War I Vyzhnytsya School enjoyed prestige with the sphere of art. Its popularity was growing: its works were sold in America, besides the European market, and its teachers were employed in schools similar to the one in Vyzhnytsya. The form of organization of art and craft training at Vyzhnytsya School became the most effective model such types of schools could follow in those times. It contributed to the development of unique folk art. V. Devdyuk, V. Shkriblyak and M. Mehedyuk, the leading masters, played a great role in the historical development of that educational institution, because they had been working there since its foundation. V. Devdyuk together with V. Shkriblyuk taught at Vyzhnytsya School before 1918, when the period of Roman occupation of Bukovyna started.

V. Devdyuk toiled at his personal pieces of work which show his search for new compositional forms and technical methods. Subsequently he became absorbed in woodcarving, not leaving artistic metalwork entirely, though. To inlay wood he used various kinds of wood, multicolored beads, metal wire and mother-of-pearl which enriched the ornamental effect of his works evolving into peculiar style of his own. Triangles, squares, semicircles and circles were the key elements of his ornamental composition. He filled them up with the following motifs, viz. kучeri (curls), pshenychka (wheat), hachky (hooks), slizky (tears). He was the first to use polish to give his works a glossy finish.

His works were repeatedly shown at different exhibitions of those times in Lviv (1905), Chernivtsi (1908), Stryi (1909) and Kolomya (1912). There was preserved the Diploma (Photo 12) with which he had been awarded at the exhibition in Stryi.

His works were repeatedly shown at different exhibitions : in Lviv (1905), Chernivtsi (1908), Stryi (1909) and Kolomiya (1912). The Diploma Devdyuk was awarded in Stryi has been preserved (Photo 35).

We should note that expressiveness of forms, appropriate decoration and harmonious blend in the works by Hutsul woodcarvers, metalworkers, ceramicists and weavers contributed to the high artistic value of the works of folk art at different exhibitions, beginning with the second half of the 19th century. They became famous in Halychyna and Western Europe having been shown at household and ethnographic exhibitions in Lviv, Kolomiya, Ternopil, Vienna, Krakow and Paris.

The “Exhibition of Ukrainian Creative Works of Art and Ukrainian Artistic Handicrafts” was of the utmost importance among the ethnographic and handicraft

exhibitions that took place in Halychyna at the end of the 19th — beginning of the 20th centuries. The exhibit was organized by the Union of Protagonists of Ukrainian Literature, Science and Works of Art in Lviv in 1905. There works by professional Ukrainian artists and folk masters were exhibited together for the first time. Ivan Trush, the artist, art critic and one of the organizers of the exhibition, wrote about the Lviv exhibit in “The Artistic Bulletin”. It was a broad review entitled “Exhibition of Ukrainian Artists” in which he characterized the creative work of some artists, analyzed their most interesting exponents and expressed appreciation for the pieces of folk art on display. Seventy three examples of Hutsul artistic wood carvings were exhibited, including those by Yury Shkriblyak and his sons, Marko Mehedynyuk, Vasyl Yakibyuk, Ivan Semenyuk, Vasyl Devdyuk and Petro Hondurak. These Hutsul woodcarvers were all awarded medals and Diplomas.

Vasyl Devdyuk received a gold medal at the first Agricultural Exhibition in Stryi (1909) where he had represented his works of metal and wood. A. F. Budzan, a researcher, noted that V. Devdyuk’s original table executed grounding in Hutsulian folk tradition and was the best display in the exhibition. A rectangular tabletop rested on two broad profiled legs joined with a joist in the middle. Both the legs and sides were decorated with carving and inlaid with wood, metal and mother-of-pearl.

The master was given a gold medal at the exhibition of household handicrafts in Kolomiya for a table, a wardrobe, picture frames, axes and nutcrackers. D. Lukianovych wrote in his article “Exhibition of Household Handicrafts in Kolomiya” that appeared in the Lviv newspaper “Nedilya” that metal works displayed were made in former times (crosses, zgardy and cheprahy /traditional Hutsul necklaces/, chains, rectangular and round-shaped Hutsul bags decorated with metal), and nobody exhibited fresh works, except Bukovyna Kraevy Market which showed some nutcrackers. Then he continued that the Vyzhnytsya Woodcarving School had metalwork taught by Mr. Devdyuk on its curriculum. Lukianovych assured readers Devdyuk would do things in a big way and maybe it was he who managed to develop metalwork because he was one of the best masters.

Hutsul woodcarving was presented in the catalogue: gentle patterned works by Yavoriv masters Mykola and Vasyl Shkriblyak, and finely finished works by Pechenizhyn’s Ivan Semenyuk, Stryi Kosiv’s Vasyl Devdyuk, Richka’s Marko Mehedynyuk and Sheshory’s Ol. Shkromyuk.

In the fields of woodworking V. Devdyuk shows peculiar interest in furniture. His table is a good example of traditional Hutsul furniture. Today it is preserved by his grandson, Mykola Ivanyuk, in the village of Smodna. It is a large table on two props joined together by a joist. A well thought-out construction has breadboard extensions



that attach to its ends. The tabletop rests on two broad props decorated with circular profiling longer in diameter in the middle section. The profiled circles smaller in sizes are decorated with six-petal carved rosettes. The central part of the joist is a large disk thickly decorated with close carved ornament on both sides and mother-of-pearl inlay in the center. There is a decor of sacral elements (crosses and cogs) on the front broad planks of the table which run under its countertop along its perimeter. According to M. Stankevych such carved sacral motifs were symbols of abundance and blessed the food on the table, thus exalting a family meal.

Vasyl Devdyuk was a good furniture-maker. The shape of the table (1916) on exhibit in Kolomiya's Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya is traditional of Hutsul folk furniture. The table is decorated with carving, inlay and poker-work. It should be noted that Vasyl Devdyuk was an expert in poker-work.

During his creative period V. Devdyuk made tables, chairs, wardrobes and shelves many times. He was considered a wonderful master of furniture-making and he studied traditional forms of Hutsul furniture. His sets, cabinets, tables and curtain rails were convenient, appropriate and traditionally decorated. It is known that V. Devdyuk presented Yu. Pilsudski with one of his tables in 1935. The thickly inlaid tabletop and carved ornament found on the profiled buttresses and joist merge into a single entity.

Everyday objects of the master: albums, frames, goblets, trays and trinity candlesticks, etc., became real works of art.

Decorative plates, an album, trinity candlesticks, a sugar bowl, a tray, a vase and a sports cup done by Devdyuk have been preserved in Kolomiya's museum's archives. Trinity candlesticks on square stands, which show a combination of turned parts and delicate fretwork and decorated with carving and inlay, are of particular interest. Each side of the candlestick is decorated differently. It is difficult to decide which of them is the front and which the rear because carved ornament, marquetry, bead, mother-of-pearl and metal inlay are executed with equal skillfulness on both sides.

An interesting egg-shaped box is preserved in Ivano-Frankivsk's Museum of Local Lore. Its original construction and filigree ornament in the inlay technique contribute to its delicacy.

The frames of the 1930s with numerous embossed straps, massive on the angles and lighter along the perimeter look especially rich compared with other straps done by Devdyuk. In particular, such pieces carved and inlaid with mother-of-pearl superimposed motifs strengthen the coloring effect of this Devdyuk frame found in Lviv's Museum of Ethnography and Arts and Crafts.

Three picture frames (1903) and a towel rack (1906) from the museum of Kosiv's Institute of Applied and Decorative Arts are decorated with poker-work and carving.

A spruce frame is ornamented with poker-work laid in strips of floral and geometric contour patterns along the perimeter. In another frame, to enhance the theme of a carved motif, V. Devdyuk used white and blue beads and introduced squares with massive round mother-of-pearl insets in the middle. Woodcarving and mother-of-pearl successfully complement the construction of the rack on the exposition of this museum.

One feels a certain strictness of composition in the frame (1909) from Chernivtsi's Museum of Local Lore. A carved candlestick and a small tobacco box have been preserved there too.

A large carved frame from Kosiv Museum of Folk Art and Mode of Life of Hutsulshchyna also attracts attention. Closed band composition consists of various ornamental motifs which do not repeat and are well-balanced. Vasyl Devdyuk was a very creative person; he had repeated neither the form of construction nor the compositional décor. He interpreted traditional folk motifs: "hachky", "kucheri", "pryazhky", "holovkate" and "rozklynne" in his own way. He contributed greatly to the art of woodcarving; in particular, he developed new methods of dyeing wood black and red. He was the first to use lacquer to give his works a glossy finish.

Those researching the work of Vasyl Devdyuk examined the source of his innovations. Yu. Yusypchuk pointed out that he studied works done by the Shkriblyaks and M. Mehedynyuk, and then introduced inlay with colored wood and mother-of-pearl, his own elaboration.

Creative traditions of the Shkriblyaks family, his friend and teacher Vasyl Shkriblyak, in particular, had a great impact on the creative work of V. Devdyuk. Over time, individual features characteristic of Devdyuk's own style became dominant. It seems clear he imitated Marko Mehedynyuk's works when we examine Devdyuk's box in Kosiv's Museum of Folk Art and Mode of Life of Hutsulshchyna; he only inlaid it with colored beads.

Vasyl Devdyuk was a great innovator. He developed methods of dyeing wood for marquetry. He worked out the most diverse technological approaches to dyeing wood various shades of black and red and used thin metal plates, wire and beads in inlay. His favorite central motifs "pryazhky" (clasps) had plenty of execution variants. Being an expert in woodcarving he also introduced marquetry, bead, metal and mother-of-pearl inlay that were the only decorations with a glossy finish to crown it all. For the first time he began decorating his works only this way and developed a number of new simple decorative motifs suitable for this technique. These motifs are of a geometric nature; they consist of plain elements: straight, slanting, semicircular and circular lines, squares, rectangles and triangles. Skillful combinations of these elements enriched the motifs and varied the compositions markedly.

Devdyuk introduced such compositional arrangements as combinations of ornamental woodcarving and 3-D plastic motifs of a decorative character. According to O. Solomchenko this adds to his works sculptural subtlety and a feeling of artistic completeness.

He applied carved ornament and inlay to works of various shapes and sizes and for different purposes. The range of creative work of Vasyl Devdyuk is extremely diverse and technically perfect. He mastered the composition and methods of arranging the ornament within a circle, square or rectangle, following the principles of symmetry and rhythm.

He signed almost all his works. He liked to inscribe: “Vasyl Devdyuk, the Artist and Woodcarver. Kosiv in Pokuttia” and show the date of execution. Tadeush Severyn noticed that Vasyl Devdyuk used to put his name in-between. Tadeush Severyn also wrote that Vasyl Devdyuk made an inlaid box and a hatchet as gifts for the anniversary of Franz Joseph, the emperor. The village elder in Vyzhnytsya conveyed thanks from the emperor’s chancellery (1908) and praise for the master’s fine inlay and marquetry.

It is known that V. Devdyuk made a procession cross for the church in Monastyrsky, Kosiv. The cross is heavily decorated with woodcarving and laid on inserts. The sublime solemnity of décor attracts one’s attention.

The fame of the master-woodcarver spread even further after the priest Mykola Mykolaevych ordered a box-album for papers and a chair; they were taken to the museum in St. Petersburg in 1915.

Vasyl Hryhorovych was a conscientious Ukrainian, a real intellectual, a wise man with firm views. He was a founding member of the Prosvita Union in Stary Kosiv (Photo 15, 32, 33) and headed it for a long time. In 1914 he was one of the ones responsible for erecting the monument to T.H. Shevchenko that stands opposite his house today. When he heard about the plan to erect a monument to Shevchenko, he donated his private land for that purpose and he personally took part in the mounding (Photo 16). The mound was considerably larger than it is today (Photo 17). In fact, it was large enough to accommodate hundreds of people. Judging from photographs taken on the monument’s dedication day (July 19), one could imagine as many as a thousand people in attendance.

In addition to being a master craftsman and teacher, Vasyl Devdyuk also founded a private school/workshop in Stary Kosiv. After World War I broke out, Bukovyna was annexed to Romania and Halychyna to Poland, Vasyl Devdyuk returned to his native village. Although he was engaged in household duties for some time he still had time to devote to founding the State Handicraft School in Kosiv. He had considered various proposals and applied to the government for help but so far without success.



Then at fifty Vasyl Devdyuk, using the great experience gained in Vyzhnytsya, opened a private school/workshop of joinery and woodcarving in his house. His goal was to promote artistic joinery, turning and Hutsul woodcarving. To implement his idea he took out a loan (1 m Marks) from the Lviv Union Dostava, bought the necessary lathes and enrolled students. Thus, he launched a new center of the art of woodcarving in Kosiv with financial support from the Lviv Dostava. Petro Baranyuk, Vasyl Kabyn and Mykola Tymkiv were the first students to attend Vasyl Devdyuk's school.

The original school/workshop building has been preserved until today. At the school, young boys from neighboring villages acquired skills in turning, joinery, woodcarving and inlay. Vasyl Hryhorovych worked hard to help them become real masters. He was a strict teacher and demanded accuracy in woodcarving and inlay. Devdyuk supplied his students with materials and necessary tools. In return, he expected his students to master marquetry, inlay with colored beads, mother-of-pearl, horn and metal. Tadeush Severyn gives a fairly detailed description of the first steps in the activity and training methods at V. Devdyuk's school. He stresses the master's broad knowledge of his trade and calm character, which enabled him to train his students (Photo 18), turning them into reliable practical workers of their trade. At first, the teacher created ornaments in Hutsul style himself. His motto was: "Long Live and Develop Ukrainian Art". It was written on the wall of the workshop.

The students had lessons three times a week. Besides specialized subjects they also studied such unrelated subjects as stylistics, merchant accounts, drawing and geography. It is known that they also studied Ukrainian and arithmetic at Devdyuk's school. The master being a patriot helped his students preserve their national identity at a time when Polish authorities were seeking to extend their borders. After three years of training some students decided to remain as Devdyuk's apprentices for a year or two. Having received their certificates they had the right to open their own workshops. M. Tymkiv and V. Kabyn were the first to receive certificates confirming that they both had successfully completed their training at V. Devdyuk's school/workshop (Photo 21). Later on they opened their own workshops in Kosiv. Dmytro Kabyn, Vasyl Lelet Petro Fokshei, Petro and Yury Baranyuk are among the other graduates who became well-known masters of woodcarving. A certificate, signed in V. Devdyuk's own hand for Yu. Baranyuk, has been preserved. During the period before 1939, forty-five masters finished Devdyuk's school, a unique center of instruction in artistic woodcarving and metalwork.

The master together with his students made various works to order. His son Mykola was always a good assistant. Soon artistic works by the students acquired wide acclaim.

Kosiv workshops specialized in producing works for the church, first class and

salon. Among the church objects were icon-cases, tetrapod, frames, crosses (altar, hand, and sermon), candlesticks, lanterns and stands. To the first class V. Devdyuk referred works of folk woodcarving unique in style such as candlesticks, axes, plates, containers for loose products and sugar bowls. Furniture, beds, tables, wardrobes, card tables and icons, picture and mirror frames formed a group of salon works. In terms of style, Hutsul ornamentation was a common thread that ran through all works produced by the school. Lviv “Dostava” took in orders and made sales.

Mykola Petrovych Tymkiv (1909-1985) was one of the first students of the school/workshop to master the techniques of woodcarving, inlay and poker-work. His graduation certificate (Photo 20) signed and presented on June 27, 1930 by V. Devdyuk, the master of the craft “Hutsul Woodcarving”, proves that M. Tymkiv trained from January 24, 1924 to January 1, 1927. The original document has been preserved in the family archive of Daria Danysh, the daughter of M. Tymkiv. Owing to Tymkiv’s exemplary diligence, he had learned such skills as joinery, turning, woodcarving and metal ornamentation. Soon Mykola Tymkiv, having received good training at Devdyuk’s school, became a well-known specialist. His entire adult life he spent creating numerous thematic compositions on plates, albums, and boxes and caskets that he executed using a variety of techniques. Rhythm is a particular quality of his ornamental compositions, which differ according to their décor, active use of marquetry, bead inlay and metal decoration. M. Tymkiv has left a rich artistic heritage. We come to know from the materials of the archives of the regional organization of Ukrainian National Union of Artists that he was engaged in creative and social activities and was the first head of the oblast organization.

Vasyl Kabyn (1908-1992) also proved himself to be a specialist. Most of his works have been preserved in The Kolomiya Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya. V. Devdyuk influence on Kabyn can be seen in the composition of the plates in the Kosiv Museum of the Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts. They are decorated with woodcarving and inlaid with beads.

During the 1920-1930s, though engaged in teaching, the master made numerous highly artistic works and took part in several exhibitions. In 1929 his works were exhibited in Poznan and in 1933 in Kutu, where he received a gold medal and his son, a silver one. The master’s works of that period vividly manifest his great talent. They demonstrate Devdyuk’s continuous creative search when designing ornamental motifs, new compositions and forms. The master preferred woodcarving and used inlay only to intensify the former. He often introduced turned “darmovysy” (squares and rings) into the composition to enrich the décor.

A lot of photo documents have been preserved in the Devdyk’s family archives

(Photo 29). They show that members of the Prosvita Union, young local scouts (Photo 34) and summer holiday-makers frequently visited the master (Photo 30). These visitors readily bought Hutsul works as keepsakes and during the period of 1920-1940, their taste determined, at least to some degree, the delicacy, fastidiousness and eclecticism of forms.

In the 1930s V. Devdyuk, together with representatives from the authorities and Kosiv area activists, became a member of delegations visiting Kraków and Warsaw (Photo 25). Many times the master presented his artistic works there. It is known that during 1930-1934 V. Devdyuk presented Yu. Pilsudski, the Prime Minister of Poland, with a large inlaid box (1930) and a turned carved and inlaid staff (1934). The photographs from the family archives are convincing. In one of them V. Devdyuk is holding a staff in one hand and a large three-tiered fruit dish, which is crowned with a wineglass, in the other (Photo 23). It is likely that V. Devdyuk himself was the creator of these works. (A fruit dish is a turned carved plate resting on a high stand. They can be two-tiered or single (klyosh).)

There remain many examples of flat trays, inlaid with colored wood and beads, made by Devdyuk. One rectangular tray has been preserved in Kolomiya's Kobrynsky National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttia. In a photograph taken during Devdyuk's trip to Warsaw in 1935, we can see him holding a tray of similar shape, though with a different inlay (Photo 27). However, the table made by V. Devdyuk impresses us most of all (1935) (Photo 26). A lacquer finish enhances the inlaid ornament in the center of the table. The table is an example of traditional Hutsul folk furniture.

In 1936 V. Devdyuk was awarded a bronze cross for his many years of service in the fields of artistic wood and metalwork.

In 1941 three works of the master: a large album, tray and vase decorated with carving, were displayed at the first oblast exhibition in Stanislav (now Ivano-Frankivsk).

Vasyl Devdyuk took an active part in the foundation of the artel "Hutsulshchyna" in Kosiv. He shared his experience with young people working there. The master was considered one of the top specialists and was very experienced in furniture-making. In 1946, Devdyuk took part in the process of designing furniture for the Kremlin and he acted as a consultant when a group of Hutsul craftsmen was making them.

In 1947, Vasyl Devdyuk affiliated himself with the Union of the Soviet Artists of Ukraine in the field of decorative art (membership card # 516) (Photo 28). Vasyl Illich Kasian, born in Snyatynshchyna, was the head of the Union at the time.

Any discussion of V. Devdyuk as an outstanding master and metalworker

would be incomplete if it did not include his interest in other kinds of folk art of Hutsulshchyna, ceramics, in particular.

Devdyuk successfully incorporated traditional ornaments from Hutsul woodcarving into ceramic works. A small ceramic vessel executed in the 1920s has been preserved in Kolomiya's National Museum of Folk Art of Hytsulshchyna and Pokuttya.

A tiled stove in the house of Maria Yaremyn, a granddaughter of V. Devdyuk, from Stary Kosiv is worthy of note. The compositions of the tiles contain motifs and elements of Hutsul woodcarving. One of the tiles bears the master's inscription: "Handmade Carving on Tiles by Vasyl Devdyuk at Tomash Napp's in Kutu". Enlarged carving motifs used within a square space of every tile make the stove painting clear. On the whole the painting is not overloaded and is easily seen against a light background. The master used a traditional color scheme: brown engobe, green, yellow and blue under glazed paints. Blue was used in small amounts when painting ceramic works in such areas as Kutu and Pistyn. Stove tiles are enlivened with blue color were made by Petro Koshak, a well-known master from Pistyn. Koshak was known for his ornamental floral arrangements.

Tomash Napp, a potter from Kutu, sold his earthenware in his own shop, took them to Katowizy (Poland) as well. Petrunellya Napp, his wife, also worked with him. She decorated her works with ornamental motifs, which she had borrowed from either embroidery or woodcarving.

V. Devdyuk's tile painting style is characterized by the clearness and geometric accuracy of his painting and his way of carving. Carving is a method of applying thin lines with an awl to a surface glazed with white engobe. The master even used a pair of compasses and a ruler in the process as he did when carving wood or inlaying. V. Devdyuk executed "vykladanka" in different materials when painting tiles. He was precise when arranging the composition of every tile in a square or rectangular space. Rectangular tiles were put on the corners of the stove.

Devdyuk borrowed motifs from Hutsul metalwork, woodcarving and embroidery, for example: "sonechko" (the sun), "ruzhi" (roses), "cross", "windows", "cogs", "hooks", "holovkate", "shterna", "pines", "wheat", "octal roses", "Ilchate writing" (held in check). Square and rhombic, circular and semicircular they are clearly visible. The Blooming Cross is represented in one of the tiles in yellow and blue, supplemented with motifs resembling a trident. Accurate rows of painted tiles create a certain rhythm through horizontal band ornaments and a magnificent cornice. The elaborate variety of some tiles is symmetrically arranged in the compositional structure of the stove, which has a sense of grandeur about it.



The composition of the tiled stove gives us all reasons to speak about Vasyl Devdyuk's innovation and achievements in the fields of metalwork, woodworking and ceramics. He was creative, extremely efficient, an outstanding Master and teacher of masters.

The Kosiv Institute's museum contains a unique collection of works by V. Devdyuk, M. Tymkiv, V. Kabyn, M. Fedirko, V. Huz and I. Balahurak, the masters of woodworking and representatives of the Kosiv School. Students at the department of artistic woodworking see them as role models, using the master's achievements in creative designs.

Diploma works on different levels of proficiency (junior specialist, bachelor and specialist) have been executed by graduates of the department of artistic woodworking. All of them have been grounded in the motifs of V. Devdyuk.

In 2003, V. Bily used his research into the creative work of the master "Creative Work of Vasyl Devdyuk" to obtain a bachelor's degree. He also produced his diploma work.

Graduate Ivan Genyk, combined his imaginative ideas in wood in his "Thematic Plate with a Portrait of Vasyl Devdyuk" (1989, 2001).

In 2008, Serhy Pasichnyak, a graduate from The Kosiv School of Art and Craft, executed his diploma work: "Decorative Box Following the Motifs of V. Devdyuk" which was devoted to the 135th anniversary of his great-grandfather.

Serhy Pasichnyak (1988) was born and lives in Smodna village. He is a great-grandson of V. Devdyuk on Nastya Ivanyuk his daughter's side. Since childhood he has been in a position to observe the endless beauty of Hutsul woodcarving in the many pieces of Devdyuk's work still in the family. He listened attentively to Mykola Ivanyuk, his grandfather's stories about the life of his famous ancestor. He would sit at a traditionally Hutsul table, one decorated with carving, inlay, metal and mother-of-pearl made by his great-grandfather. Beginning while still in school Serhiy occupied himself with turning and woodcarving needing no assistance. He took part in school contests in artistic woodcarving, made decorative plates, caskets and staffs.

Having finished School Serhy proceeded with his study. He defended his Bachelor's work at the Kolomiya Pedagogical College in 2009. He qualified as an artist of fine, decorative and applied arts in 2010, having graduated from Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. His diploma work "Ornamental Box" is made of walnut and is of original construction, reminding one of a Hutsul chest with a gable top. As décor he used ornamental carving motifs found in V. Devdyuk's table, which remains a family heirloom. Inlay with metal studs enhances the expressiveness of configurations of the main ornamental motifs on the sides and top of the box.

Today Serhy is the only person carrying on the tradition of his great-grandfather, who earned a reputation of artistic excellence for the Devdyuk family. Serhiy's decorated plates, icon frames, boxes and caskets are among his new works.

Vasyl Devdyuk was an outstanding Hutsul metal and woodcarver at the end of the 19th – first half of the 20th centuries. Education, broad-mindedness and practice as a master and teacher enabled him to become the founder of Kosiv School of Woodcarving of the end of the 19th – first half of the 20th centuries. His school played a significant role in the development of woodcarving in Hutsulshchyna.

During his life, Vasyl Hryhorovych trained more than a hundred students between the Vyzhnytsya School and the private school-workshop in Stary Kosiv. His best known students are Mykola, his son, Petro and Yury Baranyuk, Vasyl Kabyn, Mykola Tymkiv and Borys Hertsyuk. V. Devdyuk's followers outnumber his students. These include I. Balahyrak, R. Boechko, V. Havrysh, D. Havrysh, V. Huz, V. Dovbenchuk, M. Dovbenchuk, M. Kabyn, D. Strynadyuk and others. The works of the master, his students and followers have been preserved at many museums in Ukraine and abroad.

Vasyl Devdyuk contributed to the formation of the State Handicraft School of Hutsul Art founded in 1939. This training school survives today as the Institute.

The ethnographer Ihor Pelypeiko saw V. Devdyuk many times when he was studying at the Kosiv Handicraft School at the beginning of the 1940s. He describes him the following way: a chunky figure, manly, noble features, wavy grey hair and lush moustache. This dignified man knew his own worth and never debased himself before anyone: a real Hutsul patriarch. Anatoly Kalytko, a Kosiv artist, represented those very features of Vasyl Devdyuk in his paintings.

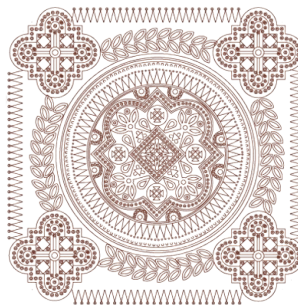
Vasyl Hryhorovych passed away at the age of 78 on May 3, 1951.

During his life Vasyl Devdyuk (1873-1951) (Photo 31) created a series of wonderful works which entered the golden fund of folk art and can be found in many museums. Creative works by this outstanding master of artistic wood and metalwork have been preserved in Kolomiya's Kobrynsky National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya, The Lviv Museum of Ethnography and Arts and Crafts, the Ivano-Frankivsk and Chernivtsi Museums of Local Lore, the Kosiv Museum of Folk Art and Mode of Life of Hutsulshchyna, the museum of the Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv, the National Academy of Arts as well as in museums in Kyiv, Moscow and St. Petersburg.

Important aspects indicated and the facts cited provide the grounds to assert that Vasyl Devdyuk is a prominent personality in the history of the folk art of Hutsulshchyna.

PARTICIPATION OF THE MASTER IN THE EXHIBITIONS AND THE AWARDS RECEIVED

- 1887 – the Krayova (regional) Agricultural and Crafts Exhibition  
in Krakiw (Poland)  
(a diploma and a bronze medal).
- 1894 – the Krayova Exhibition in Lviv  
(a diploma, a silver medal, a Letter of Merit).
- 1894 – the Exhibition of Krayovy Crafts in Myslenytsi (Poland)  
(a diploma).
- 1904 – Agricultural and Crafts Exhibition in Kosiv  
(a diploma and money reward).
- 1905 – the Exhibition of Ukrainian Art and Ukrainian Artistic Craft in Lviv
- 1906 – International Exhibition in Bucharest (Romania).
- 1908 – Agricultural Exhibition in Chernivtsi.
- 1909 – the first agricultural exhibition in Stry  
(a golden medal).
- 1912 – the exhibition of handicrafts in Kolomyia  
(a golden medal).
- 1929 – the exhibition in Poznan (Poland).
- 1933 – the exhibition of Hutsul Art in Kutu  
(a diploma and a golden medal).
- 1941- the first oblast exhibition of fine arts in Stanislaw (now Ivano-Frankivsk).
- 1941 – Soviet Union wide agricultural exhibition in Moscow (Russia).











Товариство “Просвіта” в Старому Косові. 1920-і рр.  
*Union “Prosvita” in Staromy Kosiv*





Анатолій Калитко. Портрет різьбяр Миколи Девдюка. 1998 р.  
*Полотно, олійний живопис, 70Х50. Зберігається в родині Девдюків*





### ПРИЗАБУТЕ ІМ'Я МАЙСТРА МИКОЛИ ДЕВДЮКА

У сім'ї Василя Григоровича Девдюка з дружиною Євдокією (Пасайлюк) зі Старого Косова було четверо дітей: Параска, Микола, Настя й Марійка.

Микола Девдюк народився 15 грудня 1904 року в с. Старий Косів. На той час його батько вже був відомим на Гуцульщині різьбярем і мосяжником, якого запросили на роботу до “Школи різьбярства та металевої орнаментики” у Вижниці. Звичайно, підростаючи в такій сім'ї, де постійно була можливість спостерігати, як народжуються нові твори, не можна було залишатися осторонь. Вже змалку Микола почав і сам виготовляти спочатку невеликі, а згодом складніші вироби.

Ім'я майстра, як автора різьблених виробів, уперше зустрічаємо серед учасників виставки домашнього промислу в Коломиї 1912 року, де експонувалися різьблені рамки й топірці ще зовсім юного восьмирічного Миколи. З каталога цієї виставки дізнаємося, що разом з роботами Василя Григоровича Девдюка в експозиції були представлені й роботи його сина. У “рамках роботи Миколи Девдюка зі Старого Косова” були виставлені живописні твори художника Ярослава Пстрака й записані під порядковими номерами 576-577 у згаданому каталозі [9]. Сьогодні важко сказати, якими були ті найперші роботи малого Миколи. У наступні чверть століття життя майстра було присвячене заняттю різьбярством та інкрустацією.

Особливо в перших його роботах відчувався вплив батька. Микола Девдюк прекрасно володів технікою “сухої” різьби, інкрустацією деревом, металом, перлівкою і пацьорками (бісером). Він, як і батько, значну увагу приділяв виразності форм виробів. У перші роки школа-майстерня Василя Девдюка містилася в невеликому дерев'яному приміщенні, прибудованому до стодоли (це приміщення згоріло під час війни), а згодом виникло питання щодо її розширення.



Микола Девдюк  
*Photo 36. Mykola Devdyuk*

Відомо, що 1926 року Микола Девдюк одружився з дівчиною Параскою Дубей, дочкою знатного газди із с. Вербовець Семена Дубея, який мав у власному володінні багато гектарів поля й лісу. З його допомогою Микола Девдюк придбав дерево, а згодом разом з батьком збудували добротний дерев'яний будинок. Саме він став новим приміщенням школи-майстерні. Ця будівля збереглася й до сьогодні. Цікавим є той факт, що хата з родинного обійстя С. Дубея, надана дочці Парасці у віно (придане), тепер є частиною експозиції Музею народної архітектури і побуту у Львові.

Микола Васильович Девдюк був справжнім майстром-різьбярем, гідним спадкоємцем усталених традицій свого батька Василя Девдюка – основоположника Косівської школи різьби. Він був одним із перших його учнів, допомагав у проведенні навчання в приватній школі-майстерні Василя Девдюка, а згодом мав і своїх учнів. Зокрема Михайло Бурдяк (1917 р.н.), який вступив до цієї різьбярської школи 1931 року, згадує, що зустрів там старших учнів, а згодом різьбярів П. Баранюка, М. Тимкова, В. Кифурака, сина Девдюка, Миколу, “який був у тому часі вже головним інструктором, виручаючи в великій мірі свого старого вже батька – майстра Девдюка” [22].

Найчастіше батько і син Девдюки виготовляли столи, стільці, мисники, шафи, вішачки та рами. З посуду найбільше уваги приділяли тим виробам, що користувалися попитом на ярмарках, служили сувенірами для гостей – барильця, чаші, цукернички, рахви, тарелі [57].

В асортименті виробів майстра-різьбяр Миколи Девдюка та інших учнів школи-майстерні в Старому Косові були портретні рамки, скриньки, рахви, тарелі, пудрениці, альбоми, таци, декоровані авторськими композиціями. Досить часто Девдюк молодший виконував



такі речі, як топірці, булави, ножі, лінійки, письмові ручки, касетки до карт, папіросниці. Різьблені чи інкрустовані мотиви декору завжди підпорядковувались і диктувались формою виробів.

Микола Девдюк разом з іншими учнями, які навчалися у школі-майстерні в Старому Косові, виготовляли предмети, найчастіше на замовлення, для житлового інтер'єру – світильники, шафки, вішалки, полички, крісла та столи, декорування яких розробляли на основі традиційної гуцульської різьби. Окрему групу складають виконані ними твори для облаштування церкви – свічники-трійці, напрестольні хрести, процесійні хрести й ліски (патериці).



Микола Девдюк з дружиною. 1926 р.

*Photo 37. Mykola Devdyuk with his wife*



Хата з родинного обійстя С. Дубея в експозиції  
Музею народної архітектури і побуту у Львові  
*Photo 38. A house from the family home of S. Dubey; on display in Lviv's  
Museum of Folk Architecture and Rural Life*



Микола Девдюк з кивотом для церкви у Ворохті. 1930 р.

*Photo 39. Mykola Devdyuk with an icon –case for the church in Vorokhta*

Особливої уваги заслуговує кивот для новозбудованої в 1924-1929 роках Української греко-католицької парафіяльної церкви Різдва Пресвятої Богородиці в селищі Ворохта Івано-Франківської області, майстерно виготовлений Миколою Девдюком 1930 р. (іл. 46–48). Про це свідчить авторський підпис і вказана дата виконання: “Різьбяр Микола – Девдюк в – Косові на – Покутю 10.07.1930”. Оригінальний за формою кивот, пишно декорований інкрустацією та різьбленням, нині знаходиться в діючій церкві Різдва Пресвятої Богородиці у Ворохті.

Форма кивоту – взірець своєрідної інтерпретації церковної архітектури. Його автор не копіює форми давніх церков, а по-новаторськи підходить до виготовлення кивоту, засвідчивши власне розуміння декоративного вирішення речей сакрального призначення. Зокрема, привертають увагу легкі каркасно-просторові конструкції (іл. 46). Його нижня частина поділяється на менших

три, центральна вирішена у вигляді прямокутної шафки з дверцятами, на яких виразно прочитується хрест, викладений у техніці інкрустації перлівкою.

Бокові чотирикутні колони перекриваються масивною рамою-карнизом, а далі завершуються чотиригранними банями, надто стилізованими та сплесканими. У центрі, над шафкою, здійснюється ще одна чотирикутна просторова конструкція, увінчана банею ледь дуговидної форми, на зразок навісного перекриття. Реальні елементи, що походять від церковної архітектури – це точені барабани з маленькими банями й маківками, завершені різьбленими рівнораменними хрестами [56; 76].

Кивот декорований інкрустацією перлівкою, рогом і кольоровим деревом, а різьблені мотиви на поверхні бань імітують гонту. Привертають увагу й інкрустовані колони, що з обох боків підтримують дарохранильницю й увінчуючий хрест, уподібнений до напрестольного, на масивній підставці.



Микола Девдюк з учнями. 1934 р.

*Photo 40. Mykola Devdyuk with his students*



Слід відзначити, що кивот М. Девдюка є не лише унікальним взірцем новаторства, але й свідченням розквіту етномистецької традиції [76].

У родинному архіві дочки Миколи Девдюка – Марії Яремин зберігся рукописний матеріал – зошит для провадження рахунків та прийому замовлень Миколи Девдюка за період від 5 лютого 1934 до 28 травня 1937 років. У майстерні Девдюка молодшого на той час працювали: Никола Пасайлюк, Петро Мицканюк, Владислав Стринадюк, Михайло Стринадюк, Василь Кабин, Іван Сенчук, Михайло Макійшин. Записані також неповні імена, як Колюньо, Базюньо (ймовірно, що вони були молодшого віку). Із власноруч зроблених М. Девдюком записів довідуємося, що Владислав Стринадюк виготовляв альбоми великі й менші, касетки до папіросів, вішачки до рушників, а також працював над замовленням Гайса у Ворохті. Микола Пасайлюк також виготовляв альбоми великі й малі, пудренички малі, касетки до папіросів та лінійки, а Іван Сенчук – дрібні вироби, які реалізували у Ворохті. Всі записи М. Девдюк вів особисто і скріплював невеличкою власною печаткою: “Никола Девдюк – різьбяр, Косів к Коломий”.

Окрім замовлень, Микола Девдюк виконував і такі роботи, що експонувалися на виставках народного мистецтва Гуцульщини в Косові, Коломий, Кутах.

Сьогодні в хаті Марії Яремин на чільному місці в різьбленій рамці під склом зберігається оригінал диплому до срібної медалі, яку Микола Девдюк здобув на “Виставці гуцульського мистецтва” в Кутах (тепер селище Кути Косівського району Івано-Франківської області). У тексті зазначено, що виставкова рада призначила Миколі Девдюкові срібну медаль за різьбу та інкрустацію на дереві. Подаємо текст диплому в оригіналі:

TARGI I WYSTAWA SZTUKI HUCULSKIEJ  
W 1933 ROKU W KUTACH  
URZADZONA Z OKAZJI SWIETA HUCULSZCZYZNY  
POD PROTEKTORATEM PANA WOJEWODY Z. JAGODZINSKIEGO.  
RADA WYSTAWOWA PRZYZNAŁA PANU:  
MIKOŁAJOWI DEWDIUKOWI  
ZA RZEZBE I INKRUSTACJE W DRZEWIE  
SREBRNY MEDAL

Записи М. Девдюка в  
зошиті для провадження  
рахунків. 1934 р.

Photo 41. Mykola Devdyuk's  
notebook for calculations

Про важеня. Рахунок. дні. уші  
сичили. на  
напили, то

|                                               |      |        |
|-----------------------------------------------|------|--------|
| 7. 1934. Микола Пасайчук                      | дні. |        |
| зробив, вичищу, вичищу. 6.                    |      | 45.    |
| зробив, мочу, Пасайчу, 3.                     | 5.   |        |
| зробив, дві, Пасайчу, 2.                      |      | 95.    |
| зробив, оден, Пасайчу, 4.                     |      | 20.    |
| зробив, оден, Пасайчу, 2.                     | 1.   |        |
| зробив, Пасайчу, оден, Пасайчу, 1.            |      |        |
| зробив, Пасайчу, оден, Пасайчу, 1.            | 1.   | 20.    |
| зробив, Пасайчу, оден, Пасайчу, 1.            | 1.   | 24. 40 |
| зробив, Пасайчу, оден, Пасайчу, 1.            | 1.   | 34. 90 |
| 31/7. 1934                                    |      |        |
| Скінчено. Роботу і виплати. уші.              |      |        |
| Пасайчук Микола                               |      |        |
| 8. 1934. Господарів, роботу, Микола Пасайчук. |      |        |
| зробив, Пасайчу, оден, Пасайчу, 2.            |      |        |
| зробив, Пасайчу, оден, Пасайчу, 1.            |      |        |

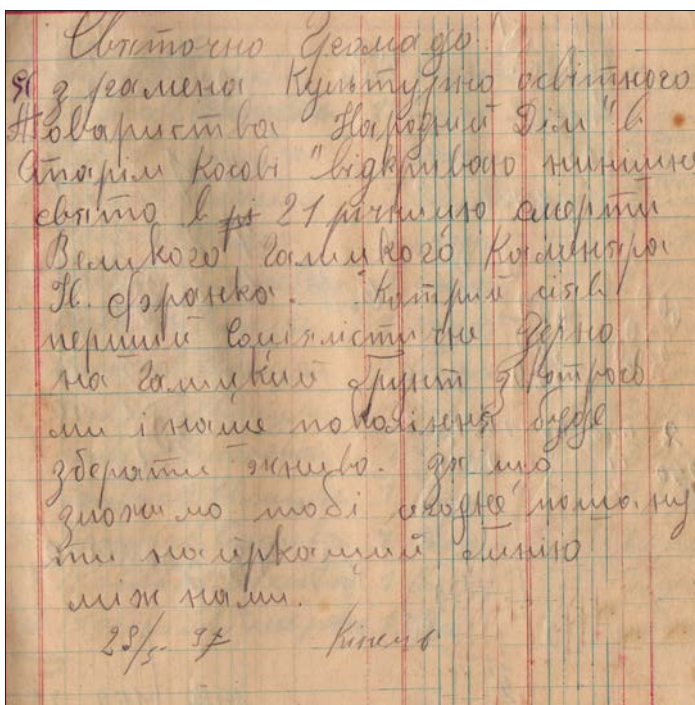


Збережена будівля майстерні Девдюків у Старомі Косові

Photo 42. Building of the Devdyuks' workshop preserved in Stary Kosiv

Можна вважати, що рамка, у якій зберігається диплом, виконана майстром 1933 року (тобто в рік проведення виставки), експонувалася серед інших робіт на виставці в Кутах (1933), яка була організована з нагоди свята Гуцульщини під протекторатом воєводи З. Ягодзінського.

Особливістю в біографії М. Девдюка є участь в Українському культурно-освітньому товаристві “Народний дім” у Старому Косові. У згадуваному зошиті із записами М. Девдюка зберігся аркуш з підготовленою промовою від імені культурно-освітнього товариства “Народний дім” у Старому Косові перед громадою. Це була виголошена



Аркуш із промовою М. Девдюка від імені товариства  
“Народний дім”. 1937 р.

Photo 44. A sheet of paper with M. Devdyuk's speech on behalf  
of the Union “Narodny Dim”





Члени українського культурно-освітнього товариства “Народний дім” у с. Старий Косів. 1937 р.

*Photo 43. Members of the Ukrainian Union for Culture and Education “Narodny Dim” (People’s House) in Stary Kosiv*

пошана з нагоди відзначення роковин смерті Великого Галицького Каменяра – Івана Франка.

Про наступний період життя Миколи Девдюка як майстра-різьбяр відомостей мало. Як і в нашій історії, у житті кожної людини є світлі й темні смуги. Хто знає, як би надалі склалося життя, якби не сімнадцять змарнованих літ...

Микола був репресований 1940 року. Від 25 січня 1941 року до 1957 року перебував у в'язницях, концтаборах та на засланні. Девдюк Микола Васильович, 1904 р. н. зазначений в списку косів'ян, ув'язнених з політичних мотивів [39, с.128]. Знаходячись у віддалених краях, він і там виготовив низку робіт, про що свідчать світлини з родинного архіву Девдюків.

Після повернення додому продовжував працювати, і ще чимало творів вийшли з рук майстра. Однак тягар років, проведених на чужині, дався взнаки й підірвав його здоров'я.



Життя в поселенні Котлас. 1945 р.

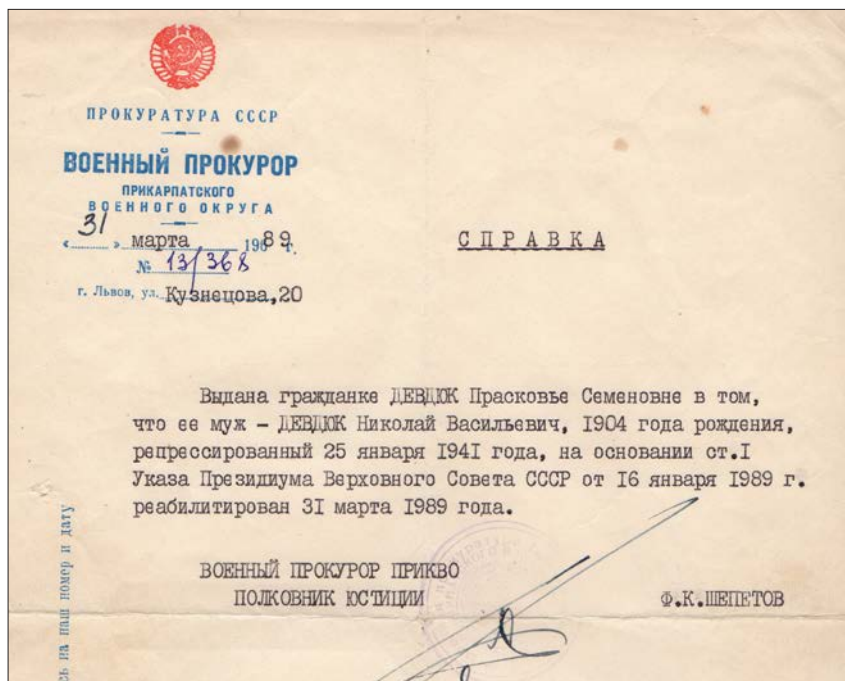
*Photo 45. Life in the settlement of Kotlas*



На засланні. 1940-і рр.  
Photo 46. In exile

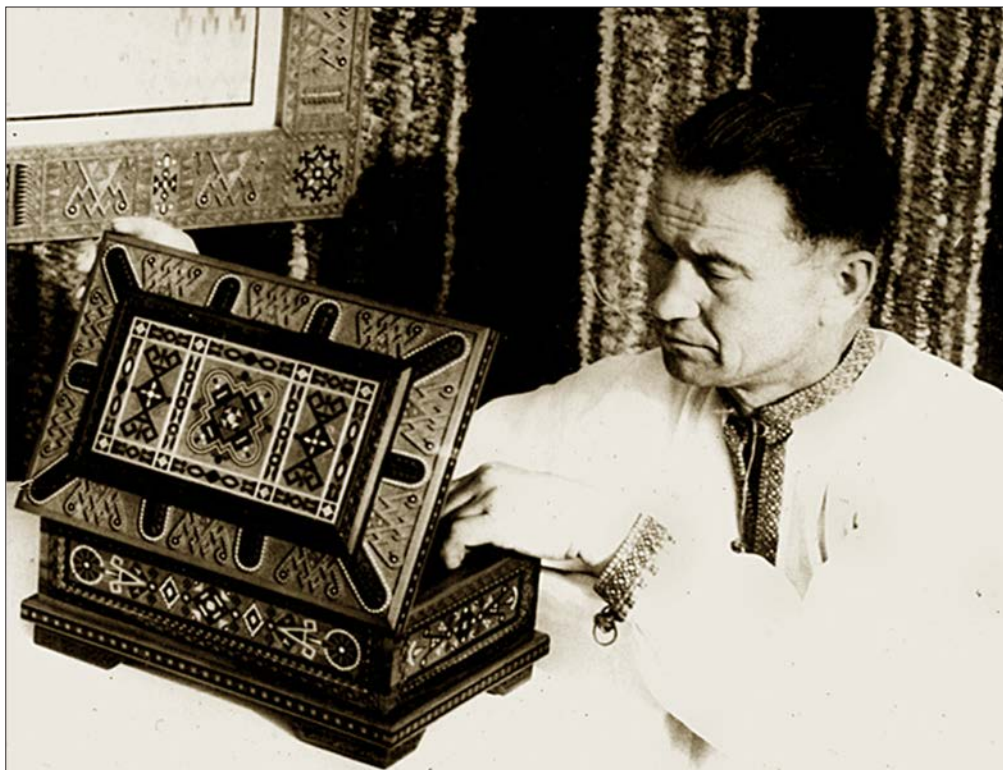


На золотих копальнях. 1949 р.  
Photo 47. In the goldfields



Довідка про реабілітацію. 1989 р.  
Photo 38. Certificate of rehabilitation





Микола Девдюк. 1960-і рр.

*Photo 49. Mykola Devdyuk*

Про високий рівень творів Миколи Девдюка періоду 1950-1960-х років засвідчують скриньки майстра. Одна з них зберігається нині у фондах Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття в Коломій. На денці скриньки є авторський підпис: “Девдюк Микола Васильович – різбар на Гуцульщині. с. Старий Косів Косівський р-н Станіславська область. 28.10.57 р.” (іл. 49, 50).

Інша скринька, виконана М. Девдюком 1962 року, збережена в родині сина Миколи Девдюка – Миколи, який проживав у Норильську (Росія). На денці скриньки також є авторський підпис і дата 16.05.1962 (іл. 55, 56).

Ідентичні за розмірами й формою скриньки, виконані Миколою Девдюком, зберігаються у фондах Івано-Франківського краєзнавчого музею (іл. 51, 52) та у власності голови Косівської регіональної організації НСХУ Івана Кочержука в Косові (іл. 53, 54). Характерним для всіх скриньок майстра є те, що вони мають однаковий принцип поділу прямокутної площини верха (накривки) й бічних стінок. Майстер поділяє більші площини на смуги й поля



Микола Девдюк із сином Миколою. 1960-і рр.

*Photo 50. Mykola Devdyuk with his son Mykola*

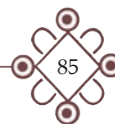
різної величини, укладаючи в них геометризовані орнаментальні мотиви. Строга симетрична будова декору ще більше підсилюється за допомогою окреслення центральної частини верха (накривки). Центральна частина виступає найбільш виразно. По периметру навколо неї укладені ритмічні стрічкові композиції. Усі скриньки М. Девдюка виконані в техніці різьблення, інкрустації деревом, перлівкою і пацьорками (іл. 49–54).



Микола Девдюк з дружиною, дітьми та онучкою. 1982 р.

*Photo 51. Mykola Devdyuk with his wife and children*





Микола Девдюк у власній домівці. 1986 р.

*Photo 52. Mykola Devdyuk in his own house*

Починаючи від 1968 до 1991 року, Микола Васильович тяжко хворів, фактично був прикутий до ліжка. Багатьом задумам різьбяр не судилося здійснитися і побачити світ. За два роки до смерті прийшла запізншла звістка про безпідставність винесеного вироку про ув'язнення, і згодом 31 березня 1989 року був реабілітований військовою прокуратурою.

Помер Микола Девдюк 14 березня 1991 року в рідній оселі у Старому Косові.





Anatoly Kalytko. Portrait of Mykola Devdyuk, the woodcarver. 2008  
*Canvas, oil painting, 70x50. Preserved by the Devdyuks' family*





### THE FORGOTTEN NAME OF MYKOLA DEVDYUK, THE MASTER

The family of Vasyl Hryhorovych Devdyuk and Yevdokia (Pasailyuk), his wife, from the village of Stary Kosiv had four children: Paraska, Mykola, Nastya and Mariyka.

Mykola Devdyuk (Photo 36), Vasyl's son, was born on January 15, 1904 in the village of Stary Kosiv. When his son was born, Vasyl had already become a well-known woodcarver and metalworker in Hutsulshyna and was employed by the "School of Woodcarving and Metal Ornamentation" in Vyzhnytsya. He could not stay away, growing up in a family which gave him a chance to see the way new works of art were born. That's why Mykola began making simple and gradually more complicated objects when still a child.

Stary Kosiv's Mykola Devdyuk first gained public attention as a wood carver in 1912 when he was just eight. His works were on display in an exhibition in Kolomiya together with those of his father. According to the craft exhibition's catalog, he exhibited carved frames and hatchets identified by serial numbers 576-577. Picturesque canvases by the painter Yaroslav Pstrak were inserted in the eight-year-old frames. Today it is difficult judge the first works of young Mykola. The following quarter of a century he devoted to woodcarving and inlay.

Mykola's father's influence is evident in his first works. Mykola perfectly mastered the techniques of flat carving, marquetry, and inlay with metal, mother-of-pearl and beads. He, like his father, paid special attention to the expressiveness of the shapes of his works. It appears that Mykola inherited his artistic talent from his father. His manner of execution was very close to his father's.

In the early years Vasyl Devdyuk's school-workshop occupied a small wooden building, joined to the barn, which burnt down during the war (Photo 42). Later they questioned whether the building should be expanded.



It is known that in 1926 Mykola Devdyuk married Paraska Dubey (Photo 37), the daughter of Semen Dubey, a noble master from the village of Verbovets, who owned many hectares of field and forest. Mykola purchased timber with his help. He together with his father built a solid house. This very house became the new school building. It has been preserved and is now part of the exposition of the Museum of Folk Architecture and Local Lore in Lviv (Photo 38).

Mykola Vasylyovych Devdyuk was a real master-woodcarver and a worthy successor to the established traditions of Vasyl Devdyuk, his father, the founder of the Kosiv School of Woodcarving. Mykola was one of his father's first students. Vasyl Devdyuk helped train his son at his private school. Soon he acquired his own students. One of them, Mykhailo Burdyak (born in 1917), attended the same school of woodcarving in 1931. He remembers that he met senior students and future woodcarvers there, for example, P. Baranyuk, M. Tymkiv, V. Kyfurak. Mykola, Devdyuk's son, had become the principal instructor by that time and gave his elderly father a helping hand.

The Devdyuks, father and son, more often made tables, chairs, shelves, wardrobes, racks and frames. As for tableware, they paid more attention to whatever was in demand at fairs and what tourists were likely to purchase as souvenirs, for example, barrels, cups, sugar-bowls, round boxes, plates, etc.

Picture frames, boxes, round boxes, dishes, powder-cases, albums and trays decorated with unique compositions made for a variety of goods Mykola Devdyuk and other students of the school-workshop could manufacture. Fairly often Devdyuk, the younger, made such things as hatchets, staffs, knives, rulers, pens, cigarette-cases and cases for playing cards. The form of the object itself dictated how the carver would carve and inlay possible motifs of décor.

Mykola Devdyuk together with other students studying at the school-workshop made interior objects: lamps, cabinets, racks, shelves, chairs and tables. They were decorated in traditional Hutsul style (Photo 40). Objects for church interiors, made by Mykola, form a separate group, for example, trinity candlesticks, altar crosses, Processional Crosses and Fans.

M. Devdyuk made the icon-case for the Nativity of the Blessed Virgin Mary Ukrainian Greek Catholic Church in the village of Vorokhta, Ivano-Frankivsk oblast with great masterly (Photo 39). He also made that order for a newly-built church (1924-1929) in 1930. The author's inscription and date of execution prove that: "Woodcarver Mykola- Devdyuk in- Kosiv in – Pokuttya 10.07.1930". The icon-case, original in form, thickly decorated with inlay and carving is still in the Nativity of the Blessed Virgin Mary Ukrainian Greek Catholic Church.

The shape of the icon-case is a sample of the unique interpretation of the church

architecture. Its author does not make replicas of ancient churches, but takes an innovative approach, showing his own understanding of how to decorate liturgical items. Spatial constructions of light framework are of particular interest. Its lower part is divided into three: the central one is a rectangular locker with doors which bear a cross inlaid with mother-of-pearl. The side angular pillars are topped with a massive frame-cornice finished with quadrilateral stylized cupolas. Another rectangular spatial construction with open sides crowned with a dome is above the locker. Turned domes with small cupolas topped with the equal-armed crosses are architectural elements of that church.

The icon-case is decorated with mother-of-pearl, horn and marquetry. Carved motifs on the surface of the cupolas imitate shingles. Inlaid pillars which support the tabernacle and the cross on a massive stand at its top, which is similar to the altar one, compel our attention.

It should be stressed that M. Devdyuk's icon-case is not only a unique sample of innovation and tradition, but evidence of the flourishing of ethnographic art tradition.

In the researcher M. Stankevych's opinion Mykola Devdyuk together with Petro Shkriblyak and Mykola Pasailyuk, his students, made a "unique kyvory" (icon case) for the church in Vorokhta. Its basic construction is similar to small architectural forms, and elaborate carved and polychrome details give it a peculiar artistic expressiveness.

Maria Yaremyn, Mykola Devdyuk's daughter, has preserved a notebook in which Mykola registered accounts and orders during the period from February 5, 1934 to May 28, 1937 In her family's archives (Photo 41). Mykola Pasailyuk, Petro Mytskanyuk, Vladyslav Strynadyuk, Mykhailo Strynadyuk, Vasyl Kabyn, Ivan Senchuk and Mykhailo Makiyshyn worked in the workshop of Devdyuk-younger at the time. Only the names of Kolyunyo and Bazyunyo (probably they were younger) are also mentioned in that notebook. We learned from M. Devdyuk's notes that Vladyslav Strynadyuk and Mykola Pasailyuk made albums of various sizes, cigarette-cases, powder-cases, rulers and towel racks. Vladyslav also worked on the orders for Geis in Vorokhta. Ivan Senchuk made small items which were sold in Vorokhta. M. Devdyuk made all the notes himself and confirmed them with a seal of his own: "Nykola Devdyuk, a woodcarver, Kosiv in Kolomyia".

Apart from orders, M. Devdyuk made works which were on display at exhibitions of folk art of Hutsulshchyna in Kosiv, Kolomyia and Kutly.

Today Maria Yaremyn has been preserving the original of the diploma of a silver medal. Set in a carved frame under glass it is the centerpiece in her house. Mykola Devdyuk received the medal at the Exhibition of Hutsul Art in Kutly. The original

text of the diploma in Polish says that the Panel of the exhibition awarded Mykola Devdyuk with a silver medal for his carved and inlaid works.

In 1933 Mykola made the frame for the diploma himself (the very year the exhibition was held). That is why we may assume that it was exhibited in Kutly along with the works of V. Devdyuk. The exhibition was organized under the patronage of Z. Yagodzinsky on the occasion of a Hutsulshchyna holiday.

According to a biography of M. Devdyuk, he participated in the work of the Ukrainian Cultural and Educational Union “Narodny Dim” (People’s House) in Stry Kosiv (Photo 43).

There is a sheet of paper in the M. Devdyuk’s notebook with a prepared speech on behalf of the Union to be delivered to the community in Stry Kosiv. It was a commemoration speech to pay a tribute to Ivan Franko, a great Ukrainian writer (Photo 44).

Little is known about the following period of Mykola’s life and creative work. There are ebbs and flows in the lives of everyone. So, nobody knows what would have happened in his life but for the wasted 17 years...

He was repressed in 1940. He was in prisons, concentration camps and sent into exile from January 25, 1941 to 1957 (Photo 46, 47). Mykola Vasylyovych Devdyuk (1904) is listed as a political prisoner according to residents of Kosiv. Judging from photos in the Dadyuk’s family archives, he made a number of works while living in remote areas (Photo 45). After returning home, he proceeded with his trade producing many more works. However the years spent incarcerated undermined his health.

The boxes of the master show a high level of M.Devdyuk’s craftsmanship in the 1950s and 1960s (Photo 49). One of them has been preserved in the archives of Kolomyia’s National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttya. There is his inscription on the bottom of the box: “Devdyuk Mykola Vasylyovych, a woodcarver in Hutsulshchyna. The village of Stry Kosiv, Kosiv region, Stanislavska oblast, 28.10.57”.

The second box made by M. Devdyuk in 1962 has been preserved by Mykola Devdyuk’s son, who lived in Norilsk, Russia. It also bears his inscription on its bottom with the date 16.05.1962 (Photo 50).

The boxes by M. Devdyuk similar in size and shape have been preserved in the archives or collections of The Ivano-Frankivsk Museum of Local Lore and in the private collection of Ivan Kocherzhuk, head of the Kosiv Regional Organization of the National Union of Artists of Ukraine. All the boxes have the same principle of division of rectangular surface of the top and sides. The master divided larger surfaces into stripes and planes of various sizes decorating them with geometrical ornamental motifs. The central part of the top is outlined and its expressiveness



strikes one. The lines of the décor are clean and symmetric. The composition is arranged in stripes along the perimeter. M. Devdyuk's boxes are made in the techniques of carving, marquetry and inlay with mother-of-pearls.

Mykola Vasylyovych was seriously ill from 1968 to 1991, in fact he was bedridden (Photo 51). He was thus unable to implement many of his ideas. The belated news about his imprisonment was acknowledged baseless and was received by his family only two years before his death. He was rehabilitated by the military prosecutors on March 31, 1989 (Photo 48).

Mykola Devdyuk (Photo 52) passed away on March 14, 1991 in the village of Stry Kosiv in the house in which he was born.









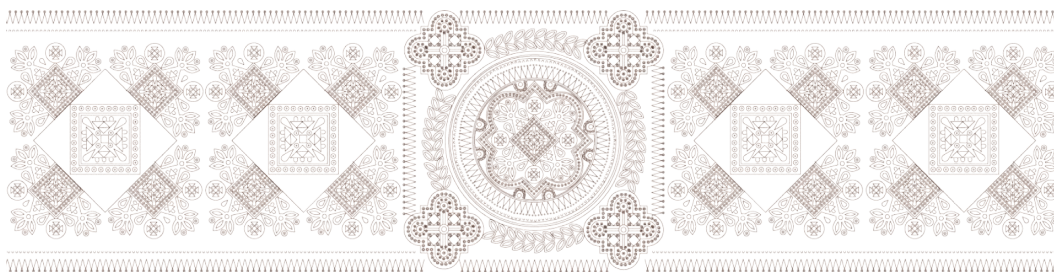
Члени українського культурно-освітнього товариства "Народний дім" у с. Старий Косів. 1937 р.  
*Members of the Ukrainian Union for Culture and Education "Narodny Dim" (People's House) in Staryi Kosiv*





Василь Сидорук. Портрет артиста-різьбяр В.Г. Девдюка. 1949 р.  
*Світлина зберігається у Національному музеї народного  
мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї*





## ПЕРЕЛІК РОБІТ

1. **Василь Девдюк. Лускоріх, люлька, ніж, топірець.** Метал, лиття, гравіювання. Поч. XX ст. Світлини робіт подані за книгою: Суха Л.М. Художні металеві вироби українців Східних Карпат другої половини XIX – XX ст. – К., 1959. – 104 с.  
**Vasyl Devdyuk. Nutcracker, pipe, knife, hatchet.** Metal, casting, engraving. Beginning of the 20<sup>th</sup> century.
2. **Василь Девдюк. Топірець.** Дерево, метал, жирування металом, лиття, гравіювання на металі. Поч. XX ст. Світлину подано за книгою: Гуцульські художні вироби з металу кін. XVIII – поч. XX ст./ Альбом. Упорядник О. Валько. – Львів, 2011. – 376 с., іл. – С. 179.  
**Vasyl Devdyuk. Hatchet.** Wood, metal, metal decoration, casting, engraving. Beginning of the 20<sup>th</sup> century.
3. **Василь Девдюк. Ескіз орнаментальної композиції. Скринька.** Світлини з фондів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Ornamental composition. Sketch. Box.**
4. **Василь Девдюк. Хрест процесійний.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. Світлина з фондів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Processional cross.** Wood, turning, carving, bead and mother-of-pearl inlay.
5. **Василь Девдюк. Торшер.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. Світлина з фондів Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Standard lamp.** Wood, turning, carving, bead and mother-of-pearl inlay.

6. **Василь Девдюк. Рамка.** Дерево, столярна конструкція, інкрустація бісером, перламутром. 1882 р. Власність родини Анни Стефуранчин с. Старий Косів.  
**Vasyl Devdyuk. Frame.** Wood, joinery, bead and mother-of-pearl inlay.
7. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. 1909 р.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, turning, carving, bead and mother-of-pearl inlay.
8. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, випалювання. 1900-і рр. Власність родини Анни Стефуранчин с. Старий Косів.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, poker-work. 1900s.
9. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, випалювання. 1903 р. Музей Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, poker-work. 1903.
10. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, випалювання. 1912 р. Музей Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, poker-work. 1912.
11. **Василь Девдюк. Цукорниця.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1930 р.  
Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Sugar bowl.** Wood, turning, carving, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay. 1930
12. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. 1908 р. Власність родини Анни Стефуранчин с. Старий Косів.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving, bead and mother-of-pearl inlay. 1908.
13. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1900 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving, bead and mother-of-pearl inlay, marquetry. 1900.



14. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація перламутром. 1912 р.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving, mother-of-pearl inlay.
15. **Василь Девдюк. Вішачок для рушника.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація перламутром. 1906 р.  
Музей Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ.  
**Vasyl Devdyuk. Towel rack.** Wood, joinery, carving, mother-of-pearl inlay. 1906.
16. **Василь Девдюк. Стіл.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, випалювання. 1916 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Table.** Wood, joinery, carving, poker-work. 1916.
17. **Василь Девдюк. Таця.** Дерево, інкрустація фарбованим деревом, бісером. 1920-і рр. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї. 1925/26 рр.  
**Vasyl Devdyuk. Wood, marquetry, bead inlay.** 1925/26.
18. **Василь Девдюк. Ваза- кубок.** Дерево, точіння, інкрустація деревом, бісером, перламутром, жирування металом. 1934 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї. 1934 р.  
**Vasyl Devdyuk. Vase.** Wood, turning, marquetry, inlay with beads, mother-of-pearl, metal. 1934.
19. **Василь Девдюк. Ваза.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром, жирування металом. 1935 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Vase.** Wood, turning, carving, marquetry, inlay with beads, mother-of-pearl, metal. 1935.
20. **Василь Девдюк. Таріль.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація бісером, деревом, перламутром. 1932 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Plate.** Wood, turning, carving, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay. 1932

21. **Василь Девдюк. Свічник.** Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. 1926 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Candlestick.** Wood, turning, carving, bead and mother-of-pearl inlay. 1926
22. **Василь Девдюк. Свічник.** Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. 1926 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Candlestick.** Wood, turning, carving, bead and mother-of-pearl inlay. 1926
23. **Василь Девдюк. Таріль.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація бісером, деревом, перламутром. 1930-і рр. Івано-Франківський краєзнавчий музей.  
**Vasyl Devdyuk. Plate.** Wood, turning, carving, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay. 1930 s.
24. **Василь Девдюк. Таця.** Дерево, інкрустація фарбованим деревом, бісером. Івано-Франківський краєзнавчий музей.  
**Vasyl Devdyuk. Tray.** Wood, marquetry, bead inlay.
25. **Василь Девдюк. Свічник.** Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація бісером, перламутром. 1936 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Candlestick.** Wood, joinery, turning, carving, bead and mother-of-pearl inlay. 1936
26. **Василь Девдюк. Свічник.** Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація бісером. 1936 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Candlestick.** Wood, joinery, turning, carving, bead inlay. 1936
27. **Василь Девдюк. Портретна рама.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація. 1930-і рр. Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving, inlay. 1930s.

28. **Василь Девдюк. Портретна рама.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація. 1930-і рр. Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving, inlay. 1930s.
29. **Василь Девдюк. Альбом.** Дерево, столярна конструкція, різьблення. 1930 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Album.** Wood, joinery, carving. 1930.
30. **Василь Девдюк. Альбом.** Дерево, столярна конструкція, різьблення. 1930 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Album.** Wood, joinery, carving. 1930.
31. **Василь Девдюк. Стіл. Загальний вигляд.** Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація. 1930-і рр. Власність родини Миколи Іванюка с. Сморна.  
**Vasyl Devdyuk. Table. General view.** Wood, joinery, turning, carving, inlay. 1930s.
32. **Василь Девдюк. Стіл. Вигляд збоку.** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація. 1930-і рр. Власність родини Миколи Іванюка с. Сморна.  
**Vasyl Devdyuk. Table. Side view.** Wood, turning, carving, inlay.
33. **Василь Девдюк. Стіл. Фрагмент.** Центральна частина поперечки. Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація деревом, перламутром, жирування металом. 1930-і рр. Власність родини Миколи Іванюка с. Сморна.  
**Vasyl Devdyuk. Table. Fragment. Central part of the joist.** Wood, joinery, turning, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl and metal. 1930 s.
34. **Василь Девдюк. Стіл. Фрагмент.** Центральна частина поперечки. Дерево, столярна конструкція, точіння, різьблення, інкрустація деревом, перламутром, жирування металом. 1930-і рр. Власність родини Миколи Іванюка с. Сморна.  
**Vasyl Devdyuk. Table. Fragment. Central part of the joist.** Wood, joinery, turning, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl and metal. 1930 s.
35. **Василь Девдюк. Гарнітур меблів.** Дерево, столярна конструкція, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1930-і рр. Приватна збірка.  
**Vasyl Devdyuk. Table. Furniture set.** Wood, joinery, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay. 1930 s.



36. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1936 р.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay. 1936.
37. **Василь Девдюк. Поставник.** Фрагмент. Дерево, точіння, інкрустація бісером, перламутром, жирування металом. Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини.  
**Vasyl Devdyuk. Processional candlestick.** Fragment. Wood, turning, inlay with beads, mother-of-pearl and metal.
38. **Василь Девдюк. Портретна рамка.** Дерево, столярна конструкція, різьблення. 1933 р. Власність родини Анни Стефуранчин с. Старий Косів.  
**Vasyl Devdyuk. Portrait frame.** Wood, joinery, carving. 1933.
39. **Василь Девдюк. Скринька.** Дерево, інкрустація різнокольоровим бісером. Перша пол. XX ст. Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини.  
**Vasyl Devdyuk. Box.** Wood, inlay with colored beads. First half of the 20<sup>th</sup> century.
40. **Василь Девдюк. Альбоми.** Дерево, інкрустація бісером, перламутром, жирування металом. 1929 р. Івано-Франківський художній музей. Власність родини дочки М. Девдюка – Марії Яремич с. Старий Косів.  
**Vasyl Devdyuk. Albums.** Wood, joinery, carving. 1929.
41. **Василь Девдюк. Скринька «Писанка».** Дерево, точіння, інкрустація бісером, перламутром, жирування металом. 1920 р. Івано-Франківський краєзнавчий музей.  
**Vasyl Devdyuk. Box "Pysanka".** Wood, turning, inlay with beads, mother-of-pearl and metal. 1920.
42. **Василь Девдюк. Піднос (кльош).** Дерево, точіння, різьблення, інкрустація деревом, бісером. 1935 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.  
**Vasyl Devdyuk. Klyosh.** Wood, joinery, turning, carving, marquetry. 1935.
43. **Василь Девдюк. Цукорниця.** Дерево, точіння, інкрустація деревом, бісером, перламутром, жирування металом. 1924 р. Музей етнографії та художнього промислу у Львові

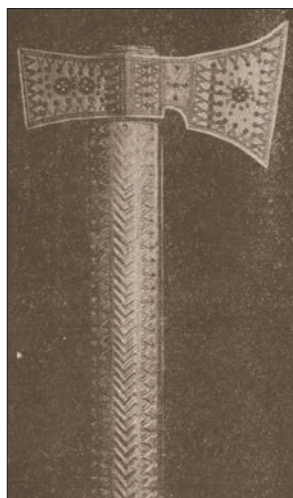
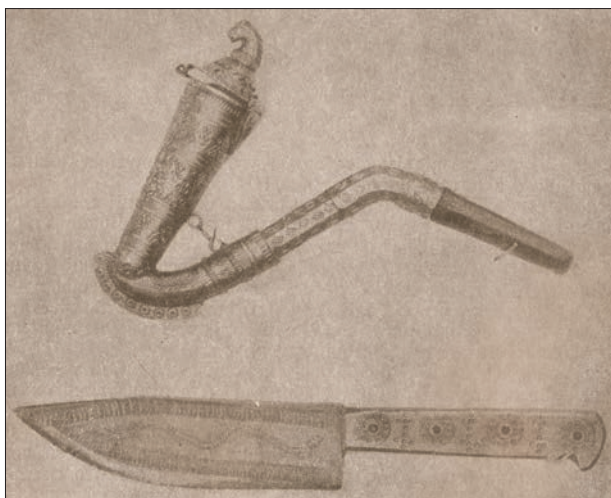
- Vasyl Devdyuk. Sugar bowl.** *Wood, turning, carving, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay. 1924*
44. **Василь Девдюк. Ручка для парасолі.** *Дерево, точіння, різьблення інкрустація деревом, бісером, перламутром, жирування металом. Музей етнографії та художнього промислу у Львові.*  
**Vasyl Devdyuk. Umbrella handle.** *Wood, turning, carving, marquetry, bead and mother-of-pearl inlay.*
45. **Микола Девдюк. Портретна рамка.** *Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1933 р.*  
**Portrait frame.** *Wood, joinery, carving, bead and mother-of-pearl inlay. 1933.*  
**Mykola Devdyuk. Box. General view.** *Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with beads and mother-of-pearl. 1957.*
46. **Микола Девдюк. Кивот.** *Загальний вигляд. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1930 р.*  
**Mykola Devdyuk. Icon-case. General view.** *Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1930.*
47. **Микола Девдюк. Кивот.** *Загальний вигляд. Центральна частина, вигляд спереду. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1930 р.*  
**Mykola Devdyuk. Icon-case.** *Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1930.*
48. **Микола Девдюк. Кивот.** *Задня стінка центральної частини з авторським підписом. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1930 р.*  
**Mykola Devdyuk. Icon-case.** *Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1930.*
49. **Микола Девдюк. Скринька.** *Загальний вигляд. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1957 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.*  
**Mykola Devdyuk. Box. View from the top.** *Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with beads and mother-of-pearl. 1957.*
50. **Микола Девдюк. Скринька.** *Вигляд зверху. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, бісером, перламутром. 1957 р. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.*

- Mykola Devdyuk. Box. View from the top. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with beads and mother-of-pearl. 1957.**
51. **Микола Девдюк. Скринька. Вигляд зверху. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1958 р. Івано-Франківський краєзнавчий музей.**
- Mykola Devdyuk. Box. General view. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1958.**
52. **Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1958 р. Івано-Франківський краєзнавчий музей.**
- Mykola Devdyuk. Box. General view. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1958.**
53. **Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром, жирування металом. 1961 р. Власність Івана Кочержука м. Косів.**
- Mykola Devdyuk. Box. General view. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with beads and mother-of-pearl. 1961.**
54. **Микола Девдюк. Скринька. Вигляд зверху. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром, жирування металом. 1961 р. Власність Івана Кочержука м. Косів.**
- Mykola Devdyuk. Box. View from the top. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with metal and mother-of-pearl. 1961.**
55. **Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1962 р. Власність родини сина Миколи Девдюка у м. Норильську (Росія).**
- Mykola Devdyuk. Box. General view. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1962.**
56. **Микола Девдюк. Скринька. Вигляд зверху. Дерево, столярна конструкція, різьблення, інкрустація деревом, перламутром. 1962 р. Власність родини сина Миколи Девдюка у м. Норильську (Росія).**
- Mykola Devdyuk. Box. View from the top. Wood, joinery, carving, marquetry, inlay with mother-of-pearl. 1962.**
57. **В. Девдюк, Т. Напп. Піч. Загальний вигляд. Глина, формування, розпис підполивними фарбами. 1930-і рр. Власність родини дочки М. Девдюка – Марії Яремич с. Старий Косів.**
- V. Devdyuk, T. Napp. Stove. Clay, shaping, under glazed painting. 1930s.**



- 58 -61. В. Девдюк, Т. Напп. Кахлі.** *Глина, формування, розпис підполивними фарбами. 1930-і рр. Власність родини дочки М. Девдюка – Марії Яремич с. Старий Косів.*  
**V. Devdyuk, T. Napp. Tiles.** *Clay, shaping, under glazed painting. 1930s.*
- 62. Василь Девдюк. Плесканець.** *Глина, формування, розпис підполивними фарбами. 1920-і рр. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї.*  
**Vasyl Devdyuk. Pleskanets (a drinking vessel).** *Clay, shaping, under glazed painting. 1920 s.*



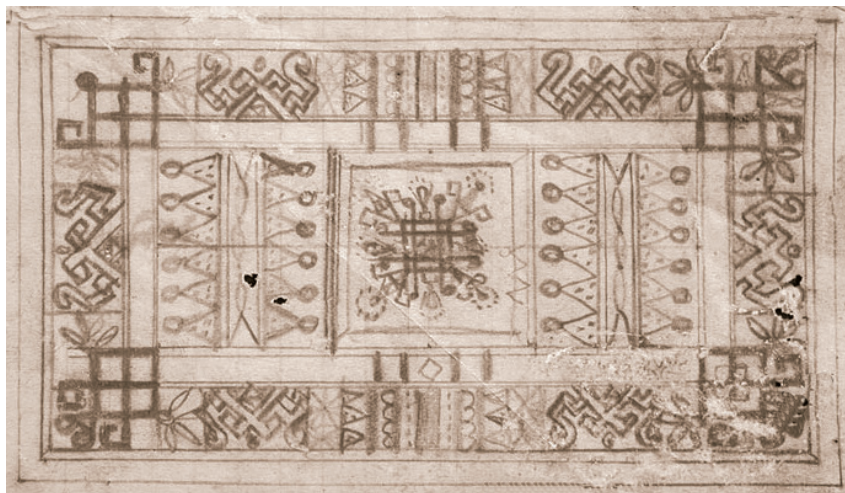


**1. Василь Девдюк. Лускоріх, люлька, ніж, топірець. Поч. XX ст.**  
*Vasyl Devdyuk. Nutcracker, pipe, knife, hatchet*

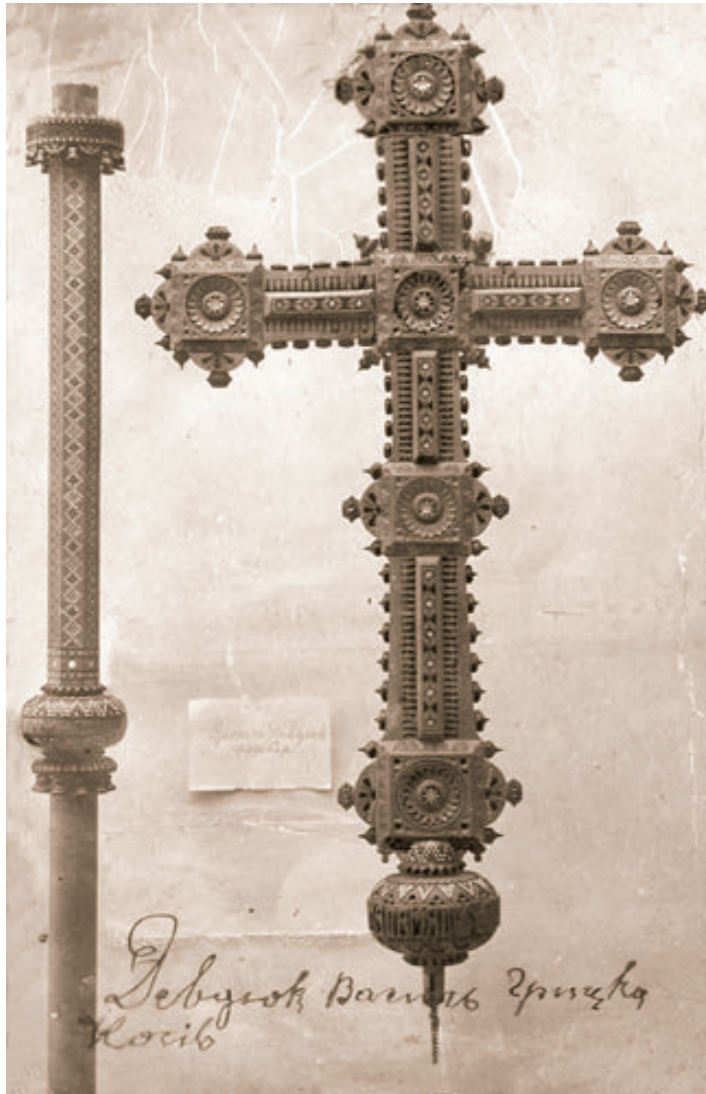


**2. Василь Девдюк. Топірець. Поч. XX ст.**  
*Vasyl Devdyuk. Hatchet*





3. Василь Девдюк. Ескіз орнаментальної композиції. Скринька  
*Vasyl Devdyuk. Ornamental composition*

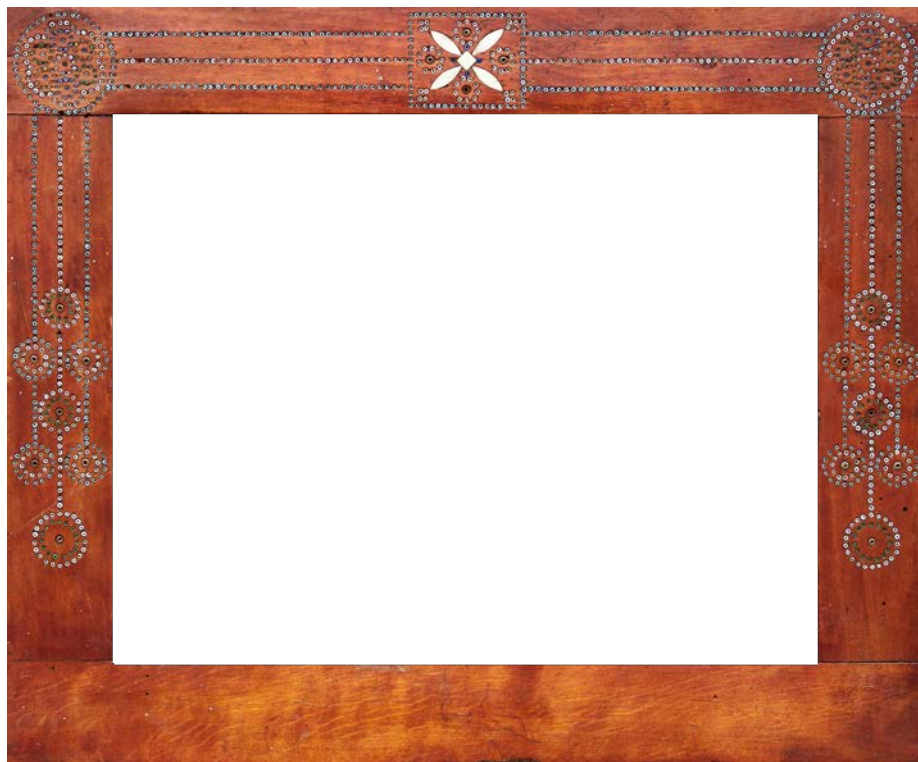


**4. Василь Девдюк. Хрест процесійний**  
*Vasyl Devdyuk. Processional cross*

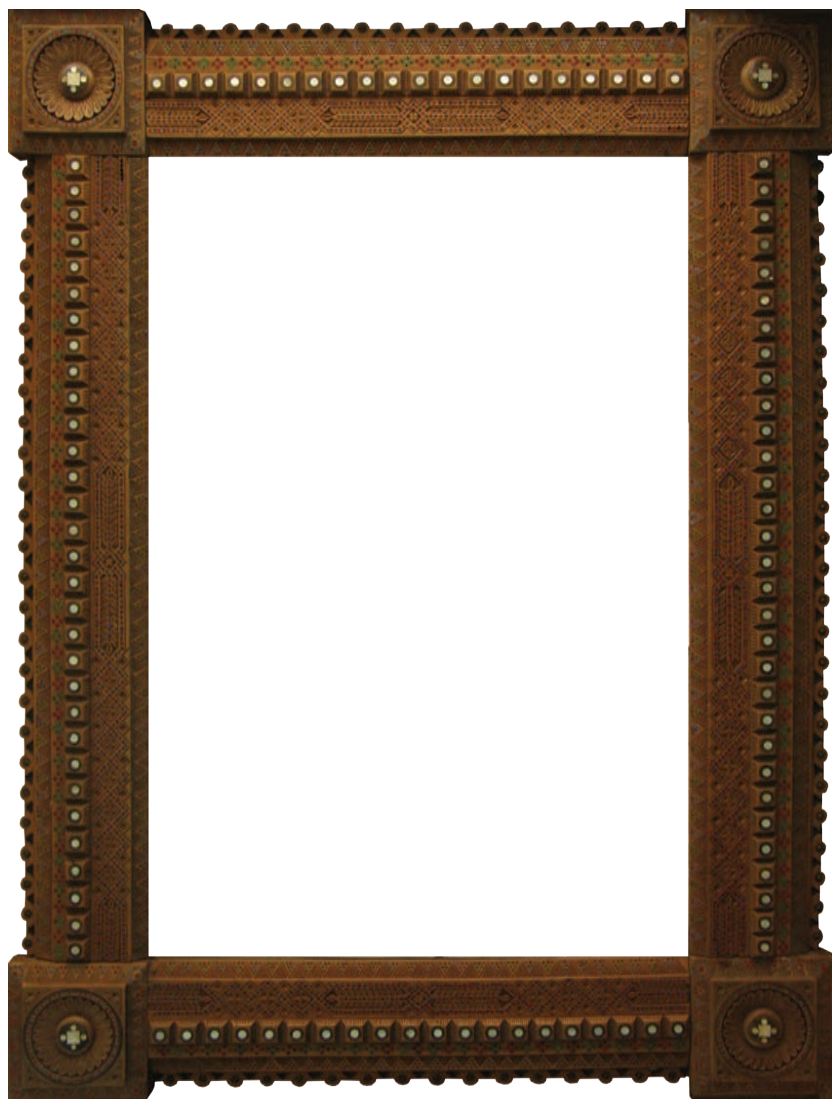


**5. Василь Девдюк. Торшер**  
*Vasyl Devdyuk. Standard lamp*





**6. Василь Девдюк. Рамка. 1882 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Frame*



7. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1909 р.  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



**8. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1900-і рр.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*





**9. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1903 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



**10. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1912 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



11. Василь Девдюк. Цукорниця. 1930 р.  
*Vasyl Devdyuk. Sugar bowl*





**12. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1908 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



**13. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1900 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



**14. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1912 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*





**15. Василь Девдюк. Вішачок для рушника. 1906 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Towel rack*



16. Василь Девдюк. Стіл. 1916 р.  
*Vasyl Devdyuk. Table*



17. Василь Девдюк. Таця. 1925-1926 рр.  
*Vasyl Devdyuk. Tray*





18. Василь Девдюк. Ваза-кубок. 1934 р.  
*Vasyl Devdyuk. Vase*



19. Василь Девдюк. Ваза. 1935 р.  
*Vasyl Devdyuk. Vase*





20. Василь Девдюк. Таріль. 1932 р.  
*Vasyl Devdyuk. Plate*





21. Василь Девдюк. Свічник. 1926 р.  
*Vasyl Devdyuk. Candlestick*



**22. Василь Девдюк. Свічник. 1926 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Candlestick*



23. Василь Девдюк. Таріль. 1930-і рр.  
*Vasyl Devdyuk. Plate*





**24. Василь Девдюк. Таця.**  
*Vasyl Devdyuk. Tray*



25. Василь Девдюк. Свічник. 1936 р.  
*Vasyl Devdyuk. Candlestick*



**26. Василь Девдюк. Свічник. 1936 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Candlestick*





**27. Василь Девдюк. Портретна рама. 1930-і рр.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



**28. Василь Девдюк. Портретна рама. 1930-і рр.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



29. Василь Девдюк. Альбом. 1930 р.  
*Vasyl Devdyuk. Album*





30. Василь Девдюк. Альбом. 1930 р.  
*Vasyl Devdyuk. Album*



**31. Василь Девдюк. Стіл. Загальний вигляд. 1930-і рр.**  
*Vasyl Devdyuk. Table. General view*



АРТ: РІЗБЯР ВАСИЛЬ ДЕВДЮК КОСІВ НА ПОКУТІО

**32. Василь Девдюк. Стіл. 1930-і рр.**  
*Vasyl Devdyuk. Table. Side view*





**33. Василь Девдюк. Стіл. Фрагмент. Центральна частина поперечки.**  
1930-і рр.

*Vasyl Devdyuk. Table. Fragment. Central part of the joist*



**34. Василь Девдюк. Стіл. Фрагмент. Центральна частина поперечки.**  
1930-і рр.

*Vasyl Devdyuk. Table. Fragment. Central part of the joist*



35. Василь Девдюк. Гарнітур меблів. 1930-і рр.  
*Vasyl Devdyuk. Furniture set*





**36. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1936 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*



**37. Василь Девдюк. Поставник. Фрагмент.**  
*Vasyl Devdyuk. Processional candlestick. Fragment*



**38. Василь Девдюк. Портретна рамка. 1933 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Portrait frame*





39. Василь Девдюк. Скринька. Перша пол. XX ст.  
*Vasyl Devdyuk. Box*



40. Василь Девдюк. Обкладинки до альбомів. 1929 р.  
*Vasyl Devdyuk. Albums*



41. Василь Девдюк. Скринька “Писанка”. 1920 р.  
*Vasyl Devdyuk. Box “Pysanka”*





42. Василь Девдюк. Піднос (кльош). 1935 р.  
*Vasyl Devdyuk. Klyosh*

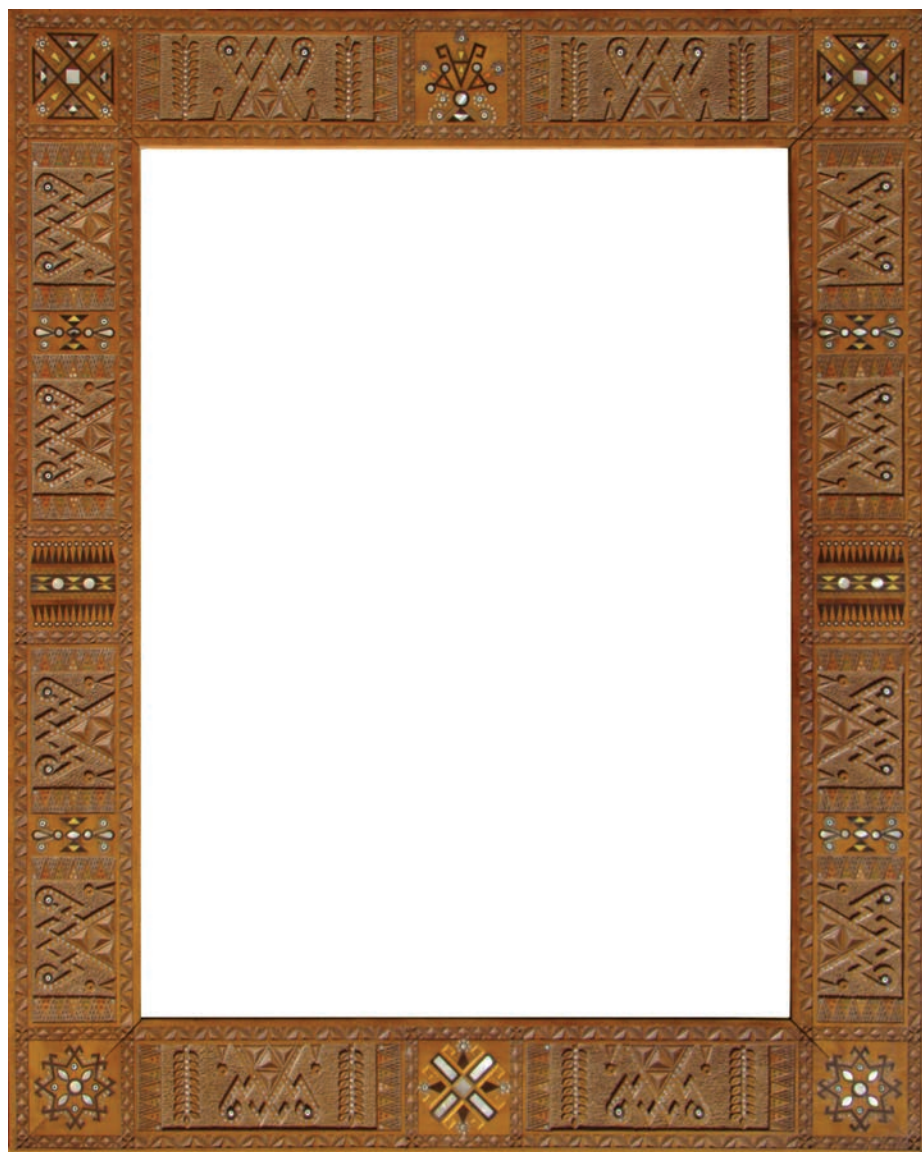


**43. Василь Девдюк. Цукорниця.**  
*Vasyl Devdyuk. Sugar bowl*



**44. Василь Девдюк. Ручка для парасолі. 1920 р.**  
*Vasyl Devdyuk. Umbrella handle*





45. Микола Девдюк. Портретна рамка. 1933 р.  
*Mykola Devdyuk. Portrait frame*



**46. Микола Девдюк. Кивот. Загальний вигляд. 1930 р.**  
*Mykola Devdyuk. Icon-case. General view*



**47. Микола Девдюк. Кивот. Центральна частина,**  
*вигляд спереду. 1930 р.*  
*Mykola Devdyuk. Icon-case*





**48. Микола Девдюк. Кивот. Задня стінка центральної частини**  
*з авторським підписом. 1930 р.*  
*Mykola Devdyuk. Icon-case*



**49. Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. 1957 р.**  
*Mykola Devdyuk. Box. General view*





50. Микола Девдюк. Скринька. Вигляд зверху. 1957 р.  
*Mykola Devdyuk. Box. View from the top*





51. Микола Девдюк. Скринька. Вигляд зверху. 1958 р.  
*Mykola Devdyuk. Box. View from the top*



**52. Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. 1958 р.**  
*Mykola Devdyuk. Box. General view*



**53. Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. 1961 р.**  
*Mykola Devdyuk. Box. General view*



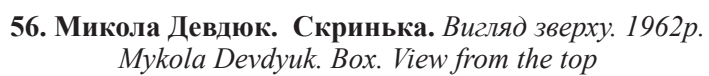


54. Микола Девдюк. Скринька. Вигляд зверху. 1961 р.  
*Mykola Devdyuk. Box. View from the top*



55. Микола Девдюк. Скринька. Загальний вигляд. 1962 р.  
*Mykola Devdyuk. Box. General view*







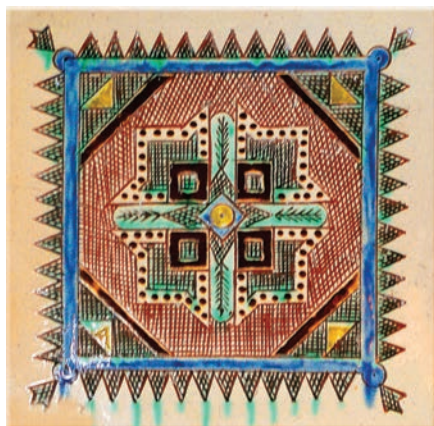


**57. В. Девдюк, Т. Напп. Піч.**  
*Загальний вигляд. 1930-і рр.*  
*V. Devdyuk, T. Napp. Stove*



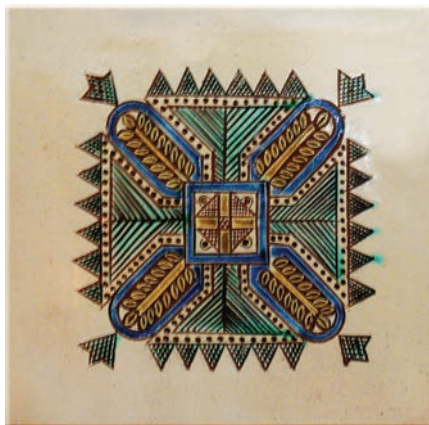
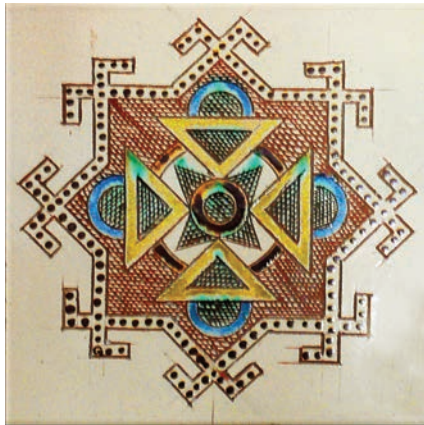
58. В. Девдюк, Т. Напп. Кахлі. 1930-і рр.  
*V. Devdyuk, T. Napp. Tiles*





59. В. Девдюк, Т. Напп. Кахлі. 1930-і рр.  
V. Devdyuk, T. Napp. Tiles





60. В. Девдюк, Т. Напп. Кахлі. 1930-і рр.  
*V. Devdyuk, T. Napp. Tiles*



61. В. Девдюк, Т. Напп. Кахлі. 1930-і рр.  
V. Devdyuk, T. Napp. Tiles





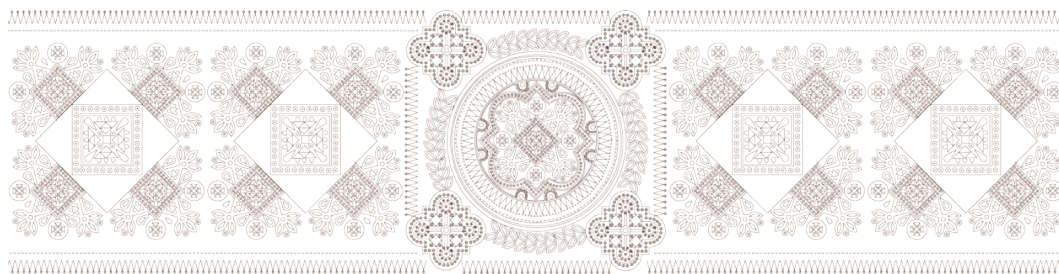
**62. В. Девдюк. Плесканець. 1920-і рр.**  
**V. Devdyuk. Pleskanets (a drinking vessel)**





Михайло Фіголь. Портрет В.Г. Девдюка. 1970 р.  
*Зберігається у Національному музеї народного мистецтва  
Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї*





## ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ НАЩАДКАМИ

- Кіножурнал “REALIZACJA PAT 1937 HUCULSCZYNA” (1937).
- Радянська Україна. Кіножурнал “Косівські митці” (учні художньо-промислового училища на заняттях у класах малювання, вишивання, різьблення по дереву. Урок проводить майстер В.Г. Девдюк), (№ 7, лютий 1947). Укркінохроніка. Арх. № 361.
- Радянська Україна. Кіножурнал “Подарунок вождю” (майстер народної творчості В.Г. Девдюк і його учні за виготовленням меблів з дерева), (№ 63, листопад 1947). Укркінохроніка. Арх. № 423.
- Публікації мистецтвознавців Л. Сухой, А. Будзана, О. Кратюк, О. Соломченка про творчість Василя Девдюка.
- З ініціативи працівників Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини організований урочистий вечір, присвячений 100-річчю з дня народження видатного різьбяр Гуцульщини Василя Григоровича Девдюка. Вечір відбувся у приміщенні музею 9 червня 1973 року.
- Відкриття виставки робіт В.Г. Девдюка та його учнів у Коломийському музеї народного мистецтва Гуцульщини (1973).
- Іменем Василя Девдюка названо провулок у місті Косові (1991).
- Захист дисертації. Юсипчук Ю. Школа Василя Девдюка і формування локальних традицій новітнього гуцульського деревообробництва і металірства кінця XIX–XX століття. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. – Львів, 2001.
- Меморіальна дошка на будівлі Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка (1994).

- Іменна стипендія для студентів Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка (2007).
- Науково-практична конференція, присвячена 130-ій річниці від дня народження В.Г. Девдюка, у Косівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва 18 червня 2003 року.
- Дипломні роботи випускників відділу художнього дерева різних років: І. Геника (1989), І. Геника (2001), В. Білого (2003), С. Пасічняка (2008).
- Підготовлено до друку “Перекидний календар, присвячений 135-річчю від дня народження В.Г. Девдюка”. КІПДМ ЛНАМ. (2008). Керівник дипломної роботи Липка О.О.
- У рамках програми ХІХ Міжнародного Гуцульського фестивалю в Косові закладено камінь і пам’ятний знак на місці, де буде споруджено музей-садибу відомих косівських різьбярів Василя і Миколи Девдюків. 27 серпня 2011 р.
- Виготовлено макет музею-садиби Девдюків. Автор П. Лисаківський. м. Івано-Франківськ. 2011 р.
- Публікації матеріалів про майстрів Василя і Миколу Девдюків у довідниках, енциклопедичних виданнях, навчальних посібниках та наукових статтях у фахових виданнях (2000-2013).
- Живописні портрети майстрів Василя та Миколи Девдюків, виконані художниками: В. Сидорук (1949), Г. Малявський (1964), М. Фіголь (1970), А. Калитко (1998, 1999, 2008, 2013).
- Доповідь В. Молин “Постать в історії народного мистецтва Гуцульщини (присвята 140-літньому ювілею Василя Девдюка)” на науковій конференції в рамках заходів ХХІV (березневої) сесії Наукового Товариства імені Шевченка, приуроченій 199-им роковинам від дня народження Тараса Шевченка. КІПДМ ЛНАМ. 7 березня 2013 р.
- Урочисті заходи з нагоди відзначення 140-ї річниці від дня народження В.Г. Девдюка, у Косівському районному відділі культури 20 червня 2013 року та Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського у Коломиї 14 червня 2013 року.



ВАСИЛЕВІ ДЕВДЮКУ – ПАТРІАРХУ ГУЦУЛЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА,  
МОЄМУ ПРАДІДУСЕВІ  
ДО 140-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ



Надія Іванюк – правнука  
Василя Девдюка  
*Nadia Ivanyuk, granddaughter  
of Vasyl Devdyuk*

Любив світанки зустрічати  
Серед квітучих полонин,  
Кохав предвічній Карпати  
Гуцульщини славетний син.

Наперекір нелегкій долі  
Ішов до правди і добра,  
У кожен витвір частку волі  
Вдихав: творилися дива.

Мережилось – цвіло майбутнє,  
Всміхалась істини пора –  
Талант нетлінний, самобутній  
Мосяжника і різьбяр.

В прадавньому гуцульським строї  
Учитель творчої снаги,  
Проклав в мистецькому розвої  
Слід рукотворної краси.

Вітали майстра Відень, Краків,  
І Вижниця і славний Львів.  
Сплетінням семантичних знаків  
Єднав він заповідь віків.

Плекають славу рідні гори,  
Звучить мелодія різьця,  
Примножуються вдатні твори  
Нашадків Девдюка - митця.

*Надія Іванюк,  
член клубу творчої інтелігенції  
ім. І. Пелипейка, вчитель*



Праправнук Василя Девдюка  
Сергій Пасічняк  
*Serhiy Pasichnyak, grand-grandson  
of Vasyl Devdyuk*



Сергій Пасічняк. Скринька. 2008 р.  
*Керівник дипломної роботи С. Бзунько*  
*Serhiy Pasichnyak. Box*



Сергій Пасічняк. Скринька. 2010 р.  
*Serhiy Pasichnyak. Box*



Сергій Пасічняк. Таріль. 2009 р.  
*Serhiy Pasichnyak. Plate*



Сергій Пасічняк. Таріль, рахва  
*Serhiy Pasichnyak. Plate, round box*





Юрій Павлович. Таріль “Присвята В. Девдюку”. 2012 р.  
*Yury Pavlovych. Plate “Dedicated to V. Devdyuk”*



Юрій Павлович. Чудотворці гуцульської духовності. 2009 р.  
*Yury Pavlovych. Wonderworkers of Hutsul cultural wealth*



Із серії портретів гуцульських  
різьбярів. 2008 р.  
*Студентська робота*

*From the series of portraits of Hutsul woodcarvers*



Володимир Сандюк. Таріль  
за мотивами В. Девдюка. 1989 р.  
*Керівник дипломної роботи С. Стефурак*

*Volodymyr Sanduk. Plate,  
following the motifs of V. Devdyuk*



Портретна галерея майстрів народного мистецтва Гуцульщини в КІПДМ ЛНАМ  
*Portrait gallery of the masters of folk art of Hutsulshchyna in Kosiv Institute of Applied and Decorative  
Arts of Lviv National Academy of Arts*





Віктор Білий. Таріль "Василь Девдюк". 2003 р.  
*Керівник дипломної роботи О. Крицкалюк*  
*Viktor Bily. Plate "Vasyl Devdyuk"*



Іван Генік. Таріль “Василь Девдюк”. 1989 р.  
*Керівник дипломної роботи С. Стефурак*  
*Ivan Henyk. Plate “Vasyl Devdyuk”*



Іван Генік. Таріль “Василь Девдюк”. 2001 р.  
*Керівник дипломної роботи А. Андрейканіч*  
*Ivan Henyk. Plate “Vasyl Devdyuk”*





Програма урочистого вечора, присвяченого 100-річчю від дня народження  
В.Г. Девдюка в Коломийському музеї. 1973 р.

*The program of a festive party, dedicated to the 100th anniversary of the birth  
of V.H. Devdyuk, in Kolomyia museum*



Виступ директора музею О. Кратюк. з доповіддю  
“Видатний різьбяр Гуцульщини — В.Г. Девдюк”. 1973 р.

*O. Kratyuk, the director of the museum, delivers a speech “V.H. Devdyuk — a Renowned  
Woodcarver of Hutsushchyna”*



Онуки В.Г. Девдюка Анна Стефуранчин та Микола Іванюк у дні святкування 100-річного ювілею діда в с. Старий Косів. 1973 р.  
*V.H. Devdyuk's grandchildren Anna Stefuranchyn and Mykola Ivanyuk during centenary celebrations of their grandfather's birth in the village of Stary Kosiv*

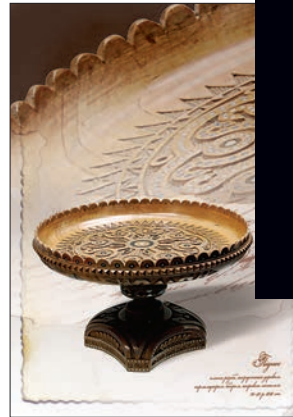


Родина Девдюків серед учасників урочистого вечора в Коломиї. 1973 р.  
*The Devdyuk family among participants of the festivities in Kolomyia*



Програма науково-практичної конференції, присвяченої 130-й річниці від дня народження В.Г. Девдюка в Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва. 2003 р.

*Program of the seminar, dedicated to the 130th anniversary of the birth of V. H. Devdyuk at Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts*



Анатолій Горданюк. Календар. 2009 р.  
Керівник дипломної роботи О. Липка  
*Anatoly Hordanyuk. Calendar*



Учасники конференції на обійсті Василя та Миколи Девдюків у с. Старий Косів. 2003 р.

*Participants of the seminar in the household of Vasyl and Mykola Devdyuk in the village of Stary Kosiv*





Покладання квітів на могилі М. Девдюка в  
с. Старий Косів. 2003 р.

*Floral tribute to the tomb of V. Devdyuk near the church  
in the village of Stary Kosiv*



Олексій Соломченко на могилі В. Девдюка  
в 50-і роковини з дня смерті. 2001 р.

*Olexy Solomchenko at the tomb of V. Devdyuk  
on the 50th anniversary of his death*



Меморіальна дошка на будівлі Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка. 2001 р.

*Memorial plaque on the building of Vzhnytsya  
V.Yu. Shkriblyak College of Applied Art*



Учасники наукової конференції в рамках XXIV сесії Наукового Товариства ім. Т.Г. Шевченка. Косів. 7 березня 2013 р.

*Participants of the conference in the frameworks of the 24th session of  
T.H. Shevchenko Research Society. Kosiv. 7 March, 2013*



Родина внучки Василя Девдюка — Марії Яремин в день освячення новозбудованої церкви Пресвятої Богородиці у с. Старий Косів. 28 серпня 2004 р.

*Family of Vasyl Devdyuk's granddaughter Maria Yaremyn on the consecration day of a new church of St. Virgin in the village of Stary Kosiv. 28 August, 2004*





Учасники відкриття пам'ятного знаку. 2011 р.  
*Members of the opening of a commemorative sign in the village of Stary Kosiv*



Перший камінь і пам'ятний знак, де буде споруджено музей-садибу відомих різьбярів Василя та Миколи Девдюків. 2011 р.  
*The first stone and a commemorative sign: there will be built a museum-homestead of the well-known woodcarvers Vasyl and Mykola Devdyuk*  
 Праці НТШ з публікаціями про різьбярів Девдюків. 2013 р.  
*Works by T.H. Shevchenko Research Society: articles about the Devdyuks, the woodcarvers*



Пам'ятник Т. Шевченку в Косові, поруч з яким закладено перший камінь майбутнього музею-садиби Девдюків  
*Monument to T. Shevchenko in Kosiv. The first cornerstone of a future Devdyuks' museum-homestead is laid nearby*



Макет музею-садиби Василя та Миколи Девдюків у Косові.  
 Автор проекту П. Лисаківський. 2011 р.  
*Experimental model of Vasyl and Mykola Devdyuk's museum-homestead in Kosiv  
 Architect — P. Lysakivsky*





**Шановні \_\_\_\_\_**

Запрошуємо Вас взяти участь в урочистих заходах з нагоди відзначення 140-ї річниці від Дня народження В.Г.ДЕВДЮКА – видатного майстра гуцульського різьбярства, засновника косівської і вижницької шкіл різьбярства та металевої орнаментики, які відбудуться 20 червня 2013 року в м. Косові та с. Старому Косові.

Оргкомітет

**Програма урочистих заходів**

**13.00 -13.30** – збір запрошених учасників святкування біля пам'ятника Івану Франкові в м. Косові.

**13.30** – від'їзд до Старокосівської церкви для участі у поминальній молитві на могилі В.Г.Девдюка.

**14.00** – поминальниця, покладання квітів.

**14.30** – від'їзд до районного Будинку культури.

**15.00 – урочиста академія:**

- ознайомлення з виставкою творів Василя Григоровича Девдюка;
- представлення гостей;
- привітання;
- доповідь про життя і творчість В.Г.Девдюка;
- співдоповіді;
- презентація видання «Василь і Микола Девдюки»;
- святковий концерт.

Запрошення до участі в урочистих заходах з нагоди відзначення  
140-ї річниці від дня народження Василя Девдюка в Косові  
20 червня 2013 р.

*Invitation to take part in celebrations of the 140th birth anniversary of Vasyl  
Devdiuk in Kosiv June 20, 2013*



Виступ хору будинку культури с. Старий Косів з нагоди відзначення 140-ї  
річниці від дня народження Василя Девдюка в Косові  
20 червня 2013 р.

*Performance of the choir of the House of Culture, Stryi Kosiv village  
To commemorate 140th birth anniversary of Vasyl Devdiuk, Kosiv  
June 20, 2013*





Доповідь Молин В.Д. на урочистій академії з нагоди відзначення  
140 -ї річниці від дня народження Василя Девдюка в Косові  
20 червня 2013 р.

*Lecture of Valentyna Molyn at the Academy's gala day to mark the 140th birth  
anniversary of Vasyl Devdiuk  
June 20, 2013*



Експозиція робіт майстрів Девдюків та виставка публікацій  
про їхню творчість. Косів. 20 червня 2013 р.

*Exposition of works of the Devdiuks, the craftsmen, and the exhibition of  
publication materials of their creative work.  
Kosiv. June 20, 2013*



Програма заходів з нагоди відзначення 140-ї річниці від дня народження Василя Девдюка в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї 14 червня 2013 р.

*Program of events devoted to commemoration of the 140 th birth anniversary of Vasyl Devdiuk at Kobrynskyi National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttia in Kolomyia, June 14, 2013*



Учасники круглого столу з нагоди відзначення 140-ї річниці від дня народження Василя Девдюка в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї 14 червня 2013 р.

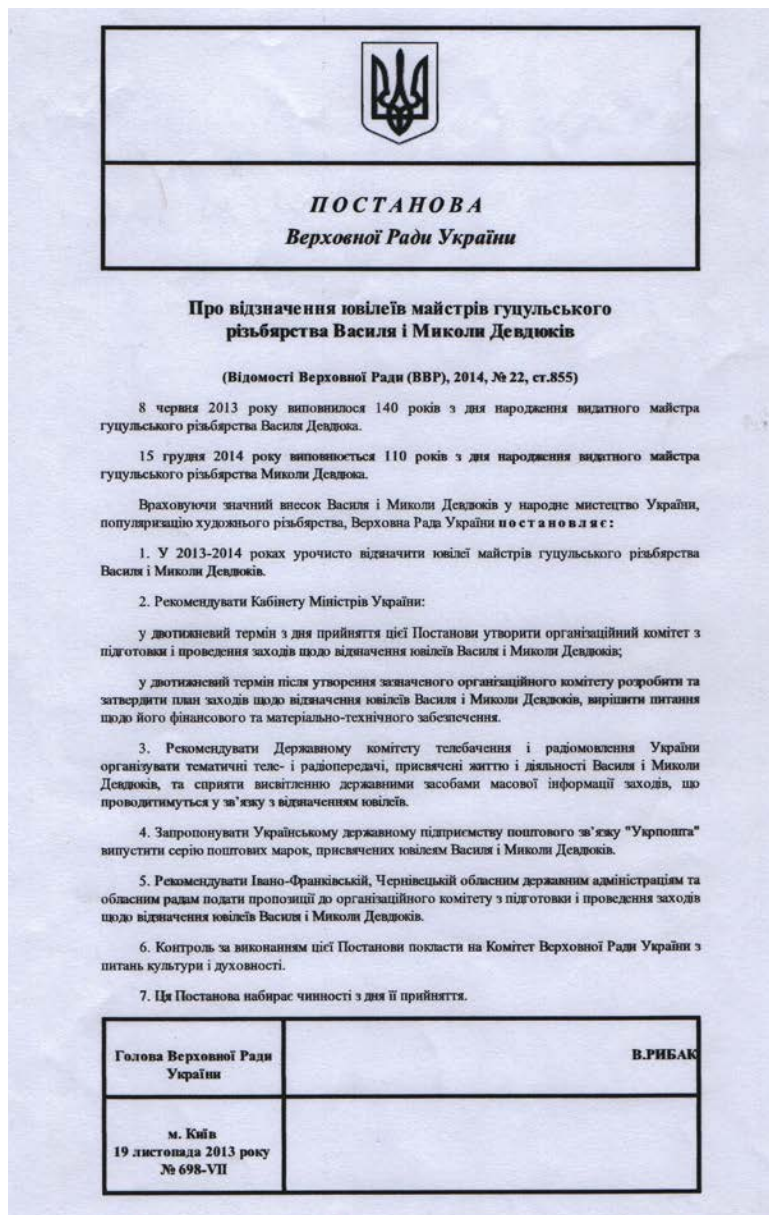
*Round table members on the occasion of commemoration of the 140 th birth anniversary of Vasyl Devdiuk at Kobrynskyi National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttia in Kolomyia, June 14, 2013*



Гаркус Зиновій. Екслібрис родини Девдюків-Бураків. 2016 р.

*Zenovii Harkus. Bookplate of the Devdiuk- Buraks family, 2016*





Постанова Верховної Ради України про відзначення ювілеїв майстрів  
гуцульського різьбярства Василя та Миколи Девдюків.  
19 листопада 2013 р.

*Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine concerning celebrations of  
anniversaries of Vasyl and Mykola Devdiuk, masters of Hutsul woodcarving  
November 19, 2013*

## МАЙСТРИ НАРОДНІ – РІЗЬБЯРІ

Слова І.Павлюка      Музика В.Вольського

Коли поважно виростали  
Горіх і явір, груша й бук,  
Літа у стовбурах ховали,  
Поки потрапили до рук.  
Всьому свій час і вийшли соки,  
Літа розкрились на дошках,  
У Девдюків порив високий,  
Співало дерево в руках.

Майстри народні – різьбярі,  
З джерел потоки чисті ллються,  
Узори рідної землі  
Із-під різця нехай сміються.

В гармонії краса творилась  
З небесних знаків і земних,  
Різьблені дива народились –  
Живі енергії у них.  
Тарелі, мов ласкаве сонце,  
Рахви, мов щедрий коровай,  
Красу карпатську до схід сонця  
У творах Девдюка впізнай.

Як різьбить молодь, є надія,  
Горіх і груша зацвіте,  
Благословенна гуцулія,  
Мистецьке дерево росте.  
Дай, Боже задуми здійснити,  
Хай творчий шлях у даль зове!  
Дай, Боже, жити щоб творити,  
Бо в кожному Творець живе!

## Майстри народні - різьбярі

Слова І. Павлюка

Музика В. Вольського



І. Павлюк  
*I Pavliuk*



В. Вольський  
*V. Volskyi*

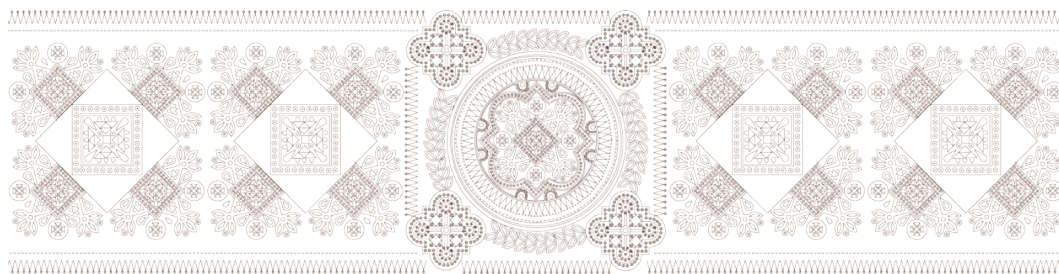
Ко-ли по - ва - жно ви-ро - ста- ли го-ріх і я - вір, гру-ша  
й бук, лі-та у стов - бу-рах хо - ва - ли, по-ки по - тра - пи-ли до  
рук. Всьо-му свій час і ви-йшли со-ки, лі-та роз-кри-лись на до-  
шках, у Дев-дю - ків по-рив ви - со-кий, спі-ва-ло де - ре-во в ру  
ках. **Приспів:** Май - стри на - ро-дні - різь-бярі, з дже-рел по - то-ки чи-сті  
лю - ться, у - зо - ри рід - но - ї зем -  
лі із-під різ - ця не-хай смі - ю - ться.





Геннадій Малявський. Портрет різьбяр Василя Девдюка. 1964 р.  
*Папір, акварель 40Х30. Зберігається в родині Девдюків*





## БІБЛІОГРАФІЯ

1. Арсенич П. Видатний майстер різця. Минуло 115 років від дня народження В.Г. Девдюка // Радянська Гуцульщина. – 1988. – 21 липня. – С. 3.
2. Арсенич П. Митець і збирач // Гуцульський календар. – 2003. – С. 66-67.
3. Арсенич П., Яремін І. Девдюк Василь Григорович – народний майстер і педагог // Праці Наукового товариства ім. Шевченка. – Т. IV. Кращеознавство. – Косів: Писаний Камінь, 2012. – С. 430-435.
4. Близнюк М. Приватна школа Василя Григоровича Девдюка // Рідне слово. – 2003. – 18 червня. – С. 6-7.
5. Близнюк М. Скарбниця народної пам'яті. До 50-річчя від дня смерті основоположника Косівської школи різьби Василя Григоровича Девдюка (1873-1951) // Гуцульський край. – 2001. – 19 травня. – С. 5.
6. Боньковська С. Гуцульське мосяжництво і проблеми його розвитку // Історія Гуцульщини. – Т. VI. – Львів: Логос, 2001. – С. 368 -375.
7. Будзан А.Ф. Різьба по дереву в західних областях України. – К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1960. – 107 с.
8. Будзан А. Українська народна різьба по дереву // Довідник по фондах Українського державного музею етнографії та художнього промислу Академії наук УРСР. Випуск 1. – К.: Видавництво АН УРСР, 1956. – С. 7 - 22.
9. Вистава домашнього промислу в Коломиї: Каталог. – Коломия, 1912.
10. Глібчук В. 130-й ювілей видатного майстра // Гуцульський край. – 2003. – 5 липня. – С. 1.
11. Гоберман Г. Гуцульщина – край искусства. – Л.– М.: Искусство, 1966. – 92 с., ил.
12. Городенко М. Складна доля пам'ятника Кобзарю // Косівський передзвін. – 2011. – 24 серпня. – С. 15-16.
13. Грабовецький В. Історія Гуцульщини. Навчальний посібник. – Косів: Писаний Камінь, 2013. – 244 с. – С. 191-192.
14. Гrepиняк М. Приватні різьбярські школи-майстерні // Гуцульський край. – 1999. – 3 липня.
15. Грушевський М. Гуцульська вистава // Літературно-науковий вісник. – Т. XXVII. – Львів, 1904. – С. 49-51.

16. Гуралюк П. Його різець творив красу. До 135-річчя від дня народження В.Г. Девдюка, засновника Косівської школи різьбярства // Гуцульський край. – 2008. – 14 червня. – С. 8.
17. Гуцульські художні вироби з металу кін. XVIII – поч. XX ст. Альбом / Упорядник О. Валько. – Львів: Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ, 2011. – 376 с., іл. – С. 179.
18. Даниш Д. Столітній ювілей Майстра // Гуцульський край. – 2009. – 13 березня. – С. 8.
19. Девдюк Василь Григорович // Митці України: Енциклопедичний довідник / За ред. А. Кудрицького. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1992. – 848 с. – С. 205.
20. Девдюк Василь Григорович // Художники України: енциклопедичний довідник / Автор-упорядник М.Г. Лабінський. – К., 2006. – 640 с. – С. 206.
21. Девдюк Микола Васильович // Художники України: енциклопедичний довідник / Автор-упорядник М.Г. Лабінський. – К., 2006. – 640 с. – С. 207.
22. Домашевський М. Мистецьке різьблення по дереву // Історія Гуцульщини. – Чикаго-Львів, 1995. – Т. 1. – С. 245-290.
23. З нагоди вшанування пам'яті основоположників Косівської школи різьбярства... // Косівський передзвін. – 2011. – 24 вересня. – С. 3.
24. Історія міст і сіл Української РСР. Івано-Франківська область. – К.: Гол. ред. УРЕ АН УРСР, 1971. – 640 с. – С. 350 -351.
25. Каркадим К., Григоруk А., Яремин І. Василь і Микола Девдюки в історії мистецтва Гуцульщини // Гуцули і Гуцульщина. Літературно-мистецький і громадсько-суспільний часопис. – 2011. – № 2 (3). – С. 91-95.
26. Каркадим К. Різьбяр Василь Девдюк//Архів відділу ХОД НМНМГП у Коломиї. – С. 1-2.
27. Козубовський Д. До питання відкриття на початку XX століття у м. Вижниці різьбярської школи як важливої і необхідної умови збереження і розвитку народних ремесел на буковинській Гуцульщині // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми відродження та розвитку матеріальної і духовної культури гуцулів”. – Верховина. – 2001. – С. 153-157.
28. Козубовський Д.О. Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка. – Чернівці: Митець, 1997. – 120 с.
29. Козубовський Д. Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка: історія і сучасність // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць / Упор. і відпов. ред. С.О. Черепанова. – Львів: Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 194-205.
30. Коломийський державний музей народного мистецтва Гуцульщини: Путівник / Під заг. ред. О. Соломченка. – Станіслав, 1962. – 96 с.
31. Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини: Альбом / Автор-упорядник О. А. Кратюк. – К.: Мистецтво, 1991. – 208 с., іл.
32. Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини: Фотоальбом/ Автори-упорядники Кратюк О.А., Сахро М.П. – К.: Мистецтво, 1978.

33. Косівщина. Туристичний довідник. – Чернівці: КП “Колір-Графіка”, 2000. – С. 10, 11.
34. Кратюк О. Василь Девдюк: життя і твори // Народний Дім. Науково-теоретичний журнал Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Й. Кобринського. – 1993. – № 2. – С. 23-28.
35. Кратюк О. Девдюк Василь, син Григорія // Енциклопедія Коломийщини. Зшиток 5, літера Д. За редактуванням М. Васильчука, М. Савчука. – Коломия: Вік, 2007. – С. 23-24.
36. Кратюк О. Різьбяр по дереву Василь Девдюк // Народна творчість та етнографія. – 1975. – № 4. – С. 61-65.
37. Кратюк О.А., Яремін І.В. Девдюк Василь Григорович // Енциклопедія Сучасної України. – Т. 7. – Г–Ді. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАНУ, 2007. – С. 138, 276.
38. Левицький В. Вистава гуцульських виробів у Косові // Діло. – 1904. – Ч. 135.
39. Лукіянович Д. Вистава домашнього промислу в Коломії. Мосяжництво // Неділя. – 1912. – ч. 38. – С. 6.
40. Марчук Е., Ілюк О. Фестивальна палітра // Верховинські вісті. Спецвипуск присвячений XX міжнародному гуцульському фестивалю. – 2012. – 20 вересня. – С. 4-5.
41. Моздир М.І. Різьбярство // Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження / Відпов. ред. Гошко Ю. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 388-405.
42. Молинь В. Василь Девдюк в історії розвитку косівської школи різьбярства // Праці Наукового товариства ім. Шевченка. – Том IV. Краєзнавство. – Косів. – 2012. – С. 436-442.
43. Молинь В. Василь Девдюк // Народне мистецтво. – 2003. – № 3-4. – С. 27-28.
44. Молинь В. Василь Девдюк – визначний майстер різьби по дереву та металірства на Гуцульщині // Гуцульський край. – 2003. – 21 червня. – С. 6.
45. Молинь В. Василь Девдюк в історії народного мистецтва Гуцульщини // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Випуск 24. – Львів: ЛНАМ, 2013. – С. 308-321.
46. Молинь В. Видатні події в культурі та історії краю // Гуцульський край. – 2009. – 27 березня. – № 13. – С. 5.
47. Молинь В. Майстри народного декоративного мистецтва Станіславщини у «виставковому русі» Галичини // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. – Випуск 15. – К.: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. – 2008. – С. 366-377.
48. Молинь В. Скарбниця гуцульського мистецтва // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Спецвипуск VII. – Львів. – 2009. – С. 57-66.
49. Молинь В., Молинь І. Микола Тимків (присвята 100-літньому ювілею майстра). – Косів : Писаний Камінь, 2009. – 28 с., іл.
50. Молинь В., Молинь І. Микола Тимків – майстер широкого творчого



- діапазону // Народне мистецтво. – 2009. – № 1-2. – С. 58-60.
51. Пелипейко І. Косівські різьбярі. У кн.: Пелипейко І. Містечко над Рибницею. Книжка про Косів. – Косів: Писаний Камінь, 2004. – 572 с. – С. 293-306.
52. Пелипейко І. Девдюк Василь Григорович. У кн.: Пелипейко І. Косів: люди і долі. Краєзнавчий довідник. – Косів : Писаний Камінь, 2001. – 320 с. – С. 88-89, XIX.
53. Пелипейко І. Девдюк Микола Васильович. У кн.: Пелипейко І. Косів: люди і долі. Краєзнавчий довідник. – Косів : Писаний Камінь, 2001. – 320 с. – С. 104, 127-128.
54. Пелипейко І. Той пам'ятник – і про них пам'ять // Рідне слово. – 2004. – 9 червня. – С. 1-3.
55. Перша українська хліборобська виставка в Стрию // Господар і промисловець. – Стрий. – 1909. – ч. 19.
56. Попенюк В. Новаційні ківоти на Гуцульщині та Покутті (інспірації народної церковної архітектури) // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Випуск 21. – Львів. – 2010. – С. 110-116.
57. Приймак Й. Декорування виробів із дерева. – Косів: Писаний Камінь, 2001. – 120 с. – С. 31-32.
58. Приймак Й. Історичні аспекти становлення косівської школи художнього різьблення // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Спецвипуск III. – Львів. – 2007. – С. 84-92.
59. Програма XIX Міжнародного гуцульського фестивалю // Гуцульський край. – 2011. – 19 серпня. – С. 1.
60. Соломченко О. Василь Девдюк – народний умілець (до 100-річчя з дня народження) // Радянська Гуцульщина. – 1973. – 23 червня.
61. Соломченко Олексій. Збірник статей / Укладач та автор вступної статті О. Слободян. – Косів: Писаний Камінь, 2010. – 196 с. – С. 13-16; 60-63.
62. Соломченко О. Народні таланти Прикарпаття. – К: Мистецтво, 1969. – 160 с., іл. – С. 16.
63. Соломченко О. Патріарх різьбярства в Косові // Радянська Гуцульщина. – 1983. – 8 червня. – С. 4.
64. Соломченко О. Талант на господарку він не проміняв // Прикарпатська правда. – 1993. – 10 червня. – С. 4.
65. Соломченко О. Школа Девдюка // Прикарпатська правда. – 1983. – 20 листопада. – С. 4.
66. Станкевич М.Є. Українське художнє дерево XVI–XX ст. Львів, 2002. – 480 с., іл.
67. Суха Л.М. Художні металеві вироби українців Східних Карпат другої половини XIX – XX ст. – К., 1959. – 104 с.
68. Суха Л.М. Художня обробка металу / Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження / Відпов. ред. Гошко Ю. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 411-417.
69. Труш І. Вистава українських артистів // Артистичний вісник. – 1905. – Зош. 2-3. – С. 24-28.

70. Школа гуцульських деревляних виробів і металевої орнаментики у Вижниці на Буковині // Літературно-науковий вісник. – Т. XXXII. – Львів, 1905. – С. 248-249.
71. Шмагало Р. Вижницький коледж декоративного та ужиткового мистецтва // Образотворче мистецтво. – 2000. – № 2. – С. 90-92.
72. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX ст.: структурування, методологія, художні позиції. – Львів: Українські технології, 2005. – 572 с., іл.
73. Юсипчук Ю. Василь Девдюк і гуцульська різьба Косівщини // Вісник Прикарпатського університету: Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 1999. – Вип 1. – С. 101-105.
74. Юсипчук Ю. Стилїстика творів Василя Девдюка // Народознавчі Зошити. – Львів, 2000. – № 6. – С. 905-909.
75. Юсипчук Ю. Творчість учнів Василя Девдюка // Мистецтвознавство '01. Науковий збірник СКІМ. – Львів, 2002. – С. 53-60.
76. Юсипчук Ю.В. Школа Василя Девдюка і формування локальних традицій новітнього гуцульського деревообробництва і металірства кінця XIX–XX століття. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. – Львів, 2001. – 160 с.
77. Яремін-Девдюків І. Василь і Микола Девдюки – засновники Косівської школи різьбярства // Гуцульський календар. – 2013. – С. 26-27.
78. Яремін І. Василь і Микола Девдюки – основоположники Косівської школи різьбярства // Гуцульський край. – 2011. – 26 серпня. – С. 4.
79. Яремін І. В. Девдюк Микола Васильович // Енциклопедія Сучасної України. – Т. 7. – Г – Ді. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАНУ, 2007. – С. 276.
80. Tadeusz Seweryn. Huculska wykładanka w drzewie // Przemysł Rzemiosło Sztuka. – Rocznik IV. – № 1. – Krakow, 1924. – S. 5-18.



**Автори видання висловлюють вдячність**  
за надані матеріали (світлини, документи)  
та можливість представити роботи із фондів музеїв:

Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття  
ім. Й. Кобринського, м. Коломия,  
директор Ярослава Ткачук;

Івано-Франківський краєзнавчий музей,  
директор Ярослав Штиркало;

Чернівецький краєзнавчий музей,  
директор Олена Затуловська;

Івано-Франківський художній музей,  
директор Михайло Дейнега;

Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини,  
директор Любов Ілюк;

Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства  
Національної академії наук України, м. Львів,  
директор Роман Чмелик;

Музей Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва  
Львівської національної академії мистецтв.

Книга видана за кошти обласного бюджету  
Івано-Франківської обласної ради



## ЗМІСТ

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| Федорук О. Дім, зведений премудрістю Божою.....                       | 3   |
| Молинь В. Василь Девдюк в історії народного мистецтва Гуцульщини..... | 7   |
| Vasyl Devdyuk in the history of folk art of Hutsulshchyna .....       | 49  |
| Молинь В. Призабуте ім'я майстра Миколи Девдюка.....                  | 69  |
| The forgorgotten name of Mykola DEVDYUK, the master.....              | 85  |
| Перелік робіт.....                                                    | 91  |
| Ілюстрації робіт.....                                                 | 100 |
| Вшанування пам'яті нащадками.....                                     | 163 |
| Бібліографія.....                                                     | 183 |



Валентина Молинь  
Андрій Андрейканіч  
Ігор Яремін

## Василь і Микола Девдюки

**Автор тексту**  
Валентина Молинь

**Макет, дизайн, художнє оформлення**  
Анна Колтукова  
Богдан Щепний

**Комп'ютерна верстка**  
Андрій Андрейканіч  
Валентина Молинь  
Ігор Яремін

**Переклад**  
Вікторія Гаврилей

**Коректор**  
Жанна Турянська  
Людмила Козар

**Світлини**  
Мирослав Близнюк, Богдан Штундер,  
Іван Молинь, Оксана Липка,  
Ігор Яремін, Сніжана Яремін,  
Божена Яремін, Владислав Яремін

Видруковано в ПП "Писаний Камінь"  
Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 5083  
Івано-Франківська обл., м. Косів,  
вул. Незалежності, 28.  
Тел-факс: 2-24-91  
E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 10.12.16. Формат 60x84\16. Папір офсетний.  
Друк офсетний. Умов. друк. арк. ????. Обл.-вид. арк. ???.  
Тираж ??? прим. Замовне ???.